

Stockholms stads hälsöfördrsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsöfördrsnämnden.

Vasagatan 11, C.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; st. 46 40, 52 61; sessionstid varannan eller var tredje fredag kl. 6,30 e. m.

I äldre tider fanns ingen offentlig hälsöfördrsanstalter i Stockholm. Medeltidens sjukvårdsanstalter, ett slags mellanting mellan sjukhus, fattighus och härbärgen, stodo i samband med munkväsendet. Först på 1600-talet började skolade läkare verka i huvudstaden och från början av samma århundrade finna vi där en stadsmedicus eller stadsphysicus med uppgift att tillhandagå stadens invånare med sjukvård; så småningom blev han emellertid huvudsakligen tjänsteman med skyldighet att besvara rättsmedicinska frågor och besörja fängelsesjukvård. Såsom medlem av det år 1663 bildade collegium medicum, som från att vara en huvudsakligen stadens hälsöfördrsmyndighet utvidgades till ett statens ämbetsverk (nuv. medicinalstyrelsen) fick han en framskjuten ställning och tillades honom 1796 överinsendend över stadens övriga läkare. Från mitten av 1600-talet fanns i Stockholm även en stadskirurg eller stadsfältskär med skyldighet att biträda stadsmedicus med utvärtesfall samt tillhandagå med läkarhjälp vid olycksfall och därför hålla s. k. fältskärstugor. År 1827 ombildades stadsmedicus- och stadskirurgtjänsterna till förste och andre stadsläkaretjänster. Genom kungl. brev 1757 förordnades om antagande av tre avlönade fattigläkare, till en början tillsatta och avlönade av staten, men från 1796 sorterande under stadsmedicus och från 1812 avlönade av staden. Sedan fattigvården i början på 1800-talet ordnats och fått kommunal karaktär, sorterade hälsöfördrsen under fattigvårdsmyndigheten.

En systematiskt ordnad allmän hälsöfördr tillkom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet av hälsöfördrsen i huvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn utslutande till denna farst påbjöd kungl. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet av sundhetsnämnder i orterna. I Stockholm kallades denna myndighet först allmänna sundhetskommittén, men fick snart namnet allmänna sundhetsnämnden. Vid kolerans förnyade vandring till Europa på 1840-talet till-

sattes i Stockholm ånyo samma nämnd, som till följd av koleraperiodens långvarighet blev oavbrutet verksam under mer än halvtannat årtionde. I 1862 års kommunalförordning upptogs bland verkställande myndigheter sundhetsnämnden, som hade att handlägga alla frågor rörande allmänna hälsotillståndet och sjukvården. Sundhetsnämnden fortröf med sin befattning till år 1878, då hälsöfördrsnämnden jämlikt 1874 års hälsöfördrsstadga för riket, som då trädde i kraft även för Stockholm, övertog dess bestyr med hälsöfördrsen och jämlikt k. instruktionen den 4 mars 1864 för Stockholms stads sundhetsnämnd samt stadsfullmäktiges beslut den 1 dec. 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och stadens sjukhus. Nämndens verksamhet fortgår i huvudsak oförändrad enligt den nya hälsöfördrsstadgan den 19 juni 1919 och epidemilagen s. d., vilka trädde i kraft den 1 jan. 1920, samt den i sammanhang med kommunalförvaltningens omläggning utfärdade nya instruktionen för Stockholms stads hälsöfördrsnämnd den 9 april 1920.

Jämte de uppgifter, som jämlikt hälsöfördrsstadgan, epidemilagen, lagen om fosterbarns vård samt andra gällande förordningar tillhöra hälsöfördrsnämnden, ankommer å nämnden att handhava förvaltningen av stadens allmänna sjukvård och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden är sålunda överstyrelse och förordnar därjämte särskilda understyrelser (för ett år i sänder) för stadens permanenta sjukvårdsanstalter med undantag av den, som är avsedd för vård av epidemiska sjukdomar, vilken anstalt är ställd under nämndens omedelbara förvaltning, samt de vårdanstalter för sinnessjuka, för vilka enahanda omedelbara förvaltning prövas erforderlig, och utfärdar för dem stadgar. Nämnden handhaver och stadens polikliniker och anordningar för provisorisk sjukvård, desinfektionsanstalter och andra anstalter, som inrättats för befordrande av nämndens verksamhet i hälsöfördrsens tjänst. Nämnden bestrider såväl de stadens åliggande utgifter för sinnessjukas vård på statens hospital som och kostnaderna för den stadens åliggande provisoriska vård av sådana sinnessjuka, som äro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för nämnden att tillse, att plats så snart som möjligt beredes dem å statsanstalt.

HN.

Hälsövardsnämnden består, enligt k. brev den 19 mars 1920, förutom av ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, av polismästaren och förste stadsläkaren såsom självskrivna ledamöter samt fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för en tid av fyra år.

Av de nuvarande ledamöterna och suppleanterna äro resp. två utsedda för tiden t. o. m. år 1921 och två för tiden t. o. m. år 1923.

För revision av nämndens och underlydande styrelsera räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige enligt hälsövardsnämndens instruktion årligen fem revisorer.

Författningar m. m. Hälsövarsstadga den 19 juni 1919 med ändring den 19 mars 1920. Epidemilag den 19 juni 1919. Kungl. brev den 19 mars 1920 med särskild föreskrift rörande sammansättningen av hälsövardsnämnden i Stockholm. Instruktion för Stockholms stads hälsövardsnämnd den 9 april 1920. Stadgar för Stockholms stads sjukhus, utfärdade av hälsövardsnämnden den 26 mars 1904 med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912 och 3 april 1914.

Stat år 1921. Utgifter: 14,080,000 kr.; inkomster: 3,204,000 kr.

Hälsövardsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

Forssner, J. Hj., professor.

Övriga ledamöter.

Hårleman, G. R., polismästare (självskr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.).

*Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.

Lindqvist, F. L., föreståndare.

*Wellin, Bertha, sjuksköterska, stadsfullm.

Suppleanter.

Carlsson, B. A., fil. d.r., förste aktuarie, stadsfullm.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.

*Haglund, S. E. P., med. d.r., professor.

*Tinggren, G. A., maskinarbetare, stadsfullm.

Kassaförvaltare.

Karlsson, W. E.; Forssner, J. Hj. (suppl.).

Hälsövardsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1920 års förvaltning).

Forssner, A. P., direktör.

Johansson, J. E., professor.

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

Lindblad, E. L., direktör.

Lundström, C. J., ingenjör.

Hälsövardsnämndens byrå och expedition.

Vasagatan 11, C.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; st. 46 40, 52 61; expeditionstid: 10—12, 12,30—2,30.

Den dagliga ledningen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen, för såvitt den tillhör hälsövardsnämndens handläggning, tillkommer förste stadsläkaren (ang. tillsättning, instruktion m. m. se nedan sid. 121), som varje söckendag å av nämnden bestämd tid är tillstädes å nämndens expedition, varest även sundhetsinspektören (se sid. 145), förste och andre stadsveterinärerna (se sid. 145) och bostadsinspektören (se sid. 149) träffas dagligen å vissa tider (se nedan).

Erforderlig tjänstepersonal vid expeditionen tillsättes för övrigt av nämnden medelst förordnande tillsvidare.

Instruktioner. Instruktion för hälsövardsnämndens kamrerare, antagen av nämnden den 23 febr. 1906. Instruktioner för ombudsmannen och aktuarien, antagna av hälsövardsnämnden den 9 april 1920 och av fattigvardsnämnden den 30 mars 1920.

Stat år 1921. Utgifter: 290,450 kr. (däri ingår ersättning för till sjukhus upplåten tomtmark med 109,500 kr.); inkomster: 4,000 kr.

Förste stadsläkare (0)

(nuvarande innehavare kvarstår å övergångsstat).

Andersson, L. I.; rt. 41 53; mottagningstid: 1—2.

Sundhetsinspektör (17).

Backlund, A. R.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (16).

Nystedt, S. P.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (15).

Åfeldt, N. O. E.; rt. 7 54; st. 67 00; träffas å kontrollbyrån för anhållna eller inlämnade födoämnen 1—2.

Bostadsinspektör (16).

Herrlin, K. M.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Sekreterare

(3,000 kr.; ej å stat).

Bohman, H. H.; mottagningstid: måndagar, onsdagar, fredagar 1—1,30.

Ombudsman (15)

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 1,750 kr. från hälsövarðsnämnden).

Hellichius, N. M. (se fattigvårdsnämnden).

Aktuarie för pensionsärenden (12)

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 1,200 kr. från hälsövarðsnämnden).

Zetterlund, G. E. (se fattigvårdsnämnden).

Kamrerare (14).

Lundberg, I.; rt. 741, 21 18, 74 38; st. 52 63; mottagningstid: 10—12, 12,30—2,30.

Registrator (7).

Sjögren, Marta.

Kontorsbiträde (7).

Vakant, *tfj. Ahnfelt, Inga L.*

Förrådsförvaltare

(400 kr.; ej å stat).

Johansson, A. G. (tillika syssloman vid Sabbatsbergs sjukhus).

Förste vaktmästare (6).

Åhrman, K. O.

Vaktmästare (4).

Hægerstolpe, K. G. A.

Social kurator¹⁾

(2,400 kr.; ej å stat).

Norén, Jane.

Hälsövarðsnämndens upphandlingskommitté.

Sedan stadens revisionskontor hos hälsövarðsnämnden framhållit, hursom en del för sjukhusen gemensamma artiklar såsom ved, kol, tvål, såpa möjligen kunde erhållas till billigare pris i händelse gemensamma anbud kunde införas från de olika sjukhusen, beslöt hälsövarðsnämnden att under åren 1895 (delvis) och 1896 på försök genom en särskild upphandlingskommitté anordna gemensam upphandling för stadens sjukhus av ovan nämnda artiklar ävensom kött och mjölk. Då detta upphandlingssätt visade sig fördelaktigt, fattades år 1897 definitivt beslut om dess användande, och bestyret härmed uppdrogs åt en särskild *upphandlingskommitté*, för vars verksamhet för närvarande följande föreskrifter äro gällande.

Ärligen före den 15 april utser hälsövarðsnämnden en för kommunens alla sjukhus gemensam kommitté med uppgift att upphandla följande års behov av sådana förnödenheter, varav större

¹⁾ Med uppgift att bistå å sjukhusen intagna patienter ifråga om vården av deras personliga angelägenheter. I tjänsten lydande direkt under förste stadsläkaren.

kvantiteter åtgå. Till ledamöter i upphandlingskommittén utses en bland hälsövarðsnämndens ledamöter såsom representant för epidemisjukhuset och en bland varje sjukhusstyrelses ledamöter.

Föremål för upphandling äro företredesvis tvål, såpa, kött, mjölk och vävnader, men även andra artiklar kunna, om nämnden så prövar lämpligt, genom kommitténs försorg upphandlas.

Reglemente. Hälsövarðsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 § 9, sådan denna lyder enligt hälsövarðsnämndens beslut den 18 mars 1910.

Ledamöter.

Andersson, P., folkskollärare; **Eidem, R.**, prakt. läkare; **Enell, H. G. O.**, apotekare; **Karlsson, W. E.**, borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Thiel, A. S.**, grosshandlare; **Weideman, K. O.**, åkeri-föreståndare; **Wetterdal, H.**, överläkare; **Widtskiöld, J.**, kamrerare.

Sekreterare.

Vakant.

Stads- och distriktsläkare m. fl.

(Ang. sjukhusläkarna se under de särskilda sjukhusen; ang. sundhetsinspektören, förste och andre stadsveterinären, bostadsinspektören m. fl. se under hälsopolisen och bostadsinspektionen.)

Förste stadsläkaren i Stockholm tillsättes av en valnämnd, bestående av överståthållaren, vilken i nämnden förer ordet, sex av och bland stadsfullmäktige särskilt för varje gång utsedda ledamöter samt hälsövarðsnämndens ledamöter utom förste stadsläkaren eller den, som i hans ställe tjänstgör i hälsövarðsnämnden. Vederbörandes kompetens prövas dessförinnan av medicinalstyrelsen; fullmakt för den utnämnde utfärdas av överståthållarämbetet. Förste stadsläkaren åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet i huvudstaden och särskilt i de fattigas bostäder samt i härstädes befinliga skolor, fabriker, verkstäder, välgörenhetsinrättningar och fängelser, och bör han för sådant ändamål självant eller på uppdrag av hälsövarðsnämnden vidtaga behöfliga undersökningar samt från distriktsläkarna förskaffa sig noggrann kännedom om hälsotillståndet i stadens olika delar och med dem samråda i sådana viktigare hälsövarðsfrågor, som ligga inom deras verksamhetsområde. Förste stadsläkaren är chef för personalen vid den hälsopolis, som lyder under hälsövarðsnämnden och skall hava tillsyn över stadens allmänna sjukvård och äger i följd härav att hålla sammanträden med distriktsläkarna, besöka stadens sjukvårdsinrättningar och öfvervara sammanträdena hos dessa inrättningars styrelser med rätt att deltaga i överläggningarna. Finner han därvid brister, vilka det icke ankommer på honom att avhjälpa, skall han hos hälsövarðsnämnden föreslå nödiga åtgärder.

HN.

HN. gärder. Han är förman för andre stadsläkaren och distriktsläkarna samt har inseeende över i staden praktiserande fältskärer, tandläkare och barnmorskor. Förste stadsläkaren åligger att bereda och införa hälsovårdsnämndens föredragna alla ärenden, som angå stadens allmänna hälsovård och sjukvård. A tid, som hälsovårdsnämndens bestämmer, bör förste stadsläkaren i allmänhet varje söckendag vara tillstädes å nämndens byrå för att tillhandagå med erforderliga upplysningar. Förste stadsläkaren må icke innehava eller förestå annan tjänstebefattning.

Andre stadsläkaren tillsättes på enahanda sätt som förste stadsläkaren. Honom åligger bland annat, att på förordnande av överståthållarämbetet eller rådhusrätten verkställa inom staden och dess område förekommande rättsmedicinska besiktningar och liköppningar i enlighet med gällande föreskrifter, att meddela erforderligt läkarbetyg för inträde å arbets- eller försörjningsinrättning, att på begäran av enskild person avgiva utlåtande eller betyg över beskaffenheten av sjukdom och kroppsskada, att besörja sjukvården inom stadens fängelser, samt att hava närmaste tillsynen över fältskärstugor i staden. I övrigt har andre stadsläkaren att ställa sig till efterrättelse överståthållarämbetets särskilda föreskrifter i tjänsten samt att lämna det tjänstebiträde, som hälso- och fattigvårdsnämnderna av honom äska till fullgörande av vad honom enligt instruktion åligger.

Distriktsläkarna tillsätts av hälsovårdsnämnden medelst förordnanden tillsevidare. Distriktsläkares huvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning med läkarehjälptillhandagå alla i distriktet boende fattiga sjuka, vilkas medellöshet blivit behörigen styrkt, att utfärda betyg för sådana i distriktet boende sjuka, som söka fattigunderstöd eller skola intagas å fattighus, för person, som söker inträde å arbets- eller försörjningsinrättning och vilkens tillstånd icke tillåter honom att inställa sig å andre stadsläkares tjänsterum, samt för barn, som skola intagas å allmänna barnhuset. Distriktsläkare bör hava sin bostad inom det honom anvisade distriktet.

För att med sjukvård i hemmen tillhandagå obemiddlade och mindre bemiddlade hava av staden anställt tio s. k. stadssjuksköterskor. Vården lämnas kostnadsfritt åt obemiddlade; mindre bemiddlade erlägga däremot viss nedsatt avgift, lämpad efter råd och lägenhet. Med denna verksamhet avses såväl att bereda bättre vård i hemmen för sjuka inom nämnda befolkningssgrupper som ock att minska kraven på sjukhusvård. (Jfr även nedan sid. 124).

I Brännkyrka finnes dessutom anställd en sjukvårdssyster, och i Bromma finnas två församlingssystrar, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Förlossningsläkare antagas av hälsovårdsnämnden för beredande av tillgång till erforderlig läkarbehandling i hemmet vid barnsörd eller missfall samt för biträde vid tillsyn över

barnmorskor. Åt medellösa lämnas biträde kostnadsfritt.

Barnmorskor äro av kommunen anställda i de inkorporerade Brännkyrka och Bromma församlingar. I övriga delar av staden hava obemiddlade personer rätt till fri vård av barnmorskor, som staden betalar efter viss taxa för varje förlossning. Dessutom kunna mindre bemiddlade erhålla förlossningshjälp till nedsatt avgift av vissa barnmorskor, vilka härför åtnjuta ersättning av staden.

Instruktioner m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet angående förändrade bestämmelser för tillsättning av stadsläkare i Stockholm den 17 juni 1881. Instruktion för förste stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Instruktion för andre stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Hälsovårdsnämndens instruktion för distriktsläkarna i Stockholm den 19 mars 1883 med ändringar den 26 nov. 1897. Instruktion för förlossningsläkare, antagen av hälsovårdsnämnden den 11 febr. 1910. Instruktioner för läkarna inom förutvarande Brännkyrka socken, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 jan. 1913.

Förste stadsläkare (0)

(nuv. innehavare kvarstår å övergångsstat).

Andersson, L. I., hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 11, C.; rt. 41 53; mottagnings-tid: 1—2.

Andre stadsläkare (17).

Hultkvist, G. E.; Rådhusgränd 3, St.; rt. och st.: polisens växel; mottagningstid: 9,30—10,30.

Läkardistriktén.

(Jfr vidare statistiska avdelningen.)

Nikolai läkardistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Distriktsläkare (11).

Kjellberg, C. J. A.; mottagning: Rådhusgränd 3, St.; rt. och st.: polisen, andre stadsläkares exp.; mottagningstid: 9—10.

Klara och Jakobs läkardistrikt

(omfattande Klara och Jakobs församlingar samt den del av Adolf Fredriks församling, som ligger söder om Kammakaregatan mellan Klaraviken och Upplandsgatan samt söder om Tegnérsgratan mellan Upplandsgatan och Döbelnsgatan).

Distriktsläkare (11).

Olander, K. O. N., tjl., tlf. Heineman, I.; Kungsgatan 3, C.; rt. 65 50; st. 152 08; mottagningstid 10—11.

Kungsholms östra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling öster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare (11).

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, C.; rt. 85 80; st. 202 96; mottagningstid: sept.—maj

alla dagar 9—10; juni—augusti vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Kungsholms västra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling väster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare (11).

Spangenberg, K. G. V.: St. Eriksgatan 25 B, C.; rt. 87 16; st. 183 00; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks västra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Kammakaregatan samt denna gata fram till Klaraviken).

Distriktsläkare (12).

Lagergren, J. E.; Upplandsgatan 33, Va.; rt. 21 05; st. 4 60; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks östra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Tegnérsgatan, denna gata till Döbelnsgatan, denna gata till Odengatan, denna gata till Sveavägen och denna väg norrut till Brunnsviken).

Distriktsläkare (11).

Schmidt, F. W.; Odengatan 56, Va.; rt. 35 28; st. 118 03; mottagningstid: 9—10.

Johannes läkardistrikt

(omfattande Johannes församling samt den del av Engelbrekts församling, som ligger norr om Odengatan och väster om Stockholm—Rimbojärnvägen).

Distriktsläkare (12).

Dalén, K. L. E.; Regeringsgatan 86, C.; rt. 52 23; st. Brunkeb. 1 93; mottagningstid: 9—10.

Östermalms västra läkardistrikt

(omfattande den del av Engelbrekts församling, som ligger öster om Birgerjarls- och Odengatorna samt den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger väster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna).

Distriktsläkare (11).

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 29 85; st. 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Östermalms östra läkardistrikt

(omfattande den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger öster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna samt Oscars församling).

Distriktsläkare (11).

Nyström, E. J.; Storgatan 7 & 9, Ö. Dj.; rt. 727 15; st. 260 35; mottagningstid: 8,30—9,30.

Katarina norra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Södermalmstorg, Götgatan till Folkungagatan, denna gata till Renstjärnasgatan, denna gata till Tjärhovsgatan, denna gata till Erstagatan samt denna gata till Stadsgården).

Distriktsläkare (11).

Klingberg, A. F.; Folkungagatan 83, Sö.; rt. 25 33; st. 33 11; mottagningstid: 9—10.

Katarina östra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Erstagatan från Stadsgården till Tjärhovsgatan, denna gata till Renstjärnasgatan, denna gata till Folkungagatan, denna gata till Nytorrgsgatan, denna gata till Nytorget samt Värmdögatan).

Distriktsläkare (12).

Gahn, H. R. C.; Renstjärnasgatan 15, Sö.; rt. 95 68; st. 135 33; mottagningstid: 9—10.

Katarina västra läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina församling, som begränsas av Blekingegatan, Nytorget, Nytorrgsgatan till Folkungagatan, denna gata till Götgatan, denna gata till Högbergsgatan samt församlingsgränsen västerut).

Distriktsläkare (12).

Olson, E.; Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. 308 00; mottagningstid: 9—10.

Katarina södra distrikt med Enskede

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som ligga söder om Blekinge- och Värmdögatorna, jämte det område, som å den på stadens bekostnad år 1913 utgivna karta över Brännkyrka församling finnes utmärkt såsom tillhörande egendomarna Enskede, Johanneshov och Kvarnängen).¹⁾

Distriktsläkare (12).

Knaust, O. W.; Hornsgatan 58, Sö.; rt. 52 26; st. Söder 39 39; mottagning: Blekingegatan 38, Sö.; st. 322 82; mottagningstid: vardagar 10—11, sön- och helgdagar 9—10 (för Enskedestaden därjämte mottagning tisdagar och fredagar 11,30—12,30 Södertörnsvägen 62, 2 tr.; st. Enskede 1 16).

¹⁾ Dessutom äga personer, boende invid den s. k. Dalarövägen söder om Enskede (inom Älvsjö distrikt), jämväl anlitat distriktsläkaren i Katarina södra distrikt med Enskede.

HN.

Maria östra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger öster om Skinnarviksgatan, Torkel Knutsonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Timmermansgatan samt denna gata och församlingsgränsen söderut).

Distriktsläkare (11).

Edrén, F. G.; Hornsgatan 29 B, Sö.; rt. 48 50; st. Söder 81 80; mottagningstid: 9—10.

Maria västra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger väster om Skinnarviksgatan, Torkel Knutsonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Timmermansgatan samt denna gata och församlingsgränsen söderut).

Distriktsläkare (12).

Hulting, C. G.; Hornsgatan 59 A, Sö.; rt. 168 88; st. Söder 4 09; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

Liljeholmens distrikt

(omfattande den del av förutvarande Brännkyrka socken, som ligger norr och nordväst om stora landsvägen till Fittja och det vattenavlopp, som från trakten av Stensborg framgår till Årstaviken mellan Årsta och Sköntorp).

Distriktsläkare

(4,000 kr.; ej å stat).

Drougge, J. A.; kommunalhuset, Liljeholmen; t. Liljeholmen 30; mottagningstid: 10—11.

Älvsjö distrikt

(omfattande den övriga delen av förutvarande Brännkyrka socken, med undantag av den s. k. Enskedestaden).¹⁾

Distriktsläkare (12).

Almroth, F. A.; villa Älvhem, Älvsjö; t. Älvsjö 1 04; mottagningstid: 9—10 (sön- och helgdagar 10—11).

Läkare för Bromma.

(Ersättningen utgår enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.)

Olander, K. O. N.; Kungsbroplan 1, C.; rt. 37 51; st. 249 33; mottagningstid: 9—10; dessutom onsdagar 2—3 i Ballsta villastad (församlings-systemens expeditionlokal).

Sjuksköterskor.

För vård i hemmen av obemedlade och mindre bemedlade sjuka finnas anställda tio *stadssjuksköterskor* (jfr ovan sid. 122). Bidräde av dessa sjuksköterskor kan av läkare rekvideras hos svenska röda korsets sjuksköterskehem (rt. 1 92; st. 81 86) och Fredrika Bremerförbundets sjuksköterskebyrå (rt. 68 98; st. 82 11).

¹⁾ Jfr noten å föreg. sida.

I Brännkyrka församling är anställd en *sjuksköterska*, varjämte i Bromma församling finnas anställda två *församlingssystrar*, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Avlöningar. Tio stadssjuksköterskor: arvode 3,600 kr. (inkl. dyrtidshjälp); en sjuksköterska i Brännkyrka: 1,500 kr.; två församlingssystrar i Bromma: vardera 1,100 kr. (varav halva beloppet utgår från hälsovårdsnämnden).

Förlossningsläkare.

Avlöningar m. m. Tre läkare: arvode 500 kr.

För Östermalm och Norrmalm.

Felländer, J.; Arsenalsgatan 8 B, C.; rt. 88 86; st. 151 71; mottagningstid: vardagar 2—3.

För Staden inom broarna och Södermalm.

(Befattningen är förenad med underläkartjänsten vid södra barnbördshuset; se sid. 132).

Bager, E. B. E. (fr. o. m. $\frac{1}{6}$ 1921).

För Kungsholmen.

Gårdlund, C. H. W. A.; Stureplan 6, Ö.; rt. och st. 13 18; mottagningstid: vardagar efter överenskommelse pr telefon.

Barnmorskor.

I Brännkyrka och Bromma församlingar äro för vardera församlingen anställda två barnmorskor. Beträffande den övriga staden se sid. 122.

Avlöningar m. m. Till kommunalt anställda barnmorskor i Brännkyrka och Bromma församlingar respektive 2,410 och 1,800 kr. Till barnmorskor för fattigförlossningar i hemmen 8,000 kr. Ersättning till vissa barnmorskor, skyldiga att tillämpa av stadsfullmäktige fastställd taxa 15,000 kr.

Stockholms stads sjukhus.

(Adresser, telefoner, expeditionstider, se nedan under respektive sjukhus.)

Stadens under hälsovårdsnämnden lydande egentliga sjukhus äro följande: Sabbatsbergs sjukhus, sjukhuset St Göran, provisoriska sjukhuset, Katarina sjukhus, Maria sjukhus, södra barnbördshuset, epidemisjukhuset, Söderby sjukhus, barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne samt sjukhuset vid Långbro.

Allmänna försörjningsinrättningens avdelningar för kroppsjuka och sinnessjuka lyda under fattigvårdsnämnden.

Hälsovårdsnämnden utser årligen i december månad för det kommande året särskilda styrelser till förvaltning av huvudstadens sjukhus med undantag av det, som är avsett för vård av

epidemiska sjukdomar, vilken anstalt är ställd under nämndens omedelbara förvaltning, samt de vårdanstalter för sinnessjuka, för vilka enahanda omedelbara förvaltning prövas erforderlig. Varje sjukhusstyrelse består av fyra ledamöter jämte överläkaren eller, därest flera överläkare finnas, den av dem, som av nämnden blivit förordnad till sjukhusdirektör. Styrelse väljer inom sig ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare. Styrelsen sammanträder så ofta göromålens gång så fordrar, dock minst en gång i månaden.

Förste stadsläkaren åligger att övervaka sjukhusens verksamhet och förvaltning, och är han berättigad att deltaga i överläggningarna vid styrelsernas sammanträden, till vilka han alltid skall erhålla kallelse. Överläkaren eller vid sjukhus med flera än en överläkare den av dem, som hälsovårdsnämnden vid det årliga styrelsevalet förordnar, är sjukhusets direktör och såsom sådan mellan styrelsens sammankomster sjukhusets inför styrelsen ansvarige styresman i den utsträckning och med den myndighet, som styrelsen bestämmer.

Överläkare tillsättes av hälsovårdsnämnden medelst förordnande på viss tid, fem eller tio år. Överläkare är närmaste förmän för å hans avdelning anställda underläkare.

Underläkare antages för högst tre år av hälsovårdsnämnden efter hörande av vederbörande direktör eller överläkare. Underläkare åligger att vara boende inom sjukhus, där han är anställd.

Sjukhusläkarne undantogs vid 1911 års lönereglering för stadens befattningshavare, men har efter kommittéutredning i frågan, en lönereglering våren 1914 beslutits, med retroaktiv tillämpning från sagda års början. I samband härmed bortogs den förutvarande skillnaden mellan underläkare och amanuenser, de senare förut tillsatta av sjukhusstyrelserna.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själv eller genom ombud på den för varje sjukhus bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningssal och därvid:

1:o) förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och om så påfordras prästbetyg;

2:o) avlämna ansvarsförbindelse av vederhäftig person eller annan säkerhet för all sjukvårdsävensom för begravningskostnad, ifall densamma skulle komma att av sjukhuset bestridas.

Taxa å avgifter vid stadens sjukhus är av stadsfullmäktige senast fastställd den 19 maj 1919.

För erhållande av kostnadsfri sjukvård skall rotemans intyg företes ang. bostad, fattigdom och fattigvårdshemort.¹⁾

Personer, träffade av olyckshändelse eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas

¹⁾ Kommittéutredning pågår för närvarande ang. ändrade grunder för erhållande av fri sjukhusvård å stadens sjukhus (se nedan under avd. Kommittéer.)

alla tider på dygnet, och böra i sådant fall ovan bestämda handlingar ofördröjligen anskaffas.

Stadgar. Hälsovårdsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912 och 3 april 1914. Spisordning och utspisningsstat för stadens sjukhus antagen av hälsovårdsnämnden den 19 febr. 1909 med ändringar den 28 nov. 1913.

Sabbatsbergs sjukhus.

Dalagatan 9 & 11, Va.; rt. »Sabbatsbergs sjukhus»; st. 66 19, 217 91.

Mottagningstid:

för utvärtes sjuka kl. 10—11 varje dag
» invärtes » » 11—12 » »
» kvinnosjuka » » 2—2,30 » »
» ögonsjukdomar » 9,30—10 » »
» öron-, näs- och
halssjukdomar » 10,30—11 » »

Besökstid:

allmänt rum vardagar 2—3, sön- och helddagar 1—3;
isolerings- och tuberkulospaviljongerna onsdagar 2—3, sön- och helddagar 1—3.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskt rum för stockholmsbo . . kr. 12 —
» » » » landsortsbo . . » 18 —
» halvenskt » » stockholmsbo . . » 6 —
» » » » landsortsbo . . » 9 —
» allmänt rum för stockholmsbo . . » 3 —
» » » » » » » » » » » 1 —
» » » » » » » » » » » 7 —

För extra kost till patient å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Mer än 15 års förhandlingar mellan de kommunala myndigheterna föregingo beslutet om detta sjukhus byggande. Dessa förhandlingar inleddes genom tillsättandet år 1858 av en kommitté och avslutades genom stadsfullmäktiges godkännande den 2 december 1872 av de framställda förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, vilken i januari 1879 med 340 sängar kunde öppnas för sjukas emottagande, har tid efter annan kompletterats genom åtskilliga nya byggnader och även genom andra viktiga förbättringar. Den 22 april 1907 beslöt stadsfullmäktige att för en kostnad av 1,550,400 kr. uppföra trenne nya paviljonger, entré- och poliklinikbyggnad med operationsavdelning samt den 16 februari 1908 en tvättstuga till en kostnad av 79,600 kr. Den 18 december 1908 ansgo stadsfullmäktige 210,150 kr. till en särskild paviljong för öron- och ögonsjukdomar, som under hösten 1910 började beläggas. En röntgenavdelning öppnades under år 1910. Slutligen har stadsfullmäktige under år 1919 och 1920 anslagit medel till ombyggnad av två till sjukhuset hörande s. k. sommarpaviljonger, varigenom möjlighet vinnes att använda dessa lokaler för sjuk-

HN.

husändamål även under den kallare årstiden. Sjukhusets 813 sängar äro fördelade på sju avdelningar: två medicinska med 312 sängar, två kirurgiska med 259, en gynekologisk med 60, en ögonavdelning med 24, en öronavdelning med 24 eller tillsammans 679 platser samt dessutom en isoleringsbyggnad med 8, ett konvalescenthem (se nedan) med 60, en evakuationspaviljong med 48, en upptagningsanstalt (se sid. 139) med 14 och 4 celler. På den gynekologiska avdelningen meddelas klinisk undervisning, varför ord. professorn i gynekologi och obstetrik vid karolinska institutet där uppehåller sjukvården, biträdd av en amanuens. På den medicinska avdelningen äro anställda två överläkare och fyra underläkare, på den kirurgiska två överläkare och fyra underläkare. Läkarevården vid öronavdelningen bestrides av karolinska institutets lärare i ämnet, som där handleder medicine kandidaters utbildning. På grund av den för närvarande mycket höga beläggningen å den medicinska avdelningen har därstädes anordnats en extra sjukavdelning under ledning av en extra överläkare med biträde av en extra underläkare.

Inom sjukhusets område ligger Isidor Dannströms konvalescenthem. Genom testamente av direktör Isidor Dannström och hans hustru erhöi Sabbatsbergs sjukhusstyrelse år 1898 en summa av 140,000 kr. »till upprättande av ett konvalescenthem för huvudsakligen konvalescenter från Sabbatsbergs sjukhus» att förvaltas som en särskild fond och redovisas på samma sätt som andra sjukhuset tillkommande medel. Av summan skulle emellertid 30,000 kr. reserveras, varå räntan skulle utbetalas till vissa personer under deras livstid, vadan 110,000 kr. voro disponibla för upprättande av konvalescenthemmet. Stadsfullmäktige upplåto år 1899 plats för hemmet, anslago 12,000 kr. till inventarier och bestämde, att kommunen skulle åtaga sig konvalescenternas vård och underhåll å anstalten. Sedan ritningar år 1901 godkända av stadsfullmäktige, påbörjades arbetet omedelbart och i juli 1903 kunde de första konvalescenterna mottagas. Läkarevården bestrides av sjukhusets läkare och vid hemmet äro anställda blott en sköterska och en vaktkarl, tillika eldare.

Vid sjukhusets kirurgiska poliklinik, som hålles öppen kl. 10—11, behandlas kostnadsfritt personer, som styrka sig eller prövas vara medelösa. Mindre bemeddade betala en krona för varje besök. För behandling av skador på grund av olycksfall i arbete gälla särskilda bestämmelser.

Instruktioner m. m. Instruktioner och ordningsstadgar att gälla vid Sabbatsbergs sjukhus, antagna av dess styrelse den 28 juli 1904. Kontrakt mellan karolinska institutet och Stockholms stads hälsovårdsnämnd ang. gynekologisk klinik den 22 aug. 1879. Kontrakt med karolinska institutet ang. klinik för öronsjukdomar den 15 okt. 1910. Stadgar för Isidor Dann-

ströms konvalescenthem, antagna av hälsovårdsnämnden den 13 nov. 1903.

Stat år 1921. Utgifter: 2,085,620 kr.; inkomster: 453,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Afzelius, A. N., med. dr., vice ordf.; **Erikson**, G. O., kassör, stadsfullm., kassaförvaltare; **Kinander**, C. E., direktör, riksgäldsfullm:s ordf. ordf.; **Thorén**, T., rektor; **Wetterdal**, H., överläkare, direktör.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Romare, E. A.

Direktör

(arvode 2,000 kr.).

Wetterdal, H. (se nedan).

Överläkare (0).

Rissler, J. G. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), **Nyström**, E. G. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1929), å kirurgiska avd.; **Wetterdal**, H. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), se ovan, **Hedenius**, P. A. I. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1928), å medicinska avd.; **Forsmark**, E. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), å ögonavd.; **Simon**, M. H. J. (förordn. t. o. m. ³¹/₃ 1924), å röntgenavd.

Överläkare

(avlönade av karolinska institutet).

Ahlström, E. O. M. (å gynekologiska avd.); **Holmgren**, N. G. F:son (å öronavd.).

Extra överläkare

(arvode 5,000 kr.).

Kahlmeter, T. G. (å medicinska avd.).

Underläkare

(2,800 kr.¹), möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Naclér, R., **Zandré**, S. A., två vakanta (å medicinska avd.); **Vikström**, G. S., **Vidfelt**, G. P., **Örström**, S. A., **Orell**, S. G. H. (å kirurgiska avd.); **Freidenfeld**, A. (å ögonavd.); **Reutervall**, O. G. M. (å patologiska avd.).

Extra underläkare

(arvode 2,400 kr.).

Malmgren, G. (å medicinska avd.).

Amanuenser

(avlönade av karolinska institutet).

Wetterdal, P. L. (å gynekologiska avd.); **Syk**, A. I. G. (å öronavd.).

¹) Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr. Dessutom utgår till en var av de å polikliniken tjänstgörande underläkarna extra arvode, beräknat efter 2,000 kr. per år, utan rätt att härå uppbara dyrtidshjälp.

Patolog och obducent

(5,000 kr.; ej å stat).

Hedré, G.

Operationssköterskor (4).

Leijonhielm, Augusta; Malmqvist, Gerda; Norden-dahl, Kerstin, tjl.; Iflander, Elsa; Bergh, Lydia E., poliklinisksköterska; en vakant.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 36 (därav en vid konvalescenthemmet). Dessutom trettiofyra sjuksköterskebiträden (I b).

Predikant (12)

(tjänstgör även vid Sabbatsbergs ålderdomshem, varifrån hälften av avlöningen utgår).

Wolffbrandt, E. G.

Organist

(200 kr.; ej å stat).

Haglund, Alma R.

Syssloman (12).

Johansson, A. G.; rt. »Sabbatsbergs sjukhus»; st. 217 91; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (9).

Ramgren, E. G.

Kontorsskrivare (7).

Vakant, tjl. Holst, K. G.; en vakant.

Kontorsbiträde (5).

Vakant.

Maskinist (9).

Swedman, N. H.

Biträdande maskinist (7).

Åkerström, G. N.

Vaktmästare (6).

Söderberg, W. A.; Anderson, A.; Gustafsson, G. A.

Husmoder (4).

Svinhufvud, A. Barbro M. L.

Köksförestånderska (4).

Lundberg, Anna A.

Tvättförestånderska (3).

Björklund, Maria T.

Dessutom en snickare (6), en portvakt (4), två *förste drängar* (3), en *nattvakt* (3), en *biträdande husmoder* (3), tre *laboratoriebiträden* (3), en *baderska* (2), en *kvinnlig portvakt* (1), sex *eldare* (III b), sju *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *biträdande tvättförestånderska* (II c), två *kokerskor* (II a), en *kallskänka* (I d), fyra *sömmerskor* (I d), en *första husa* (I c), fyra *maskintvätterskor* (I c), elva *köksbiträden* (I b), fyrtiosex *stüderskor* (I b) och tretton *tvätterskor* (I b).

Sjukhuset S:t Göran.

Stadshagen, C.; rt. 21 69, 135 17 och 21 54 (kontoret); st. 90 64 (kontoret).

Mottagningstid:

för sjuka, lidande av köns- och hudsjukdomar: vardagar kl. 12—1; dessutom för sjuka, lidande av könssjukdomar: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 6,30—7;

för sjuka, lidande av tuberkulos:

lungtuberkulos: vardagar kl. 10,30—11;

kirurgisk tuberkulos: vardagar kl. 11,30; poliklinisk undersökning: onsdagar kl. 3—3,30.

Besöksstider:

för patienter å helenskit rum:

ingen bestämd tid;

för patienter å halvenskit rum:

söndagar, onsdagar och lördagar kl. 1—2;

för patienter å allmänt rum:

å avd. för köns- och hudsjukdomar:

kvinnliga patienter: onsdagar kl. 10—11;

manliga patienter: lördagar kl. 10—11;

hudpatienter dessutom söndagar kl. 2—3;

å tuberkulosavdelningarna:

lungtuberkulos: söndagar kl. 12,30—2 samt

tisdagar och torsdagar kl. 10—11,30;

kirurgisk tuberkulos: söndagar och torsdagar kl. 10—11,30;

övriga tider efter läkarens särskilda tillstånd.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskit rum för stockholmsbo . . . kr. 12 —

» » » landsortsbo . . . » 18 —

» halvenskit » » stockholmsbo . . » 6 —

» » » landsortsbo . . . » 9 —

» allmänt » » stockholmsbo:

för hudpatienter . . . » 3 —

» tuberkulospatienter . . . » 1 —

» allmänt rum för landsortsbo . . . » 7 —

För extra kost till patient å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Den första plats i Stockholm, värest veneriskt sjuka vårdades i avskild lägenhet, lär hava varit Danviken. Där behandlades sedan början av 1700-talet de bland hjonen, som ledo av svårartad venerisk sjukdom, i en särskild sjukstuga, som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man översända dit veneriskt sjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blivit färdigt år 1788, utvidgades avdelningen för veneriskt sjuka till 50 platser, men på grund av de sinnessjukas växande mängd måste efter 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de veneriskt sjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för stadens behov inrättats å Kungsholmen. År 1813 uppdrog överståthållaren åt särskilda kommitterade att undersöka beskaftenheten av redan befintliga sjukvårdsinrättningar och behovet av förbättrade och utvidgade anstalter till veneriskt sjukas botande samt avgiva betänkande om därtill tjänliga medel och utvägar. I utlåtande den 24 februari 1814 föreslogo dessa kommitterade, att

HN. ett kurhus å 100 sängar skulle inrättas samt att den å Kungsholmen befintliga kronobränneriegen-
domen skulle för detta ändamål förvärfvas från
statsverket.

Sedan rikets ständer i anledning av kungl.
proposition medgivit, att denna egendom finge
upplåtas till begagnande för den gemensamma
kurhusinrättningen för Stockholms stad och län,
samt sedan nödiga reparationer och inrednings-
arbeten verkställes, inflyttade såväl stadens som
länets patienter i den nya anstalten i oktober
1816. Redan i slutet av 1820-talet började svår-
igheter att uppstå i fråga om utrymmet, varför
tid efter annan provisoriska åtgärder måste vid-
tagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad
av kurhuset. Dels på grund av det ytterst brist-
fälliga skick, varuti kurhusets byggnader råkat,
och dels emedan sjukhuset snart visade sig allt
mera otillräckligt, blev frågan om nya lokaler allt
mera trängande. Flera förslag uppgjordes och
härtill, det första redan år 1860, men föllo hu-
vudsakligen till följd av de betänkligheter, som
stadens myndigheter hyste mot nedläggande av
större kostnader på kurhusinrättningens tomt, så
länge icke denna var med full äganderätt över-
låten av staten till staden och länet. Sedan flera
framställningar härom blivit av riksdagen av-
slagna, gjorde sig den åsikten allt mera gällande,
att ett nytt sjukhus för veneriska patienter borde
uppyggas för kommunens räkning på annan
plats. Till byggnadsplats föreslogos olika ställen,
tills man slutligen enades om det nya sjukhusets
förläggande till sydligare delen av Stadshagen på
Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år
1886 och fullbordades 1888. Sjukhuset, som be-
nämndes S:t Görän, skulle visserligen i första rum-
met användas för vård av veneriskt sjuka och av
patienter med hudsjukdomar, men vid dess inrät-
tande hade man dock blicken fäst på en framtida
användning även för andra sjukdomar. Vid
tider av större sjuklighet i Stockholm hava också
på sjukhuset anordnats avdelningar för olika
invärtes sjukdomar. I början av år 1902 öppnades
vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en sär-
skild avdelning med 108 sängar för sjuka med
hemortsrätt i Stockholm lidande av lungtuberkulos
i mera framskridet stadium, och år 1907 utöka-
des denna avdelning med en andra sjukpaviljong.
På hösten 1910 inrättades å sjukhuset en av-
delning å 100 sängar för kirurgisk tuberkulos,
varvid sängplatsernas antal för lungtuberkulos
minskades till 146.¹⁾ Sängantalet är 536, av
vilka 263 komma på avdelningen för veneriska
sjukdomar, 27 på avdelningen för hudsjukdomar
samt 246 på avdelningen för tuberkulos. Av-
delningen för hudsjukdomar tillökades i oktober
1902 med en finsenavdelning. Dennas verk-
samhet har år efter år utvidgats och omfattar
nu även behandling med röntgen, radium, kvarts-
lampa och kolsyra.

Skolundervisning meddelas åt barnen på de
olika avdelningarna.

Med anledning av den fr. o. m. 1919 gällande
lagen om åtgärder mot utbredningen av köns-
sjukdomar, har sjukhuset fått i uppdrag av hälso-
vårdsnämnden att vid sin poliklinik anordna mot-
tagningar för kostnadsfri läkarundersökning och
behandling av dylika sjukdomar (jfr sid. 141).

Rörande värden av könssjuka inom Stock-
holm, jämför vidare under Bira (avd. 4).

Instruktion. Instruktion för personalen
vid sjukhuset S:t Görän, fastställd den 17 dec.
1913.

Stat år 1921. Utgifter: 1,266,935 kr.; in-
komster: 258,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Anderson, B. T. A., handlande, **Berglund, J. E.**, kas-
sör, stadsfullm.; **Enell, H. G. O.**, apotekare,
ordf. och kassaförvaltare; **Hafström, A. H.**,
F., rådmän, vice ordf. och vice kassaför-
valtare; **Marcus, K. J.**, överläkare, direktör.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Gyllensvärd, G. V.

Direktör

(arvode 1,000 kr.).

Marcus, K. J. (se nedan).

Överläkare (0).

Marcus, K. J. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), å
avd. för köns- och hudsjukdomar; **Walden-
ström, J. H.** (förordn. t. o. m. ⁶/₆ 1924), å
avd. för kirurgisk tuberkulos; **Lindhagen, F.**
E. (förordn. t. o. m. ¹/₁₀ 1924), å avd. för
lungtuberkulos.

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Almkvist, J. R.

Underläkare

(2,800 kr.¹⁾, möblerad bostad, värme och städ-
ning; å extra stat).

Rossander, Gunhild; **Odelberg, A. A:son**; **Björk-
quist-Wolontis, Sigrid**; **Janzon, I. B.**

Läkare vid polikliniken

(avlönade av statsmedel med var och en 8,000 kr.;
bidrag från staden 1,000 kr. åt var och en för
behandling av hudsjukdomar).

Birger, S.; **Strandberg, J. V.**; **Kjellberg-Romanus,**
Gerda E. K.; **Rhodin, N. J.**

Läkare vid finsenavdelningen

(4,000 kr.; ej å stat).

Schaumann, J.

¹⁾ Jfr Söderby sjukhus, noten sid. 134.

¹⁾ Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen
höjas med 500 kr.

Amanuenser å kliniken

(avlönade av karolinska institutet med respektive 2,000 och 1,000 kr. vardera).

Fex, J. W.; Cederquist, O. G. B.

Översköterska vid finsenavdelningen (5).

Råhlén, Alfchild.

Sköterskor vid finsenavdelningen (4).

Antal: 5.

Operationssköterska (4).

Wessel, Astrid.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 14.

Dessutom ett laboratoriebiträde (3), ett biträde å operationsavdelningen (2) och fyrtiotvå sjuksköterskebiträden (I b).

Predikant

(1,200 kr.; ej å stat).

Rosenius, P. J.

Sysselman (12).

Hellsten, F. W.; rt. 21 54; st. 90 64; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (9).

Thorell, G. A. S.

Kontorsskrivare (7).

Segervall, N. G.

Kontorsbiträde (5).

Knafve, Sally M.

Maskinist (9).

Karlsson, G. O.

Biträdande maskinist (7).

Appelgren, C. A.

Vaktmästare (6).

Wallin, E. J.; Johansson, J. A.

Husmoder (4).

Jonson, Gunhild.

Köksförestånderska (4).

Wistrand, Frida.

Tvättförestånderska (3).

Hällström, Valborg H.

Dessutom en snickare (6), en badare (4), en baderska (2), två kvinnliga portvakter (1), åtta eldare (III b), sju drängar (III a), en nattvakt (II a), en överkokerska (II c), två första kokerskor (II b), en ångkokerska (II a), en kallskänka (I d), ett spisbiträde (I d), ett ångkokerskebiträde (I d), nio köksbiträden (I b), aderton städerskor (I b), ett första tvättbiträde (II a), en maskintvätterska (I c), en maskinmanglerska (I c), en strykska (I c), tio tvättbiträden (I b) och fem sömmerskor (I d).

Provisoriska sjukhuset.

Åsögatan 97, Sö.; rt. 72 20; st. 31 90, 309 60 (kontoret).

Mottagningstid:

varje dag kl. 9—11.

Besökstid:

vardagar kl. 2—3, sön- och helgdagar kl. 1—3.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i allmänt rum för stockholmsbo . . . kr. 3 —
, , , landsortsbo . . . , 7 —

För extra kost höjes dagavgiften med 2 kr.
Provisoriska sjukhuset upprättades 1902 såsom en ersättning för det förut för allmänna sjukvården använda Katarina sjukhus, vilket då måste fullständigt tagas i anspråk för beredande av rum för det ständigt växande antalet sinnessjuka, som nämnden måste lämna vård, intill dess plats å hospital kunde bliva ledig. För ändamålet förhyrdes nybyggda egendomen nr 9 i kvarteret Oron med adressnummer 97 vid Åsögatan (egendomen numera inköpt av staden) och 32 vid Nytorpgatan. Den 13 februari 1903 kunde det nya sjukhuset, vars namn bestämts till provisoriska sjukhuset, öppnas, sedan å Katarina sjukhus ännu kvarvarande sjuka, ävensom där anställda läkare och övrig personal med undantag av en del ekonomibetjäning dit överflyttats. Sjukhuset rymmer 100 platser, fördelade på en våning för manliga patienter med 34 sängar och två våningar för kvinnliga patienter med 66 sängar.

Stat år 1921. Utgifter: 263,100 kr.; inkomster: 35,700 kr.

Styrelsens ledamöter.

Forssner, J. Hj., professor, ordf och direktör;
Klefbeck, E. A., kyrkoherde, stadsfullm., vice ordf.; Wallers, A. E., verkmästare; Weideman, K. O., åkeriföreståndare; Wellin, Bertha, sjuksköterska, stadsfullm., kassaförvaltare.

Protokollsförare

(300 kr.; ej å stat).

Walén, C. Hj. (se nedan).

Direktör

(arvode 500 kr.).

Forssner, J. Hj. (se ovan).

Överläkare (0).

Tillgren, J.

Underläkare

(2,800 kr.¹), möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Werneman, K. H. E.

Obducent

(750 kr.; ej å stat).

Henschen, F.

¹) Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr.

HN.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 4.

Dessutom tolv *sjuksköterskebiträden* (I b).

Predikant

(800 kr.; ej å stat).

Ahlfeldt, R. A.

Organist och försångare

(200 kr.; ej å stat).

Walén, C. Hj. (se ovan).

Sysselman (10).

Svenson, S. A., rt. 72 20; st. 309 60; mottagningsstid: 10—12.

Maskinist (6).

Andersson, A. H.

Vaktmästare (6).

Gazelius, A. H. L.

Köksförestånderska (4).

Johansson, Jenny.

Tvättförestånderska (2).

Uppström, Wilhelmina.

Dessutom ett *kontorsbiträde* (1,200 kr.), en *förste dräng* (3), en *baderska* (2), en *kvinnlig portvakt* (1), en *eldare* (III b), fyra *drängar* (III a), en *kokerska* (II c), två *kokerskor* (II a), tolv *köksbiträden* (I b) och en *städerska* (I b).

Maria sjukhus.

Volmar Yxkullsgatan 25, Sö.; rt. 15 80, 121 50, 23 30 (kontoret); st. 136 56 (kontoret).

Mottagningstid:

för utvärtes sjuka vardagar kl. 12—1, sön- och helgdagar kl. 9—10;
för invärtes sjuka varje dag kl. 9—10;
samt dessutom å polikliniken alla vardagar kl. 12—1.

Besökstid:

allmänt rum alla dagar kl. 1—2.

Expeditionstid:

å sysslomanskontoret kl. 9—2.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskit rum för stockholmsbo . .	kr. 12 —
» » » landsortsbo	» 18 —
» halvenskit » » stockholmsbo . . .	» 6 —
» » » » landsortsbo	» 9 —
» allmänt » » stockholmsbo	» 3 —
» » » » landsortsbo	» 7 —

För extra kost till patient å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för stadens räkning en med en större fabriksbyggnad och ett boningshus bebyggd, 123,555 kv.-fot mätande tomt mellan Volmar Yxkulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. För ändamålet apterades fabriksbyggnaden, vari

med ingången av 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, vilket från och med 1878 benämndes Maria sjukhus. Genom tillbyggnader 1885, 1896 och 1917 hava dels förbättrade bostadsförhållanden vunnits för tjänstepersonalen, dels lämplig lokal kunnat inredas för sjukhusets polikliniska verksamhet. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1906, nytt gravkapell 1907. Vid sjukhuset, som förut i huvudsak avsetts för kirurgiska fall, upprättades våren 1918 även en medicinsk avdelning samt en avdelning för utförande av röntgenundersökningar. Sängantalet är (fr. o. m. hösten 1918) 271, därav 136 å kirurgiska och 135 å medicinska avdelningen. En på sjukhustomten uppförd upptagningsanstalt (se sid. 139), avsedd för hastigt insjuknade, införlivades år 1918 med själva sjukhuset och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Den med sjukhuset förenade kirurgiska polikliniken, som är öppen alla vardagar 12—1, hålles kostnadsfri för medellösa; mindre bemedlade betala en krona för varje besök. För behandling av skador på grund av olycksfall i arbete gälla särskilda bestämmelser.

Instruktion. Instruktioner för kommissarien (numera syssломannen) och predikanten vid Maria sjukhus, utfärdade av styrelsen den 3 febr. 1876.

Stat år 1921. Utgifter: 891,000; inkomster: 178,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Alin, E. F. E., med. d.r., professor (ärenden ang. barnbörds-huset); Blomdahl, P. A., byggmästare; Key, E. S. H., överläkare, direktör; Riben, K. A., vice häradshövding, ordf., kassaförvaltare; Thél, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.; Widtskiöld, J., kamrerare, vice ordf.

Protokolls-förare

(500 kr.; ej å stat).

Telander, A. R.

Direktör

(arvode 500 kr.).

Key, E. S. H. (se nedan).

Överläkare (0).

Key, E. S. H. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), å kirurgiska avd.; Josefson, A. R. (förordn. t. o. m. ²⁹/₂ 1924), å medicinska avd.; Åkerlund, Å. O. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1930), å röntgenavd.

Underläkare

(2,800 kr.¹), möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Kallin, A. H.; Hellsten, M. V. T.; Gejrot, K. W.; Karström, G. B.; Bonnert, A. D. M.

¹) Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr. Dessutom utgår till en var av de å polikliniken tjänstgörande underläkarna extra arvode efter 2,000 kr. per år, utan rätt att härå uppbära dyrtidshjälp.

Obducent

(1,250 kr.; ej å stat).

Pettersson, A.

Operationssköterska (4).

Albihi, K. V. (Vera).

Sjuksköterskor (3).

Antal: 14.

Dessutom ett *laboratoriebiträde* (3), ett *extra fotografbiträde* (1,500 kr.), trettionio *sjuksköterskebiträden* (1 b) och två *mas-söser*.

Predikant och organist

(900 kr.; ej å stat).

Ankar, G. A.

Sysselman (12).

Olsson, E. V.; rt. 23 30; st. 136 56; mottagningstid: 10—12.

Kontorsskrivare (7).

Sunne, K. N.

Maskinist (9).

Rundblad, G. A. F.

Vaktmästare (6).

Öhman, J. E.; Pettersson, P. A.; Wallin, N. G.

Husmoder (4).

Dahlstrand, Sigröd E.

Köksförestånderska (4).

Göranson, Sigröd A. G.

Förestånderska för linneförråd och tvätt (3).

Wästberg, Bertha M.

Dessutom en *baderska* (2), en *portvakt* (1), en *portvakt* (900 kr.), fyra *eldare* (III b), en *tvättmästare* (III b), tre *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), två *första kokerskor* (II b), en *kokerska* (II a), en *första manglerska* (II a), en *överhåsa* (I d), en *kallskänka* (I d), ett *spisbiträde* (I d), tre *sömmerskor* (I d), en *håsa* (I c), två *strykerskor* (I c), aderton *städerskor* (I b), fjorton *tvättbiträden* (I b) och åtta *köksbiträden* (I b).

Södra barnbördshuset.

Volmar Yxkullsgatan 27, Sö.; rt. 6 44; st. 132 77.

Mottagningstid:

alla tider på dygnet.

Besökstid:

å allmänt rum varje dag kl. 1—2; å enskilt och halvenskilt rum kl. 10—2 och 6—8.

Argift för betalande sjuka pr dag:

i helenskilt rum för stockholmsbo . . . 20 —
» » » » landsortsbo . . . 30 —
» halvenskilt » » stockholmsbo . . . 10 —

i halvenskilt rum för landsortsbo . . . 18 —
» allmänt » » stockholmsbo . . . 5 —
» » » » landsortsbo . . . 12 —

HN.

För stockholmsbor gäller dock, att för vård utöver 10 dagar ersättning skall beräknas efter för vanlig sjukhusvård gällande taxa (d. v. s. resp. 12, 6 och 3 kr.). För extra kost till patient å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Detta barnbördshus, som är Stockholms kommuns förlossningsanstalt, har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, vilka stadens myndigheter sett sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset nr 22 Volmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året ånyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blev det »provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal, men flyttades då till huset nr 27 vid samma gata. Detta förvärvades av staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, varefter namnet provisoriska barnbördshuset utbyttes mot södra barnbörds-huset.

Den 14 januari 1898 uppdrog hälsovårds-nämnden åt särskilda kommitteer att uppgöra förslag till de åtgärder, som vore att vidtaga för avhjälpande av behovet av ökat utrymme för södra barnbördshuset. Sedan kommitteer i anledning härav uppgjort förslag till nytt barnbördshus å omkring 100 sängar, förlagt till det av stadsfullmäktige för sjukhusändamål reserverade kvarteret Grimman, beslöt stadsfull-mäktige med godkännande av det sålunda upp-gjorda förslaget för arbetets utförande att anslå ett belopp av 625,000 kr. för ändamålet. Stads-fullmäktige hava ock förklarat sig villiga att låta uppföra och utrusta till bostäder och hus-håll för barnmorskeeleverna, ävensom för un-dervisningen erforderliga lokaler, samt bekosta underhåll av desamma och deras inventarier jämte ljus och bränsle mot ett årligt bidrag från statsverkets sida av 5,000 kr., dock under villkor, att barnmorskeeleverna förpliktigas att vara boende inom anstalten ävensom att själva bestrida kostnaderna för sin utspisning. Erbju-dandet har av staten mottagits. Stadsfullmäktige hava även år 1904 förklarat sig medgiva, att de personer, som framdeles antagas till lärare och biträdande lärare vid statens undervis-ningsanstalt för barnmorskor i Stockholm i och med desamma ansåges förordnade att vara över-läkare och amanuens eller biträdande läkare vid södra barnbördshuset, under villkor att hälsovårdsnämnden finge yttra sig om sökandenas lämplighet.

De nya lokalerna togos i anspråk den 19 februari 1907. Antalet sängplatser är f. n. 111.

Stat år 1921. Utgifter: 467,140 kr.; in-komster: 185,500 kr.

HN.

Styrelse.

Styrelsen är densamma som för Maria sjukhus (se sid. 130), dock äger direktören för barnbördshuset i frågor rörande detta att deltaga i styrelsens överläggningar och beslut.

Direktör och överläkare

(som barnmorskelärare avlönad av staten, direktörsarvode 500 kr.).

Alin, E. F. E.

Biträdande läkare

(avlönad av staten).

Bovin, K. E.

Underläkare

(2,800 kr.¹), möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Bager, E. B. E. (fr. o. m. 1/6 1921).

Obducent

(500 kr.; ej å stat).

Pettersson, A.

Operationssköterska (4).

Borg, Karin E.

Barnmorskor (4).

Riben, Hildur Ch. U. (instruktionsbarnmorska);

Blomkvist, Karin; Andersson, Hulda E. K.;

Johansson, Greta T.; Nilsson, Ida E.

Sköterskor (3).

Antal: 5.

Prästerligt biträde

(1,300 kr.; ej å stat).

Ankar, G. A.

Syssloman (12).

Se Maria sjukhus.

Bokhållare (9).

Johansson, K. E.

Kontorsskrivare (7).

Zettergren, E. R.

Maskinist (9).

Se Maria sjukhus.

Biträdande maskinist (7).

Johansson, J. P.

Vaktmästare (6).

Samuelsson, G. A.

Husmoder (4).

Wickström, Anna V.

Köksförestånderska (4).

Se Maria sjukhus.

¹) Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr.

Förestånderska för linneförråd och tvätt (3).

Se Maria sjukhus.

Dessutom två *eldare* (III b), en *dräng* (III a), två *sömmerskor* (I d) och åtta *städerskor* (I b).

Epidemisjukhuset.

Valhallavägen, nära Roslagsgatan, uppfartsväg från Ingemarsgatan, Va.; rt. 12 89, 13 99 och 60 89 (växel); st. 48 01 (kontoret).

Mottagningstid:

sjuka intagas alla tider på dygnet.

Besökstid:

varje dag kl. 12,30—1.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskit rum för stockholmsbo . .	kr. 9 —
» » » » landsortsbo . . .	» 18 —
» halvenskit . . . » stockholmsbo . . .	» 5 —
» » » » landsortsbo . . . »	» 9 —
» allmänt » » stockholmsbo . .	avgiftsfritt
» » » » landsortsbo . . .	kr. 7 —

För vårdarinnas betalas samma avgift som för patient å resp. hel- eller halvenskit rum.

För extra kost till patient å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

För anhöriga finnes tillfälle att efter behåll tillstånd i besöksrummen kl. 12,30 e. m. samtala med de patienter, vilkas tillstånd det medger. Upplysningar om patienternas tillstånd meddelas till anhöriga varje dag kl. 12,30 e. m. av sjukhusets överläkare å mottagningsalen. Telefonupplysningar angående patienterna lämnas kl. 9—10 och 6—7 (rikstelefon).

En av kungl. maj:t tillsatt kommitté med uppgift att avgiva förslag till sjukvårdens förbättrande i huvudstaden hemställde i ett 1827 avgivet betänkande bland annat, att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blev också kungl. maj:ts beslut, och för ändamålet uppläts Katarina f. d. kronobränneriegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för övrigt överläts åt stadens myndigheter, vilka sedan alltjämt bestritt utgifterna för och förvaltats anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades, var således Stockholms första epidemisjukhus.

Den ifrågavarande anstalten omorganiserades vid denna tidpunkt till ett vanligt sjukhus under namn av Katarina sjukhus, ehuru vården av smittsamma sjukdomar fortfarande blev en av dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsovårdslagstiftning (i sin helhet gällande för Stockholm fr. o. m. 1878)

ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård av smittsamma sjukdomar.

Uppförandet av ett sådant sjukhus blev i Stockholm länge uppskjutet på grund av svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I avvaktan härpå användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del av Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan staden i slutet av år 1888 förvärvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplåt i den nordligaste, intill Djurgårdsområdet gränsande delen av staden, reserverades därav omkring 60,000 kv.-meter till plats för ett nytt epidemisjukhus, och i början av 1890 anslog stadsfullmäktige 680,000 kr. för ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 sept. 1893. Åtskilliga utvidgningar hava sedan dess ägt rum, så att sjukhuset för närvarande har utrymme för 586 patienter (inberäknat kolerabarackerna).

Enligt beslut år 1905 hava vid epidemisjukhuset uppförts tre kolerabaracker (100 pl.). De sjukdomar, som å epidemisjukhuset särskilt behandlas, äro förnämligast scharlakansfeber, difteri, fläcktyfus, smittkoppor, rödsot och asiatisk kolera.

Om åtgärder mot smittsamma sjukdomar samt epidemisjukvården är numera särskilt stadgat i epidemilagen den 19 juni 1919.

Instruktion. Instruktion för kommissarien (numera sysslomannen) vid epidemisjukhuset, fastställd av hälsovårdsnämnden den 11 maj 1894.

Stat år 1921. Utgifter: 1,050,475 kr.; inkomster: 50,600 kr.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden.

Kassaförvaltare.

Andersson, L. I., förste stadsläkare; Lindqvist, F. L., föreståndare (suppl.).

Direktör och överläkare (0)

(dessutom direktörsarvode 1,000 kr.).

Hellström, T. G. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{5}$ 1924).

Underläkare

(2,800 kr.¹⁾, möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Lundberg, N. E.; Thorell, E. T.; en vakant, *tj.f.*
Rahm, N. G.

Öronläkare

(2,400 kr.; ej å stat).

Arnoldson, N. J.

Sjuksköterskor (4).

Antal: 10.

Dessutom fyrtiofem sjuksköterskebiträden (I d) samt ett växlande antal extra personal, f. n. en extra sköterska och fem extra sköterskebiträden.

¹⁾ Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr.

Predikant

(900 kr.; ej å stat).

Hansson, O. A.

Sysselman (12).

Åhlin, A. Hj. D.: rt. sjukhusets växel; st. 48 01; mottagningstid: 9—1.

Bokhållare (9).

Marchander, T. K. V.

Maskinist och desinfektör (9).

Halling, J. L.

Biträdande maskinist (6).

Andersson, O. E.

Vaktmästare (6).

Löfqvist, C. A.; Carlsson, J. L.

Husmoder (4).

Hamilton, E. M. Aloisia B.

Köksförestånderska (4).

Almgren, Konstance W.

Tvättförestånderska (3).

Jonson, Amalia Ch.

Dessutom en reparatör (4), förste dräng (3), en nattvakt (3), en kvinnlig portvakt (1), sju eldare (III b), fem drängar (III a), en överkokerska (II c), en första kokerska (II b), en kokerska (II a), en kallskänka (I d), tre spisbiträden (I d), sju köksbiträden (I b), en första tvätterska (II a), en strykerska (I c), två maskintvätterskor (I c), fyra tvätterskor (I b) och fyra städerskor (I b).

Söderby sjukhus.

Söderby, Uttran; t. Tumba 141 (sysslomannen), 3 14 (kontoret), 142, 1 43, 3 20, 3 23 (växel).

Mottagningstid:

vardagar kl. 12—1.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskit	rum för stockholmsbo . .	kr. 12 —
»	» landsortsbo . . .	» 18 —
» halvenskit	» stockholmsbo . . .	» 6 —
»	» landsortsbo . . .	» 9 —
» allmänt	» stockholmsbo . . .	» 1 —
»	» landsortsbo . . .	» 7 —

Tuberkulossjuka vårdades ursprungligen å de olika sjukhusen (vid Sabbatsberg i en särskild paviljong sedan 1899) och å försörjningsinrättningens avdelning för kroppssjuka. Först med öppnandet av S:t Görans tuberkulospaviljong år 1902 fick staden ett särskilt tuberkulossjukhus, som emellertid var otillräckligt att samla all tuberkulovård, varför stadsfullmäktige genom beslut den 17 maj 1906 anslog 1,966,000 kr. till uppförande av en anstalt för tillgodoseende

HN. av tuberkulossjukvården i Stockholm å stadens egendom Söderby i Salems socken.¹⁾ Sjukhuset är avsett att mottaga medellösa med hemortsrätt i Stockholm men även om sådant utan men för sjukhusets egentliga uppgift låter sig göra, mindre bemedlade lungotssjuka i alla stadier å 412 platser i allmänt rum samt 40 platser i enskilda och halvenskilda rum. Dessutom äger hälsovårdsnämnden rätt att i särskilda fall medgiva intagning å sjukhuset av i Stockholm bosatta men där ej hemortsberättigade personer.

Förarbeten för sjukhusets uppförande började år 1906, då 200,000 kr. anslogos till ändamålet, och började sjukhuset beläggas den 1 nov. 1910.

Reglementen m. m. Bestämmelser ang. förvaltningen av Söderby sjukhus, antagna av hälsovårdsnämnden den 18 mars 1910.

Stat år 1921. Utgifter: 1,255,300 kr.; inkomster: 141,500 kr.

Styrelsens ledamöter.

Andersson, B. E., sjukbesökare; Eidem, R., prakt. läkare, ordf.; Gullbring, A. G., överläkare, direktör; Lindqvist, F. L., föreståndare, vice ordf.; Schönthal, A. R., ingenjör.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Cygnæus, A. W.

Överläkare och direktör (0)

(dessutom direktörsarvode 1,000 kr.).

Gullbring, A. G. (förordn. t. o. m. ¹/₁₀ 1926); t.: se ovan; mottagningstid: 12—1.

Biträdande överläkare (16).

Leffler, J. K. F.

Underläkare

(2,800 kr.²⁾, möblerad bostad, värme, städning, kost eller ersättning därför, högst 300 kr. pr år; å extra stat).

Grahn, K. E.; Ericsson, V. A.; Kåge, G. M.; en vakant, t.j.f. Höglund, G.

Läkare å röntgenavdelningen

(1,000 kr.; ej å stat).

Överläkaren och biträdande överläkaren.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 15.

Dessutom en sköterska å röntgenavdelningen, tillika laboratoriebiträde (3), femtio sjuksköterskebiträden (1 b) samt en arbetsförestånderska, tillika lärarinna för barnen.

¹⁾ Hälsovårdsnämnden har den 11 maj 1917 tillsatt en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till en enhetlig plan för tuberkulossjukvårdens ordnande i huvudstaden.

²⁾ Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr.

Predikant och organist

(1,000 kr.; ej å stat).

Uddin, K. J. R.

Syssloman (12).

Östergren, P. A.; t. Tumba 141; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (9).

Mathson, E. C. A. F.

Kontorsskrivare (7).

Österlund, G. F. T.

Maskinist (9).

Malmberg, K. L.

Biträdande maskinist (7).

Söderholm, C. G.

Vaktmästare (6).

Holmberg, H. A.; Lindell, B. J. W.

Husmoder (4).

Broman, Ulla.

Köksförestånderska (4).

Karlsson, Hulda Ch.

Tvättförestånderska (3).

Hermansson, E. Charlotta.

Dessutom en biträdande maskinist (1,440 kr.), två snickare (6), en målare (6) en trädgårdsmästare (4), en kusk (3), en nattvakt (3), en kvinnlig portvakt (1), två baderskor (2), åtta eldare (III b), åtta drängar (III a), en överkokerska (II c), tre första kokerskor (II b), ett första tvättbiträde (II a), en kallskänka (I d), fyra spisbiträden (I d), en andra kokerska (I b), tolv köksbiträden (I b), fem sömmerskor (I d), en maskintvätterska (I c), två manglerskor (I c), två strykskor (I c), sex tvättbiträden (I b) och tjugusex städerskor (I b).

Barnsjukhuset Simon och Mathilda

Sachs' minne.

Årstalunden, Sö.; rt. 80 64; st. 314 14.

Mottagningstid:

vardagar kl. 10—11.

Besökstid:

söndagar och onsdagar kl. 12,30—1,30.

Agifter för betalande sjuka pr dag:

i allmän sal för barn tillhörande Stockholms kommun . . . kr. 3 —
 » » » » åtföljande moder . . . kr. 1,50
 » » » » barn från främmande kommun . . . » 7 —
 » » » » åtföljande moder . . . » 2,50

I enskilt rum respektive 12, 3, 18 och 4 kr. För barn till vid sjukhuset anställd amma 0,50 kr.

För extra kost till patient å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Genom gåvobrev av den 12 febr. 1907 donerade stärbhusdelägarna efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa av 400,000 kronor att användas till grundande av ett sjukhus för späda barn med plats för minst 25 barn i första levnadsåret. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att donatorerna under sin livstid ägde att utse tre av styrelsens sju ledamöter och att kommunen uppläte tomt åt sjukhuset. Stadsfullmäktige förklarade sig den 20 jan. 1908 med tacksamhet mottaga donationen och uppläto den 1 juni 1909 i Årstalunden en tomt av omkring 4,500 kvm. areal. Sjukhuset, som öppnades den 9 mars 1911, har 54 platser.

Stat år 1921: Utgifter: 179,100 kr.; inkomster: 21,100 kr. (däruv 6,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelsens ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm., **Carlsson**, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm. (valda av hälsovårdsnämnden); **Ernberg**, J. H., överläkare (vald av donatorerna); **Medin**, K. O., f. d. professor, ordf., **Möller**, C. O., generaldirektör, vice ordf. (valda av hälsovårdsnämnden); **Sachs**, J. E., generalkonsul, kassaförvaltare, **Thiel**, A. S., grosshandlare (valda av donatorerna).

Protokollsfröre

(avlöning se nedan under syssloman).

Johansson, K. E.

Överläkare och direktör (0)

(dessutom direktörsarvode 300 kr.).

Ernberg, J. H. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1924).

Underläkare

(2,800 kr.¹), möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Hamilton, B. L. Kison.

Obducent

(600 kr.; ej å stat).

Hschen, F.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 3.

Dessutom fyra *sjuksköterskebiträden* (I b).

¹) Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr.

Syssloman

(1,000 kr.; ej å stat).

Johansson, K. E.

Husmoder (4).

Brandt, M. Ch. (Lotten).

Värmeledningsskötare, tillika gårds-karl (6).

Fors, O. R.

Dessutom en eldare (III b), en *överkokerska* (II c), två *köksbiträden* (I b), två *städerskor* (I b) och en kvinnlig *portvakt* (550 kr.).

Barnsanatoriet Tjärnan.

Tjärnan, Kullsveden; rt. Säter 11.

År 1908 bildades föreningen kronprinsessan Margaretas vårdanstalt för tuberkulösa barn, i avsikt att i Tjärnans by, cirka fem kilometer från Säter, öppna en vårdanstalt för tuberkulösa barn. Anstalten, som möjliggjordes genom behållningen från ett anordnat industrilotteri och medel från »1-majblomman», öppnades i juni 1909. Den är avsedd för fattiga, tuberkulösa barn från Stockholms stad i en ålder ej överstigande 12 år och med utsikt till fullt tillfrisknande eller åtminstone betydligare förbättring. Till en början planerad för 30 barn, har anstalten utvidgats, så att den numera kan rymma 100.

Anstaltens drift har tidigare bekostats dels av enskilda medel, dels av hälsovårdsnämndens bidrag för intagna barn ävensom understöd av fattigvårdsnämnden. År 1916 erbjöd emellertid föreningens styrelse Stockholms stad att fr. o. m. 1917 övertaga anstalten i befintligt skick. Detta erbjudande antogs av stadsfullmäktige den 18 dec. 1916. Hälsovårdsnämnden utsåg den 19 jan. 1917 styrelse och direktör för anstalten. Enligt hälsovårdsnämndens beslut den 7 sept. 1917 benämnas anstalten numera barnsanatoriet Tjärnan. Vårdavgiften utgör 3 kronor per dag.

Stat år 1921. Utgifter: 251,700 kr.; inkomster 61,000 kr. (däruv 6,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelsens ledamöter

(arvoden: direktören 1,500 kr., styrelseledamoten 600 kr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare, direktör (se nedan); **Lindqvist**, F. L., föreståndare.

Redogörare

(800 kr.; ej å stat).

Lundberg, I.

Direktör.

Andersson, L. I. (se ovan).

HN.

Läkare

(4,000 kr.; ej å stat).

Berg, S.; rt. Säter 39; mottagningstid: tisdagar och fredagar 3—5.

Föreståndarinna

(870 kr., fritt vivre; ej å stat).

Hammer, Anna S.

Lärarinna

(620 kr., fritt vivre; ej å stat).

Eklöw, Alexandra M.

Befallningsman

(1,200 kr.; ej å stat).

Jansson, K. R.

Sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus.

Rörande detta för vård av könssjuka från staden och Stockholms län avsedda sjukhus, som icke är upptaget på stadens stat och icke sorterar under hälsovårdsnämnden, se under avd. 4.

Stockholms stads vårdanstalter för sinnessjuka.

För vård av sinnessjuka, som voro i trängande behov av vård å hospital, men av brist på plats icke kunde därstädes omedelbart emottagas, inrättades 1882 en särskild avdelning med 4 platser vid Maria sjukasyl (upptagningsanstalt; jfr sid. 130). Då detta utrymme snart visade sig för knappt, anordnades 1886 i stadens egendom Jakobsberg vid Hornstull en provisorisk vårdanstalt för sinnessjuka med 26 platser.

Den 20 juni 1893 beslöt stadsfullmäktige att utvidga försörjningsinrättningens avdelning för obotligt sinnessjuka (se sid. 179) och bestämde i sammanhang därmed, att å denna anstalt även skulle få intagas under någon kortare tid kommunen tillhörande sinnessjuka, vilka voro i trängande behov av vård å hospital men ej genast kunde där bli intagna. Denna byggnad skulle även inrymma den sjukstuga för provisorisk vård av patienter, som avskådade att bli på hospitalet intagna, vilken hälsovårdsnämnden låtit inrätta vid Jakobsberg. Då emellertid utrymmet även i det nya sjukhuset å försörjningsinrättningen visade sig otillräckligt, inreddes 1898 lokaler för ca 30 sinnessjuka i egendomen nr 71 vid Brännkyrkagatan (nu 82 Hornsgatan), och då även denna sjukavdelning blev fullt belagd, uppläts den 1 okt. 1902 en del av Katarina sjukhus och i maj 1903 (i samband med inrättandet av provisoriska sjukhuset) hela sagda anstalt till vård av sådana sinnessjuka, varigenom bereddes plats för 106 patienter. Efter vidtagande av denna

åtgärd utrymdes hälsovårdsnämndens avdelning för sinnessjuka vid försörjningsinrättningen.

För att fylla det behov av ytterligare ökat utrymme för sinnessjukvården, som i slutet av år 1904 åter började göra sig gällande, gick hälsovårdsnämnden i författning om inredande till sjuklokaler av ytterligare tvenne byggnader inom egendomen nr 13 vid Södermannagatan. Denna avdelning togs i bruk den 27 jan. 1905.

Då inom kort trängsel ånyo uppstod, förhyrdes egendomen nr 34 vid Bondegatan, och efter nödiga inrednings- och reparationsarbeten öppnades här den 21 dec. 1905 en ny provisorisk avdelning för sinnessjuka i tillsammans 50 platser, vilka dock sedan kunnat något ökas.

Efter långvariga förhandlingar blev frågan om anordnande av ett särskilt sjukhus för den staden åliggande provisoriska sinnessjukvården slutgiltigt avgjord år 1905, i det stadsfullmäktige för tillgodoseende av denna sjukvård den 15 juni 1905 fattade beslut om uppförande av en vårdanstalt för detta ändamål, inrymmande 460 platser och förlagd till lägenheten Långbro inom Brännkyrka socken, samt härför anvisade ett belopp av 1,710,000 kr. Den 19 juni 1907 anslog stadsfullmäktige ytterligare 573,500 kr. till utvidgning (för mottagande av å allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka), och den 13 april 1908 45,000 kr. Den 17 dec. 1917 beviljades 422,200 kr. för uppförande av ny paviljong för oroligt sjuka och, då detta anslag på grund av prisstegringen visade sig otillräckligt, den 17 dec. 1919 ytterligare 835,000 kr. för samma ändamål.

Sedan sjukhuset vid Långbro i sin helhet blivit färdigt med 640 platser och i slutet av år 1909 tagits i anspråk, upphörde verksamheten vid de provisoriska sinnessjukhusen, men måste sjukhuset Hornsgatan 82 under år 1912, anstalten vid Bondegatan år 1914 och anstalten vid Södermannagatan år 1917 åter beläggas, då utrymmet vid Långbro ej räckte till, varjämte Katarina sjukhus ånyo börjat användas huvudsakligen för sinnessjukvård. Sjukhuset vid Södermannagatan kunde visserligen stängas år 1918, men under år 1920 blev det nödvändigt att åter taga detsamma i bruk.

Utredning ang. revision av sinnessjukvårdspersonalens tjänste- och löneförhållanden har verkställts av för ändamålet särskilt tillsatta delegerade (se avd. Kommittéer). Frågan har emellertid ännu ej varit föremål för stadsfullmäktiges behandling.

Sjukhuset vid Långbro.

Långbro, Älvsjö; rt. 32 10, 34 12, 34 16; st. 15 06.

Mottagningstid: för vinnande av upplysning ang. sjukas intagning kl. 12,15—1. I övrigt intagas patienter alla tider på dygnet.

Besökstid: kl. 12,30—1,30.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret kl. 10—2.

Argifter för betalande sjuka pr dag:

i helenskilt	rum för stockholmsbo	. kr. 12 —
»	» » landsortsbo	. » 18 —
» halvenskilt	» » stockholmsbo	. » 6 —
»	» » landsortsbo	. » 9 —
» allmänt	» » stockholmsbo	. » 3 —
»	» » landsortsbo	. » 7 —

För extra kost till patient å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Reglementen m. m. Ordningsregler för sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Brandordning för sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Instruktion för sysslomannen vid sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 18 maj 1911. Instruktioner för ekonomi- och sjukvårdspersonal vid sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 3 aug. 1911.

Stat år 1921. Utgifter: 1,730,320 kr.; inkomster: 1,430,000 kr., däruv från fattigvårdsnämnden 1,100,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Andersson, P., folkskollärare, vice ordf.; **Carlsson, B. A.**, förste aktuarie, stadsfullm., kassaförvaltare; **Fält, A. S.**, träarbetare, stadsfullm.; **Kinberg, O. W.**, överläkare, direktör; **Wawrinsky, R. A.**, f. d. medicinalråd, ordf.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Masreliez, K. V.

Direktör och överläkare (0)

(dessutom direktörsarvode 1,000 kr.).

Kinberg, O. W. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{5}$ 1924); rt. 32 10; st. 15 06; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande överläkare (16).

Åhman, G. H.; rt. 34 12; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande läkare (14).

Eneström, H. E.; rt. 34 12; st. 15 06; **Hubert, B. T. H.**; rt. 34 12.

Underläkare

(rt. 34 12)

(2,800 kr.¹⁾, möblerad bostad, värme och städning samt kost eller ersättning därför, högst 300 kr. per år; å extra stat).

Wiesel, F. S.; **Sjöström, N. M. H.**

¹⁾ Efter ett års tjänstgöring kan avlöningen höjas med 500 kr.

Uppsyningsman (7).

Lindhe, C. J.

Biträdande uppsyningsman (6)

(dessutom personligt lönetillägg¹).

Sundqvist, A. R.

Föreståndarinnor (5).

Fridström, G. O.; **Hellberg, S. M.**; **Holmgren, T. W.**

Översköterskor å oroliga avdelningar (4).

Janson, E.; **Lundqvist, E. L.**; **Johansson, A. E.**; **Strömvall, S. A. V.**, tjl.

Översköterskor (3).

Gröndahl, A. A. U.; **Berglöf, G.**; **Paulsson, E. W.**; **Petersson, J. K.**; **Barck, G. R. E.**; **Renhagen, A. A. H.**; **Jonsson, E. E.**; **Lagerström, M. E.**; **Lemoine, K. S.**; **Sandgren, S. M.**; **Eriksson, H. L.**; **Brattberg, A. A. M.**; **Källman, H. K.**; **Hellberg, J. A.**; **Petersén, O. A.**; **Schellin, U.**; **Söderström, E. J.**; en vakant, tjl. **Scherling, M. A.**

Dessutom fem *första skötare* (lön 750 kr. jämte tre löneförhöjningar å 60, 60 och 120 kr.), tjuguaåta *skötare* (lön 600 kr., dessutom löneförhöjningar i likhet med första skötare) samt en *skötareelev*, aderton *första sköterskor* (lön 436 kr. jämte tre löneförhöjningar å 33,60, 33,60 och 67,20 kr.), sjuttiofem *sköterskor* (lön 336 kr. jämte löneförhöjningar i likhet med första sköterska) samt tolv *sköterskeelever*. Samtliga åtnjuta bostad, värme och kost samt fria tjänstekläder. Skötare och sköterskor å oroliga avdelningar uppbära ett årligt lönetillägg å 100 kr. Till gift skötare utgår ersättning för bostad med 400 kr. och för kost med 300 kr. per år.

Predikant

(800 kr.; ej å stat).

Thegelström, E. G.

Organist

(200 kr.; ej å stat).

Lagerström, Maria E.

Syssloman (13).

Vakant, tjl. **Nordenskjöld, S.**; rt. 34 16, st. 15 06; mottagningstid: 12—2.

¹⁾ Lönetillägget utgår med sådant belopp, att nuvarande innehavarens sammanlagda kontanta avlöning vid varje tidpunkt icke må understiga sammanlagda beloppet av den kontanta avlöning, som han skulle ågt uppbära därest han kvarstått såsom förste skötare med oförändrad avlöningsstat, ökad med värdet av fria tjänstekläder, eller 100 kr. för år.

HN.

Bokhållare (9).

Alström, H.

Kontorsskrivare (7).

Herrman, N. V. A.; Olsson, Annie P. M.

Maskinist (9).

Bohman, G. A.,

Biträdande maskinist (7).

Weiter, A. F. L.

Vaktmästare (6).

Tingström, Hj. K. O.; en vakant.

Husmoder (4).

Ringborg, Elisabet E. A.

Arbetsförestånderska (4).

Fischer, Hildur.

Köksförestånderska (4).

Ekeröth, A. E. (Anna-Lisa).

Tvättförestånderska (3).

Arenander, Hanna.

Dessutom en *trädgårdsmästare* (7), en *snickare* (7), en *skomakare* (7), en *målare* (7), en *skräddare* (7), en *kusk* (4), två *reparatörer* (4), ett *trädgårdsbiträde* (4), en *förste dräng* (3), en *nattvakt* (3), två *portvakter* (2), en *biträdande målare* (750 kr. jämte ersättning för bostad och kost med 700 kr.), sju *eldare* (III b), sex *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *kokerska* (II b), en *kallskänka* (II a), ett *spisbiträde* (I d), nio *köksbiträden* (I b), en *biträdande tvättförestånderska* (II c), tre *strykerskor* (I c), en *manglerska* (I c), en *maskintvätterska* (I c), nio *tvätterskor* (I b) och tretton *städerskor* (I b).

Katarina sjukhus.

Nya Sandbergsgatan 1, Sö.; rt. 26 00, 94 09 (läkareexpeditionen); st. 33 20, Söder 295 (kontoret 10—3).

Besökstid:

söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30;
telefonförfrågningar om patienter alla dagar
endast kl. 1,30—2,30.

Avgifter för betalande sjuka per dag.

För delirium tremens-patienter:

Se under provisoriska sjukhuset.

För sinnessjuka patienter:

stockholmsbo 3 —
landsortsbo 7 —

För extra kost till patient å allmänt rum
höjes avgiften med 2 kr. per dag.

Detta sjukhus tillkom 1831 och kallades då provisoriska sjukhuset men erhöll 1877 namnet Katarina sjukhus. Staten byggde sjukhuset, som överlämnades till kommunens förvaltning och till en början användes till epidemivård, efter 1878 till vanlig sjukvård och sedermera togs i anspråk som sinnessjukanstalt. Efter öppnandet av sjukhuset vid Långbro var Katarina sjukhus en tid kroppssjukhus men mot tagas nu å anstalten, som rymmer 131 platser, personer lidande av delirium tremens (41 pl.) och sinnessjukdomar (90 pl.).

Stat år 1921. Utgifter: 287,900 kr.; inkomster: 22,600 kr.

Styrelse.

Styrelsen är densamma som för provisoriska sjukhuset (se sid. 129).

Direktör och överläkare

(4,000 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N., *tf.*

Underläkare

(2,800 kr., möblerad bostad, värme och lyse;
ej å stat).

Ströman, R. A.

Predikant

(400 kr.; ej å stat).

Ahlfeldt, R. A.

Syssloman

(1,500 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A.; rt. 26 00; st. Söder 295;
mottagnings tid: se provisoriska sjukhuset
(sid. 129).

Husmoder

(660 kr., bostad och kost; ej å stat).

Nilsson, Valborg B.

Översköterska å orolig avdelning

(500 kr., bostad och kost; ej å stat).

Bergvall, Anna B.

Skötare

(600 kr. jämte tre ålderstillägg å 60, 60 och
120 kr., ävensom bostad; ej å stat).
Antal: 6.

Sköterskor

(336 kr. jämte tre ålderstillägg å 33,60, 33,60
samt 67,20 kr., ävensom bostad och kost; ej å stat).
Antal: 20.

Dessutom ett *kontorsbiträde*, en *portvakt*
(kvinnlig), två *eldare* (III b) och två *städerskor* (I b).

**Provisoriska sinnessjukhuset vid
Hornsgatan.**

Hornsgatan 82 B, Sö.; rt. 21 70; st. 39 75.

Besökstid:

söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) hösten 1912 ånyo beläggas. Sjukhuset har 32 platser.

Styrelse.

Sjukhuset sorterar under samma styrelse som provisoriska sjukhuset (se sid. 129).

Överläkare

(1,000 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(2,000 kr., möblerad bostad och kost; ej å stat).

Rosenström, E. W.

Redogörare

(500 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A. (se ovan).

Föreståndarinna

(860 kr., bostad och kost; ej å stat).

Löfgren, Maria.

Sköterskor

(samma avlöning som å Katarina sjukhus, se ovan).

Antal: 11.

Dessutom en *portvakt* (manlig), två *kokerskor* (II a), två *köksbiträden* (I b) och en *städerska* (I b).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Bondegatan.

Bondegatan 56, Sö.; rt. 89 17; st. 138 80.

Besökstid:

söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1.30—2.30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) att åter beläggas den 12 jan. 1914. Sjukhuset har 61 platser.

Styrelse.

Sjukhuset sorterar under samma styrelse som provisoriska sjukhuset (se sid. 129).

Överläkare och direktör

(1,000 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(600 kr.; ej å stat).

Rosenström, E. V. (se ovan).

Redogörare

(500 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A. (se ovan).

Föreståndarinna

(860 kr., bostad och kost; ej å stat).

Bergstrand, Ester.

Sköterskor

(samma avlöning som å Katarina sjukhus, se ovan).
Antal: 12.

Dessutom en *gårdskar* (III a), två *kokerskor* (II a) och tre *köksbiträden* (I b).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Södermannagatan.

Södermannagatan 13, Sö.; rt. 212 64.

Detta provisoriska sjukhus (se ovan) måste på grund av det otillräckliga utrymmet å sjukhuset vid Långbro under år 1917 åter tagas i anspråk för sinnessjukvård. Året därefter blev det visserligen möjligt att ånyo stänga detsamma, men den ökade tillströmningen av sinnessjukpatienter under år 1920 har ånyo gjort det nödvändigt att taga det i anspråk. Sjukhuset har 60 platser.

Styrelse.

Sjukhuset sorterar under samma styrelse som provisoriska sjukhuset (se sid. 129).

Överläkare och direktör

(1,000 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(600 kr.; ej å stat).

Rosenström, E. V. (se ovan).

Redogörare

(500 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A. (se ovan).

Föreståndarinna

(660 kr., bostad och kost; ej å stat).

Lilja, Hilma S. D.

Sköterskor

(samma avlöning som å Katarina sjukhus, se ovan).
Antal: 11.

Dessutom en *kokerska* (II a), en *portvakt* (I b) och ett *köksbiträde* (I b).

Stockholms stads upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Upptagningsanstalten är avsedd för tillfällig vård av sjuka personer, som av en eller annan orsak äro i behov av att snarast möjligt intagas å sjukvårdsanstalt men på grund av de i stadgar för Stockholms stads sjukhus gällande bestämmelser eller till äventyrs av brist på plats icke kunna till vård av dessa sjukhus omedelbart emottagas. Sjuk, som är försedd med remiss till försörjningsinrättning eller av läkare utfärdat intyg om behov av vård å dylik inrättning, må dock icke å anstalten emottagas, så framt icke sjukdom tillstött, som kräver

HN. ofördröjlig vård. För att å upptagningsanstalten intagas skall den sjuke vara dit införd av polisman eller dit remitterad av förste stadsläkaren eller fattigvårdsinspektören, och skall dylik sjuk emottagas alla tider på dygnet. Styrelsen för det sjukhus, varvid upptagningsanstalten är belägen, äger att förordna en av sjukhusets assistentläkare att under insende av vederbörande överläkare bestrida läkarevården vid anstalten. Uptagningsanstalterna hava tidigare varit två, en vid Sabbatsbergs sjukhus och en vid Maria sjukhus. Den sistnämnda har emellertid under 1918 införlivats med sjukhuset ifråga och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade den 28 sept. 1901.

Stat år 1921. Utgifter: 17,330 kr.

Sabbatsbergs upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Dalagatan 9 & 11, Va.; rt. 258 41.

Anstalten öppnades för mottagande av sjuka den 14 okt. 1901. Byggnaden, som är uppförd till en vånings höjd, innehåller ett större sjukrum för män med 8 platser, tre mindre sjukrum för kvinnor med 6 platser, 4 isoleringsrum för oroliga patienter, jämte badrum, sköterskerum m. m.

Styrelse.

Samma som för Sabbatsbergs sjukhus (se sid. 126).

Läkare.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 126).

Sköterska (3).

Blomqvist, f. Jansson, Sofia W.

Dessutom en *städerska* (1 b).

Syssloman.

Se Sabbatsbergs sjukhus.

Konvalescenthem.

Isidor Dannströms konvalescenthem.

Se under Sabbatsbergs sjukhus (sid. 126).

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem.

Vällinge i Salems socken av Stockholms län; adr. Vällinge, Stockholm 2; t. Norrborg 46; expeditionstid: 11—1.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången

sjukdom härav äro i behov och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en av godsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjertröm, till Stockholms stad överlämnad donation å 200,000 kr. Årliga avkastningen av donationens kapital, som förvaltas av Stockholms stads hälsovårdsnämnd och icke får till sitt belopp förminska, skall enligt donationsbrevets bestämmelser användas till bestridande av utgifter för å hemmet intagna personers underhåll och vård. I sammanhang med mottagande av denna donation hava stadsfullmäktige genom beslut den 24 jan. 1905 åtagit sig att tillhandahålla lokal för hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare utgifter för detsamma, som ej betäckas av denna donation och möjligen tillkommande donationers avkastning. Enligt donationsbrevet hava lasarettsläkare i Kalmar läns norra landstingsområde rättighet att ständigt få vid hemmet disponera över två platser.

Hemmet förvaltas av en styrelse, bestående av förste stadsläkaren, fattigvårdsinspektören och två ledamöter, utsedda en av fattigvårdsnämnden och en av hälsovårdsnämnden, samt godsägaren Albert Pålson, så länge han själv är därtill villig. De valda ledamöterna utses varje år i december månad för det kommande året. Stadgar för hemmets verksamhet fastställas av hälsovårdsnämnden på förslag av styrelsen. Styrelsen förvaltar under hälsovårdsnämnden såsom överstyrelse hemmets angelägenheter. Vistelsen å hemmet, som har plats för 30 patienter, är kostnadsfri och får i regel ej överskrida fyra veckor. Remiss till intagning sker genom fattigvårdsinspektören.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem den 24 aug. 1906.

Stat år 1921. Utgifter 31,700 kr.; inkomster 11,000 kr. (ränta å donationsmedlen).

Styrelsens ledamöter.

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.); **Nordfeldt**, A. G., fattigvårdsinspektör (självskr.); **Bohman**, f. Rüffel, Kerstin M. E., justitierådinna (vald av hälsovårdsnämnden), ord f.; **Rogh**, f. Fähræus, Jenny M., fru (vald av fattigvårdsnämnden); **Pålson**, S. A., godsägare (donator).

Föreståndarinna

(avlönas enl. lönegrupp 4; ej å stat).

Wallengren, Gerda N.

Dessutom en *kokerska*, tre *tjänarinnor* och en *gårdsrådg.*

Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka.

Stora Gungan, Enskede; t. Enskede 250.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente den 23 juli 1913

överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. till ett konvalescenthem för behövande personer, som vid något av stadens sjukhus behandlats för tuberkulos mot villkor, att staden upplåte för ändamålet lämplig lokal och omhändertog bestyret med förvaltningen av såväl penningmedlen som hemmet. Stadsfullmäktige uppdrog den 18 okt. 1915 åt hälsovårdsnämnden att vidtaga åtgärder i testamentets syfte. Sedan nämnden låtit inreda lokaler å en staden tillhörig lägenhet i Brännkyrka och den 19 jan. 1917 utsett styrelse för hemmet, öppnades detta den 6 därpå följande februari.

Stat år 1921. Utgifter: 18,400 kr.; inkomster: 5,000 kr. (ränta å donationsmedlen).

Styrelsens ledamöter.

Andersson, L. I., förste stadsläkare, ordf.; **Sundell, C.**, prakt. läkare.

Föreståndarinna

(500 kr., bostad och kost; ej å stat).

Andersson, Anna A.

Dessutom ett sköterskebiträde.

Ihrfeltska barnhemmet.

Nya Torsvik nr 62, Herseud; t. Lidingö villastad 441.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 27 aug. 1920 erbjöd sig vice häradshövding Fredrik Ihrfelt att utan ersättning till staden upplåta sin villafastighet Nya Torsvik nr 62 i Lidingö köping för att under benämning »Ihrfeltska barnhemmet» användas till konvalescent- och vilohem för behövande, efter sjukhusvistelse klena barn i åldern 3—11 år, tillhörande Stockholms kommun.

Stadsfullmäktige beslöt den 18 okt. 1920 att med tacksamhet mottaga donationen på de angivna villkoren samt uppdraga åt hälsovårdsnämnden att handhåva förvaltningen av barnhemmet. Hemmets styrelse består av donatorn samt två av hälsovårdsnämnden utsedda ledamöter jämte en suppleant för dessa.

Hemmet kan mottaga högst 15 barn.

Stat år 1921. Utgifter: 36,000 kr.

Styrelse.

Andersson, L. I., förste stadsläkare, kassaförvaltare; **Ihrfelt, S. F. W.**, vice häradshövding (donator), ordf.; **Lindqvist, F. L.**, föreståndare.

Suppleant: **Ulrich, Ellen**, fröken.

Föreståndarinna

(1,500 kr., fritt vivre; ej å stat).

Lindaur, Helga M.

Dessutom en *kokerska* (900 kr., fritt vivre) och två *biträden* (660 kr., fritt vivre).

Polikliniker.

HN.

För vård av fattiga sjuka underhåller staden sedan 1886 en poliklinik å Södermalm och sedan 1919 en å Norrmalm samt lämnar bidrag till underhållskostnaderna till polikliniken å Ostermalm. Avdelningarna för behandling av könsjukdomar vid dessa polikliniker motsvara de i § 5 av lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar omfördäda polikliniker.

För dessa trenne, som avgiva berättelser till hälsovårdsnämnden, redogöres här nedan.

Staden lämnar även bidrag till andra polikliniker (se å avd. 4): serafimerlasarettets, diakonissjukhusets, kronprinsessan Lovisas vårdanstalts, karolinska institutets poliklinik (vid Kungsgatan), gymnastiska centralinstitutet (för sjukgymnastisk poliklinik), tandläkareinstitutets ävensom vanförestaltens poliklinik. Dessutom har staden egna polikliniker i förening med vissa sjukhus, nämligen Maria, Sabbatsbergs och sjukhuset St Göran. — Å dessa polikliniker lämna specialister i ögon-, öron-, kvinno- och barnsjukdomar etc. kostnadsfri behandling åt personer, vilkas medellöshet blivit styrkt.

Instruktioner m. m. Instruktion för läkare vid de av Stockholms stads hälsovårdsnämnd inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Lag den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar. Instruktion för läkare vid de, jämlikt gällande lag angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar den 20 juni 1918, i Stockholm inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Kungl. kungörelse den 13 dec. 1918 ang. ersättning av statsmedel för läkarundersökning, läkemedel m. m. enligt § 6 i lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar.

Stat år 1921. Utgifter: 107,800 kr.

Stadens poliklinik å Södermalm.

Folkungagatan 69, Sö.; st. 30252.

Föreståndare

(avlöning se nedan).

Widstrand, C. A.

Barnsjukdomar.

Repslagaregatan 14, Sö.

Mottagningstid: måndagar, torsdagar och lördagar 12—1.

Läkare

(2,500 kr.; ej å stat).

Nordenson, A. G.; Hägg, A. D.

HN.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 9—10.

Läkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Moberg, V. L.

Kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—9,30.

Läkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Nilsson, Ada K.

Lungsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 2—2,30.

Läkare

(2,000 kr., därav som föreståndare 200 kr.; ej å stat).

Widstrand, C. A.

Tandsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9,30 f. m.

Tandläkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Wessler, J. A.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Salén, f. af Klintberg, S. A. M. (Signe).

Assistent

(4,500 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Rossander, Gunhild.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—11,30; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(8,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Grönqvist, K. J. R.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 5—6.

Läkare

(2,500 kr.; ej å stat).

Lönborg, F. U.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar 1—1,30 och fredagar 12—12,30.

Läkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Flodqvist, L. G.; Hæggström, A. E.

Dessutom 2 *sköterskor* (4) och två *biträden* (I c).

Stadens poliklinik å Norrmalm.

Sveavägen 98, Va.; st. 350 34.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9,30—10; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Sjöquist-Rhodin, Tyra M.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(8,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Reenstierna, J. L.

Dessutom en *sköterska* (4) och ett *kvinnligt biträde* (744 kr.; bostad, värme och lyse).

**Polikliniken å Östermalm
(Allmänna polikliniken).**

(Understödd av staden.)

Riddaregatan 3, Ö.; st. Österm. 15 85.

Stadens bidrag år 1921: 11,700 kr.

Föreståndare.

Lundberg, K. A. R. (se nedan, barnsjukdomar och reumatiska åkommor).

Barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 12—12,30.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 11,30—12.

Läkare.

Dalén, K. L. E.

Reumatiska åkommor.

»Tallermans friinstitut.»

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 11,30—12.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9,30—10; måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Paykull, S. E. L. (Lilly).

Assistent

(4,500 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Magnell-Nauck, Valborg V. E.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(7,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Santesson, B. H.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 4—5.

Läkare.

Uddgren, Gerda S.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

HN.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—10.

Läkare.

Klingspor, S. W.

Stockholms stads upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka.

Byråerna, som öppnades, den södra i december 1906 och den norra i maj 1909, hava till uppgift att åt lungotsjuka meddela råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande och förekommande av smittas spridande och att, om den sjuke är medellös eller mindre bemedlad, lämna nödigt understöd. Byråerna stå under hälsovårdsnämndens förvaltning och överinseende, och utövar förste stadsläkaren närmaste tillsynen över deras verksamhet. Vardera byrån står under ledning av en föreståndare, som skall vara en legitimerad och i tuberkulossjukdomens diagnos, behandling och profylaxi kunnig läkare. Föreståndare ävensom assistentläkare antagas av hälsovårdsnämnden; övrig personal antages av förste stadsläkaren på förslag av föreståndaren till det antal, hälsovårdsnämnden bestämmer.

Understöd åt sjuka, som anlita byråernas hjälp, bestämmas av ett förtroenderåd, bestående av byråns föreståndare och två personer, av vilka hälsovårdsnämnden utser en och fattigvårdsnämnden en, med iakttagande, att upplysning inhämtas från fattigvårdsnämnden, innan understöd utdelas, och att anmälan göres, då utdelning av understöd ägt rum. Ej må understöd lämnas åt sjuk, som icke äger hemortsrätt i Stockholm.

Den södra byrån har sin verksamhet förlagd till Södermalm, staden inom broarna och Brännkyrka, den norra till Norrmalm och Bromma.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för Stockholms stads upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka den 7 sept. 1906.

Förtroenderåd.

Winbergh, f. Dahl, Fanny H. M., fru (utsedd av hälsovårdsnämnden); **Nordfeldt**, A. G., fattigvårdsinspektör (utsedd av fattigvårdsnämnden); **Sundell**, C. (se nedan); **Kjellin**, G. V. (se nedan).

Suppleanter: **Kullberg**, Elisabeth M. Ch., fröken, **Lindeberg**, f. Rossander, Agnes M., fru, **Lindley**, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm., **Rydén**, f. Svensson, Damaris Thomsen-, fru (utsedd av hälsovårdsnämnden); **Törnelli**, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm., **Östlund**, f. Lundgren, Agda M., fru (utsedda av fattigvårdsnämnden).

HN. Södra byrån.

Repslagaregatan 14, Sö.; rt. 75 54; st. 309 29; expeditionstid: helgfria tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7. Understöd utdelas tisdagar 11,30.

Stat år 1921. Utgifter: 88,100 kr.

Föreståndare

(5,000 kr.; ej å stat).

Sundell, C.

Biträdande läkare

(4,500 kr.; ej å stat).

Lindvall, A. H.

Sköterskor

(en 1,440 kr., bostad, ved och lyse, en 1,500 kr.; befattningarna ej å stat).

Tjernberg, Elma G. M.; Gejrot, Hanna K.

Bokförare

(1,200 kr.; ej å stat).

Treffenberg, Elsa A. J.

Norra byrån.

Hantverkaregatan 23 C, C.; rt. 130 76; st. 226 24; expeditionstid: för Klara, Kungsholms, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Bromma församlingar: tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7; understöd utdelas tisdagar 12—1; för Matteus, Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar: måndagar och torsdagar 9—10 samt tisdagar och fredagar 6—7; understöd utdelas torsdagar 12—1.

Stat år 1921. Utgifter: 89,100 kr.

Föreståndare

(5,000 kr.; ej å stat).

Kjellin, G. V.

Biträdande läkare

(4,500 kr.; ej å stat).

Holmin, N. G.; Engstrand, G. N.; Melin, K. Å.

Sköterskor

(en 1,860 kr., en 1,620 kr., två 1,500 kr.; ej å stat).

Göranson, Anna; Ahlberg, Klara V.; Sandberg, V. E. (Frida); Carlson, A. V. (Tora).

Bokförare

(1,200 kr.; ej å stat).

Erasmie, f. Nordström, Mimmie.

Vaktmästare

(300 kr.; ej å stat).

Wallin, E. J.

Stockholms stads ympningsväsen.

En »koppningsanstalt» öppnades i Stockholm år 1776, men kom skyddskoppymningen till någon allmänare användning först efter 1816 års kungl. reglemente för vaccinationen i riket, som ålade de olika församlingarna skyldighet att antaga vaccinatorer. År 1855 överflyttades ansvaret för skyddskoppymningen i Stockholm på statens därvarande vaccindepåföreståndare, men blev vaccinationsväsendets handhavande på 1880-talet överflyttat på hälsovårdsnämnden.

Grundvalen för stadens nuvarande ympningsväsen bildar lagen den 2 juni 1916, som stadgar, att varje barn skall ympas, senast under det kalenderår, då det fyller sex år. Staden indelas i fem ympningsdistrikt. För vart och ett av dessa är anställd en ympare, som under den blidare årstiden en gång i veckan på av hälsovårdsnämnden upplåtna lokaler i de skilda stadsdelarna går allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppymning. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en ympningsjournal. Utdrag av denna journal skall enligt lagen före den 10 januari varje år för näst föregående år insändas till vederbörande pastorsämbete för anteckningar i församlingsboken. Enligt medicinalstyrelsens medgivande insändas emellertid i Stockholm samtliga utdragen enligt särskilda formulär till förste stadsläkaren och överlämnas sedermera till rotemännen för anteckning i mantalsböckerna.

Ympare förordnas av hälsovårdsnämnden och erhåller ersättning av statsmedel.

Lagar. Lag den 2 juni 1916 angående skyddskoppymning.

1. ympningsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Ympare.

Kjellberg, C. J. A.

2. ympningsdistriktet

(omfattande Klara, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus församlingar).

Ympare.

Schmidt, F. W.

3. ympningsdistriktet

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Ympare.

Nyström, E. J.

4. ympningsdistriktet

(omfattande Maria, Katarina och Sofia församlingar).

Ympare.

Olson, E.

5. ympnings-distriktet

(omfattande Brännkyrka församling).

Ympare.

Almroth, F. A.

6. ympnings-distriktet

(omfattande Kungsholms och Bromma församlingar).

Ympare.

Ljungström, V.

Anm. Hälsovårdsnämnden bestämmer under våren tider och lokaler för de under maj—sept. månader pågående offentliga ympningsmötena. Ympning sker å andra tider i vederbörande läkares bostad vid de mottagningar, han håller i egenskap av distriktsläkare (se sid. 122—124).

Besiktningsläkare för fartyg.

Jämlikt §§ 2 och 4 i kungl. kungörelsen den 30 april 1920 angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfeberns, återfallsfeberns och smittkopporas införande i riket åligger det hälsovårdsnämnden att utse besiktningsmän (företrädesvis läkare) för besiktning av passagerare och besättningar å fartyg, som anlända från utrikes ort. Medicinalstyrelsen har den 19 juli 1920 utfärdat instruktion för besiktningsmännen in fråga.

Besiktningsläkare.

Förste stadsläkaren.

Sundhetsinspektören.

Widstrand, C. A., Bellmansgatan 6, Sö.; rt. 71 54; st. 133 38.

Allmän hälsovård.

Under rubriken allmän hälsovård i kommunens stat ingå: hälso-polisen, anstalter för födoämneskontroll, hälsovårdsnämndens laboratorium, ympningsväsendet (se ovan), bostadsinspektionen, upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka (se ovan), desinfektionsanstalten, isoleringsanstalten, avlusningsanstalten, karantänsstallarna å kungl. Djurgården, desinfektionen i bostäder samt utrotande av råttor.

Stockholms stads hälso-polis.

Vasagatan 11, C.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; st. 52 61; expeditionstid: 9—7.

Hälso-polisinrättningen avser att bereda hälso-vårdsnämnden biträde vid tillsynen över ordningen i staden, vad hälso-vården angår. Hälso-

polisens chef närmast förste stadsläkaren är sundhetsinspektören, som antages av hälso-vårdsnämnden och skall vara en i allmän hälso-vård kunnig läkare. Till hälso-polisen räknas också förste och andre stadsveterinären samt föreståndaren för kontrollbyrå för importerade födoämnen, vilka hava sin huvudsakliga verksamhet vid födoämneskontrollen (se sid. 147).

Sundhetsinspektören åligger huvudsakligen: att åt hälso-polisens personal lämna nödig undervisning i allmän hälso-vårdslära och annat, som till dess yrke hör, att själv eller genom den övriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskilt ägna sin uppmärksamhet åt infektions-sjukdomarnas förhållanden i staden, att varje helgfri dag på bestämd tid infinna sig å hälso-vårdsnämndens byrå och på kallelse inställa sig vid nämndens sammankomster, till vilka han även därefter må äga tillträde. Vid förfall för förste stadsläkaren skall sundhetsinspektören vara skyldig att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han därtill förordnas.

Förste och andre stadsveterinären antagas av hälso-vårdsnämnden och må ej idka enskild praktik inom veterinärfacket.

Förste stadsveterinärens huvudsakligaste åligganden äro: att i enlighet med gällande författningar överbåka snittsamma sjukdomar och farsoter bland husdjuren, att ägna sorgfällig uppmärksamhet åt sådana förhållanden inom staden, som kunna menligt inverka på husdjurens sundhet, att på allt sätt söka befördra stadens försende med sunda livsmedel samt hålla tillsyn över till salu hållna födoämners beskaffenhet, att förestå Stockholms stads karantänsanstalter för från utrikes orter sjöledes införda djur, att lämna hälso-polispersonalen nödig undervisning i stall- och födoämneshygien samt att varje helgfri dag på bestämd tid vara tillstädes å hälso-vårdsnämndens byrå, på kallelse närvara vid nämndens sammanträden och bevista slakthus- och saluhallsstyrelsens sammanträden.

Andre stadsveterinären åligger huvudsakligen: att förestå nämndens kontrollbyrå för av hälso-polisen anhållna eller av allmänheten till undersökning iolämnade, misstänkta födoämnen, att genom systematiskt ordnade eller tillfälliga inspektioner biträda vid tillsynen över till salu hållna födoämnen och över lokaler och platser, där födoämnen försälas eller till försäljning förarbetas eller förvaras, att utöva tillsyn över slakterier och korvfabriker i omgivande landskommuner, att överbåka födoämnestransporter inom staden samt att kontrollera matvaruleveranser till sjukhusen och andra stadens allmänna inrättningar.

Föreståndaren för hälso-vårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen, vilken skall vara legitimerad veterinär, antages av hälso-vårdsnämnden och må ej idka

HN.

HN. enskild praktik inom veterinärfacket. Honom åligger huvudsakligen: att å nämnda byrå utföra erforderliga veterinära undersökningar, att inom tullområdet och å tullnederlag verkställa undersökning av importerade födoämnen samt att biträda förste stadsveterinären i hans verksamhet.

I öfrigt utgöres hälsopolisen av en kommissarie, en underinspektör, 7 förste tillsyningsmän och 22 tillsyningsmän.

Kommissarien utövar det närmaste förmanskapet över tillsyningsmännen och vägleder dessa vid deras arbete, övervakar, att hälsovårdsnämndens uppmaningar angående avhjäljande av sanitära olägenheter efterkommas, samt är efter förordnande åklagare i sundhetsmål.

Underinspektören är anställd som förman vid den år 1908 tillkomna *rörinspektionen* för tillsyn över rörlednings- och s. k. sanitära installationsarbeten. Tjänsten uppfördes 1917 på stat.

Av förste tillsyningsmännen tjänstgöra två vid rörinspektionen (se ovan) och en fullgör, under sundhetsinspektörens överinseende, vad som åligger kommunen med avseende å tillsynen å efterlevnaden av lagen den 29 juni 1912 om arbetareskydd.

Tillsyningsmännen åligger huvudsakligen: att vaksamt efterspana befintliga sanitära olägenheter samt att även hava uppmärksamheten fäst på efterlevnaden av de föreskrifter rörande sundheten och snyggheten i staden, vilkas övervakande författningsenligt tillhör allmänna polisen samt, om de finna något i detta avseende att anmärka, därom till kommissarien avgiva rapport.

Instruktioner m. m. Hälsovårdsnämndens instruktion för Stockholms hälsopolis den 8 okt. 1880. Hälsovårdsnämndens instruktioner för förste och andre stadsveterinären i Stockholm den 1 dec. 1911 och för föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen i Stockholm den 1 dec. 1911. Hälsovårdsföreskrifter för Stockholm ang. dels slakterier, dels handel med vissa livsfröfnödenheter, deras förarbetande, förvaring m. m., överståthållarämbetets kung. den 29 ang. 1908 (»matvarustadgan»), med ändring den 27 dec. 1910 (ang. mjölkhandeln). Särskilda bestämmelser ang. butikshandel med matvaror samt bestämmelser ang. transport av köttvaror, fastställda av hälsovårdsnämnden den 27 jan. 1911. Särskilda föreskrifter angående avloppsledningar för spillvatten m. m. inom hus och tomt i Stockholm, antagna av hälsovårdsnämnden den 6 dec. 1918.

Stat år 1921. Utgifter: 163,520 kr.

Sundhetsinspektör (17).

Backlund, A. R.; hälsovårdsnämndens expedition; rt. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (16).

Nystedt, S. P.; hälsovårdsnämndens expedition; rt. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (15).

Åfeldt, N. O. E. (se nedan, hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för anhängna eller inlämnade födoämnen).

Föreståndare för hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen

(avlöning se nedan under nämnda byrå).

Jansson, J. E. (se nedan).

Kommissarie (12).

Österberg, B. A.; rt. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Underinspektör (10).

Magnusson, R. E.; rt. 7 41, 74 38; st. 284 70; mottagningstid: 2—4.

Förste tillsyningsmän (8)

(dessutom arvode 400 kr.).

Regnér, C. O. F.; **Lagerman, A. F.;** **Rune, F.;** **Wähl, J. A.;** **Dahl, G. E.** (för rörinspektionen); **Andersson, A.** (för rörinspektionen); **Johanneson, C. J. E.** (för kommunala yrkesinspektionen).

Tillsyningsmän (8).

Fryklund, E.; **Boström, E. G.;** **Ternell, E. E.;** **Wedin, E. W.;** **Eckbergh, C. G.;** **Lillenberg, J. G.;** **Rosén, G. A.;** **Widstrand, O. M. V.;** **Wiik, E. A.;** **Lindén, A. G.;** **Eklund, P. F.;** **Carlbom, B. O.;** **Larsson, J. H.;** **Tell, E. G.;** **Holmér, C. E.;** **Hellsén, J. A.;** **Ek, O. E.;** **Johannesson, C. E.;** **Hultgren, E. R.;** **Sandblom, J.;** **Andersson, O. H.;** **Hansson, A. Th.**

Dessutom *extra tillsyningsmän* i mån av behov.

Anstalter för födoämneskontroll.

I enlighet med hälsovårdsstadgan samt andra författningar och hälsovårdsföreskrifter åligger det hälsovårdsnämnden förutom att hålla tillsyn över alla i staden till salu hållna födoämnen, såsom kött och charkuterivaror, mjölk och mejeriprodukter, bröd, vilt, fisk och andra matvaror, även att övervaka, det endast vederbörligen här eller annorstädes besiktigt och stämplat, färskt kött till salu hålles, och att dylikt kött ej efter undersökningen blivit skämt eller på annat sätt skadat.

Dessutom skall nämnden handhava såväl den direkta undersökningen av som kontrollen över från utlandet till eller över Stockholm importerat färskt, salt eller på annat sätt konserverat kött samt andra födoämnen.

Nämnden har sålunda att övervaka *dels* beskaffenheten i sanitärt hänseende av födoämnen, som till salu hållas eller till försäljning förarbetas eller förvaras i saluhallar, å torg, i kött-, mjölk- och matvarubutiker, i korvfabriker, charkuterier, mejerier, margarinfabriker, serveringsställen och med dem jämförliga lägenheter,

dels att allmänna saluplatser och lägenheter för sådana födoämnens förvaring, beredning, försäljning och servering med till samma lägenheter hörande upplagsrum, av vad slag de vara må, äro så inredda och underhållna, att de motsvara bestämmelserna i för Stockholm gällande särskilda hälsovårdsföreskrifter.

Därjämte har nämnden att utöva inspektion av slakterier och korvfabriker i omgivande landskommuner.

För denna sin verksamhet har nämnden inrättat kontrollbyråer, så väl för av hälsopolisen anhållna eller av allmänheten inlämnade födoämnen som för importerade dylika, samt år 1912 ett mjölkhygieniskt laboratorium i och för undersökning av beskaffenheten av i staden salubjuden mjölk.

Stat år 1921. Utgifter: 35,020 kr.; inkomster: 2,500 kr.

Kontrollbyrån för anhållna eller inlämnade födoämnen.

Olovsgatan 6, C.; rt. 754; st. 67 00; expeditionstid: 8—3.

Föreståndare.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär (se ovan under hälsopolisen); mottagningstid: 1—2.

Vaktmästare

(1,740 kr.; ej å stat).

Johansson, K. A.

Kontrollbyrån för importerade födoämnen och mjölkhygieniska laboratoriet.

Söder Mälarstrand 4, Sö.; rt. 755; st. 36 29; expeditionstid: 9—3.

Undersökningen av importerade födoämnen verkställs under ordinarie tulltid, och skall anmälan därom göras mellan kl. 9 och 10 f. m.

Föreståndare

(7,300 kr.; ej å stat).

Jansson, J. E., veterinär (se ovan under hälsopolisen).

Kemist

(3,600 kr.; ej å stat).

Sundberg, Th. (se nedan).

Assisterenter

(1,520—1,880 kr.; ej å stat).

Högdahl, Anna Ch. K.; Åfeldt, Paula A. G.; Westin, Maria Ch.

Vaktmästare

(1,620—1,740 kr.; ej å stat).

Boström, W. J. W.; Johansson, K. V.

Kontroll av ladugårdar, från vilka försäljes »kontrollerad mjölk». HN.

Utan hälsovårdsnämndens tillstånd får mjölk icke säljas under benämning »barnmjölk», »kontrollmjölk» eller annan beteckning, som angiver antingen en särskilt sund beskaffenhet hos mjölken eller ock att den varit föremål för särskild kontroll. Sådant tillstånd meddelas endast under villkor, dels att läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden antagits för utövande av tillsyn å produktionen av kontrollerad mjölk, efter verkställd besiktning av ladugården intygat, att de sanitära förhållandena inom och omkring ladugården med därtill hörande inrättningar samt hälsotillståndet hos den med mjölken sysselsatta personal och de hygieniska förhållandena, under vilka densamma lever, äro fullt tillfredsställande, ävensom att ladugården med avseende på såväl inredning som skötsel tillfredsställer hygienens fordringar och att samtliga de i ladugården uppställda djur äro friska, och dels att anordningar, som av hälsovårdsnämnden kunna godkännas, äro vidtagna för mjölkens behandling inom Stockholm.

Har dylikt tillstånd meddelats, skall ladugården stå under tillsyn av läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden för detta ändamål antagits.

För tillstånd att sälja mjölk såsom barnmjölk erfordras dessutom, att ladugårdsbesättningen icke visat tecken till tuberkulos.

Kostnaden för kontrollen skall av ladugårdens ägare eller innehavare gäldas enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Instruktioner m. m. Instruktion för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, fastställd av hälsovårdsnämnden den 30 juni 1905. Program för ladugårdar, från vilka försäljes kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställt den 30 juni 1905. Taxa för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställd den 9 april 1920.

Kontrollläkare.

Andersson, L. I., förste stadsläkare.

Kontrollveterinär.

Stenström, O. E.

Hälsovårdsnämndens laboratorium.

Stat år 1921. Utgifter: 77,370 kr.; inkomster: 6,500 kr.

Fysikalisk-kemiska avdelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården), C.; rt. 15 38; st. 87 72; expeditionstid: 1—3.

Hälsovårdsnämndens fysikalisk-kemiska laboratorium började sin verksamhet år 1883. An-

HN. stalten förestås av hälsövardsnämndens ingenjör. Av ingenjören utföras tekniskt-hygieniska undersökningar i samband med nämndens verksamhet, såsom beträffande vattenavlopp, bostäder och samlingslokaler, fabriker och näringar m. m., kemiska undersökningar angående till salu hållna födoämnen, dryckesvaror och njutningsmedel samt i övrigt analyser och tekniska undersökningar, som påkallas särskilt genom hälsopolisens verksamhet.

Den 1 juli 1910 inrättades en underavdelning för kemisk undersökning av importerade födoämnen.

Instruktion. Hälsövardsnämndens instruktion för hälsövardsnämndens ingenjör den 16 febr. 1894.

Ingenjör (13)

(nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Sondén, K. G. A.

Biträdande kemist

(avlöning se ovan under kontrollbyrån för an- hållna och importerade födoämnen; ej å stat).

Sundberg, Th. (se ovan).

Dessutom en *laboratoriestäderska* (2) samt *tillfälliga biträden* i mån av behov.

Bakteriologiska avdelningen.

Hötorget 14, C.; rt. 15 02; st. 52 62; laboratoriet öppet: vardagar 9—3, 5—7, söndagar 9—12.

Hälsövardsnämndens bakteriologiska laboratorium började sin verksamhet 1901. Å laboratoriet utföras bakteriologiska undersökningar rörande till nämndens verksamhet hörande frågor ävensom utredningar i hälsövardsärenden, för vilkas bedömande bakteriologisk sakkunskap erfordras, samt undersökningar i diagnostiskt syfte (för i Stockholm mantalsskrivna personer kostnadsfritt, eljest enligt taxa) av de prov, som för dylikt ändamål från de praktiserande läkarna i staden (eller landsorten) till laboratoriet insändas.

Instruktion. Hälsövardsnämndens instruktion för föreståndaren vid nämndens bakteriologiska laboratorium den 12 april 1901.

Bakteriolog (13).

Levin, E. I.

Vaktmästare (4).

Wahlström, S. L.

Dessutom en *laboratoriestäderska* (2) samt *tillfälliga biträden* i mån av behov.

Botaniska avdelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården), C.; rt. 301 29; st. 87 72; öppen måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 9—4.

Hälsövardsnämndens laboratoriums botaniska avdelning trädde i verksamhet den 1 juli 1907 och omfattar mikroskopisk undersökning av födoämnen, njutningsmedel, vatten m. m.

Botanist och mikroskopiker

(3,200 kr.; ej å stat).

Huss, H. A.

Stockholms stads desinfektionsanstalt.

Gottlandsgatan 52, Sö., (intagning för desinfektering); Östgötagatan 56, Sö., (avhämtning av kläder); rt. 7 56; expeditionstid: 8—7.

Desinfektionsanstalten grundades år 1882 och inrymdes i lokal vid Hornsgatan 82. Den hade till en början allenast en desinfektionsugn och fyra rum för härbärgande av friska personer, vilkas bostäder med anledning av där inträffade fall av smittsamma sjukdomar undergingo desinfektion. På sommaren 1906 flyttades desinfektionsanstalten till sin nuvarande lokal, där trenne ugnar och en gryta finnas uppsatta.

Stat år 1921. Utgifter: 45,035 kr.

Redogörare

(300 kr.; ej å stat).

Olsson, E. V.

Vaktmästare (4).

Strömberg, S. A.; Pettersson, C. A. E.

Desinfektion i bostäder.

Stockholms hälsopolis, Vasagatan 11, C.; rt. 7 41, 7 43 8; st. 52 61; expeditionstid: 9—7.

Desinfektion i bostäder verkställes av hälsopolisen jämlikt epidemilagen den 19 juni 1919 samt lagen den 4 sept. 1914 angående vissa åtgärder mot utbredning av lungshot, ävensom i andra fall på begäran av enskilda eller där särskilda omständigheter anses påkalla en dylik åtgärd.

Reglemente m. m. Se ovan.

Stat år 1921. Utgifter: 10,000 kr.

Desinfektörer.

Hälsopolisens tillsyningsmän.

Stockholms stads isoleringsanstalt.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; rt. 97 79; expeditionstid: hela dygnet.

Isoleringsanstaltens ändamål är att härbärgera och ställa under observation personer från smittade hem. Den inrymdes till en början (1882) i samma lokal samt desinfektionsanstalten, Hornsgatan 82, såsom en särskild isoleringsavdelning. Den nuvarande isoleringsanstalten är (sedan år 1905) inrymd i egendomen nr 62 vid Brännkyrkagatan. Anstalten rymmer i nedre våningen, förutom kök och bostad för förestånderskan, expeditionsrum samt tvenne badavdelningar, en för män och en för kvinnor. En trappa upp finnas fyra rum med olika ingångar samt inom särskild tambur, en avdelning på tre sovrum och matrum, avsedd att vid utrymmande av någon större lägenhet bereda tillflykt även åt en större familj. Två trappor upp äro inredda sju isoleringsrum, flertalet med skilda ingångar, samt förrådsrum. Å hela anstalten kan samtidigt intagas ett fyr-tio-tal personer.

Tillsynen över hela anstalten utövas av sundhetsinspektören.

Stat år 1921. Utgifter: 10,430 kr.

Redogörare.

(Se ovan under desinfektionsanstalten.)

Olsson, E. V.

Förestånderska (2).

Rune, f. Magnusson, E. (Elin).

Stockholms stads avlusningsanstalt.

Ropsten.

På grund af den starkt ökade utbredning, som fläckfebern under de senare åren erhållit inom Ryssland och närgränsande länder och med hänsyn till den härav orsakade stora risken för införande i Sverige af denna farsot, beslöt stadsfullmäktige den 31 mars 1919 på hemställan af medicinalstyrelsen att gå i författning om inrättande genom hälsovårdsnämndens försorg af en avlusningsanstalt, med uppgift att ombesörja besiktning och avlusning af personer och fartyg, kommande från fläckfebersmittat område. Anstalten, till vilken staten bidrog med $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaderna, förlades till Ropsten och blev färdig att tagas i bruk i början af år 1920. Den har en beräknad kapacitet af 200 personer per dag, inklusive kläder och reseffekter. Vid anstalten tjänstgör en af de af hälsovårdsnämndens utsedda besiktningsläkarna för fartyg (se sid. 145).

Stat år 1921. Utgifter: 39,000 kr.

Stockholms stads karantänsstallar.

F. d. järnvägen å Djurgården, Ö. Dj.

Sedan k. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrevit, att införsel sjöledes af nötboskap och andra

HN. kreatur icke finge ske annorstädes än i de städer, som ha för djuren inrättade karantänslokaler, gick överståthållarämbetet i författning om anordnande af dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på stadens bekostnad efter rationella principer inrättat mindre karantänsstall, som fick sin plats inom f. d. järnvägen på Djurgården. Stallet har plats för tolv större djur. Sedan genom k. kungörelsen den 18 maj 1894 skärpta karantänsbestämmelser införts, uppfördes på hälsovårdsnämndens initiativ ännu ett dylikt stall under våren 1896, beläget icke långt från det förra. Huvudstadens karantänsanstalter för kreatur stå enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 sept. 1898 under hälsovårdsnämndens överinseende och förvaltning. Närmaste insecendet över dessa anstalter tillkommer den af medicinalstyrelsen förordnade karantänsveterinären eller vid förfall för honom en karantänsveterinärssuppleant. Vid anstalten finnas dessutom särskilda skötare.

Reglemente m. m. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänsanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur den 9 jan. 1899 med ändring af den 9 nov. 1906.

Stat år 1921. Utgifter: 8,300 kr.

Avlöningar m. m. Djurimportörerna betala efter taxa.

Karantänsveterinär.

Nystedt, S. P., förste stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär; Jansson, J. E., föreståndare för kontrollbyrån för importerade födoämnen.

Dessutom skötare.

Stockholms stads bostadsinspektion.

Vasagatan 11, C.; rt. 7 41, 21 18, 74 38; st. 46 40; expeditionstid: 1—2.

År 1906 beslöt stadsfullmäktige på initiativ af en utaf stadsfullmäktige år 1903 tillsatt bostadskommitté, att en bostadsinspektion skulle inrättas i huvudstaden under hälsovårdsnämndens insecende.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 har sedermera stadgats, att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning af byggnader, som inrymma boningsrum, ävensom boningsrum i allmänhet (bostadsinspektion), därvid särskild hänsyn skall ägnas beskaffenheten och skötseln af sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befaras. Den ovannämnda, tidigare inrättade bostadsinspektionen avser att i enlighet med hälsovårdsnämndens närmare föreskrifter biträda nämnden vid denna tillsyn. Det åligger i sådant avseende bostadsinspektionens

HN. personal att övervaka, att uthyrda bostäder och till desamma hörande utrymmen, såsom kök, avträden, förstugor, trappor, källare, vindar samt andra i nära förbindelse med bostaden stående utrymmen, befinna sig i ett sunt och snyggt skick, ävensom att verka för att bostäderna av invånarna användas på ett sätt, som överensstämmer med sundhetens fordringar. Bostadsinspektionens personal har därvid särskilt att övervaka efterlevnaden av föreskrifterna i hälsovårdsstadgan och andra gällande författningar eller ordningsföreskrifter rörande bostädernas i huvudstaden sundhet och snygghet, såvida icke deras övervakande enligt lag tillkommer annan myndighet. Dock skall det även i sistnämnda fall vara bostadsinspektionens skyldighet att söka uppmärksamma förhandenvarande brister och därom meddela vederbörande myndighet underrättelse. Bostadsinspektionens personal utgöres av en bostadsinspektör och nödigt antal assistenter. Denna personal antages och entledigas av hälsovårdsnämnden.

Bostadsinspektionen avsynar, ur sundhetssynpunkt, nyuppförda byggnader och större ombyggnader, upptager och företager utredning över klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt undersöker såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar bostädernas sanitära förhållanden och tillser därvid, att bostäder icke till följd av olämpligt byggnadssätt, bristande underhåll, överbefolkning eller dålig skötsel äro hälsovådliga. Finnes något att i detta hänseende anmärka söker bostadsinspektionen genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller anmäler förhållandet genom förste stadsläkaren till hälsovårdsnämnden.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för bostadsinspektionen den 25 febr. 1910.

Stat år 1921. Utgifter: 24,950 kr.

Bostadsinspektör (16).

Herrlin, K. M. (se sid. 120).

Assistent, manlig (9).

Theqin, C. A.

Assistenter, kvinnliga (7).

Hökerberg, Manda E.; Flodin, E. J. O. (Elsa); Danielsen, Helene, tjl., t.j.f. Fredrikson, I. K. (Stina); Österberg, A. K. (Karin); en vakant.

Stockholms stads fosterbarnsinspektion.

Hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 11, C.; st. 280 89; expeditionstid: 1—3.

Enligt lagen den 6 juni 1902 om fosterbarns vård åligger det hälsovårdsnämnden att inom

sitt verksamhetsområde ägna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras hälsa, att för detta ändamål dels tillse, att icke fosterbarns vård utövas af personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels och övervaka fosterbarnens behandling. Åt en fosterbarnsinspektör har årligen sedan 1903 lämnats i uppdrag att i de fall, då nämndens eget ingripande icke fordrades, fullgöra de enligt lagen nämnden åliggande skyldigheter i avseende å denna vård med åliggande för honom att mottaga anmälningar från barnuppfostrare och fullgöra den undersökning, sådan anmälan förutsätter, att övervaka och handleda de biträden, som kunde bliva ytterligare anställda för tillsynen av barnen. För utövande av sagda tillsyn äro numera anställda fem inspektriser. Distrikten äro nu: 1. Maria förs., 2. Katarina, Sofia och Nikolai förs., 3. Kungsholmen och de delar av Gustav Vasa och Mattens förs., som ligga norr om Odengatan och väster om Norrtullsgatan från Odengatan norrut räknat, 4. Återstoden av Norrmalm samt Östermalm, 5. Brännkyrka förs. Provisoriskt hava delar av 1. och 3. distrikten sammanslagits med Bromma (se nedan). Inspektrisen för 1. distr. sköter dessutom expeditionen.

Stat år 1921. Utgifter: 22,750 kr.

Fosterbarnsinspektör

(1,200 kr.; ej å stat).

Herrlin, K. M., bostadsinspektör.

Fosterbarnsinspektriser

(inspektrisen i 1. distr.: lönegrupp 7; övriga: lönegrupp 6).

Harling, Eva L. M. (1. distr., se dock nedan); Ellstam, f. Harling, Ester R. (2. distr.); Swartz, Ida E. Ch. (3. distr.); de la Croix, A. K. (Karin) (4. distr.); Johansson, A. K. (Stina) (5. distr.).

Extra biträde

(1,300 kr.; ej å stat).

Norén, Jane, tjl. (se sid. 121), t.j.f. Israelsson, f. Bylander, Maria U. E. (för Bromma församling och del av Maria församling samt 29 roten å Kungsholmen).

Stockholms stads sjuk- och djurtransportväsen.

Till slutet av år 1913 verkställde brandkåren huvudsakligen transporten till sjukhus av personer utsatta för olycksfall och hyrverksaktiebolaget Frey av sjuka personer i övrigt. Fr. o. m. år 1914 övertog brandkåren båda dessa slag av transporter och förfogar för detta ändamål f. n. över sex sjuktransportautomobiler. Ehuru en del av här nedan omnämd attiralj ej står under inseeende av hälsovårdsnämnden, har emellertid för överskådlighetens skull på ett ställe sammanförts uppgifter om samtliga i huvudsta-

den befintliga fortskaffningsmedel för sjuka personer eller för sjuka eller döda djur.

1) *Sjukvagnar*, avsedda för transport av personer, som på grund av häftig blödning, till följd av olyckshändelse eller av annan orsak äro i *synnerligt* behov av *skyndsam* behandling i sjukhus, eller vilkas transporterande i vanligt åkdon prövas medföra skada eller väsentligt ökat lidande.

Sådan vagn kan med här nedan angivna undantag kostnadsfritt erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan på telefon (rt. och st. namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Ersättning för sjuktransport erlägges:

med 20 kronor

vid transport från plats utom Stockholm till sjukhus inom staden,

med 5 kronor

vid transport från sjukhus till järnvägsstation eller bostad inom staden och vid transport av å plats inom staden hastigt insjuknad eller skadad person till hemmet — dock att transport för medellös person är kostnadsfri — samt vid transport från kaj eller järnvägsstation av sjuk eller skadad, utom Stockholm mantalsskriven person, som båtedes eller med bantåg anländer till staden.

Vid rekvisition skall om möjligt uppgivas:

a) den rekvirerandes namn och yrke; b) den sjukens eller skadades namn; c) sjukdomens eller skadans beskaffenhet; d) lägenheten eller platsen, varifrån transporten skall ske; samt e) det sjukhus, vartill transporten skall ske.

Sjukvagn må icke anlitas utan att *verkligt* behov föreligger; missbruk härav kan medföra, att det ändamål, för vilket den är avsedd, icke kan uppfyllas.

2) *Epidemivagnar*, avsedda att användas för transport av sjuka, som lida av eller misstänkas lida av kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (croup) komplicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angivet, utlämnas vagn för mässlingsjukas transporterande.

Epidemivagn kan rekvireras alla tider på dygnet antingen genom närmaste polisstation, om tydligt skreven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukens namn och sjukdom (svensk benämning), eller av läkare personligen genom telefonbud till epidemisjukhuset (endast rt. 12 89 — vaktmästaren).

I senare fallet skall läkaren uppgiva: a) sitt eget namn; b) den sjukens namn; c) dennes bostad; och d) dennes sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i varje fall den sjuke till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri.

3) *Djurtransportvagnar*. På framställning av svenska allmänna djurskyddsföreningen medgav drätselnämnden i januari 1901, att tvenne

av den nämnda föreningen till allmänt begagnande upplåtna vagnar, särskilt konstruerade för transport av döda eller sjuka hästar och andra större djur, skulle få uppställas i Stockholms renhållningsverks kaserner samt kunna genom bud eller telefon rekvireras enligt närmare fastställda föreskrifter. Då det emellertid visade sig, att vagnarna vid flera tillfällen icke kunnat installeras med önskvärd snabbhet samt att vid telefonisk rekvisition icke alltid vakt kunde finnas tillstädes å renhållningsverkets kaserner för att mottaga densamma, överflyttades, efter framställning från överståthållarämbetet till drätselnämnden, uppdraget i fråga fr. o. m. år 1905 till brandkåren, som förögade över ständig vaktpersonal och lämpligare hästar. Vagnarna uppställdes den ena å Johannes, den andra å Katarina brandstation. Sedan brandkårens automobilisering under år 1916 genomförts och samtliga hästar uttrangerats, uthyras numera dessa vagnar till enskilda personer för körning med egna hästar. Under år 1915 har en kombinerad djurtransport- och olycksfallsautomobil anskaffats och uppställts å Katarina brandstation och under år 1916 en å Johannes brandstation och kunna rekvireras på samma sätt som sjukvagn (se ovan).

Kungörelse om dessa transporter har utfärdats av överståthållarämbetet senast den 12 febr. 1921 med följande föreskrifter:

Vagnarna få användas:

1:o) för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, till veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

2:o) för transport av sjuka hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område; samt

3:o) för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med brandchefen.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan per telefon (rt. och st. namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som, på sätt i det föregående nämnts, blivit transporterade, att härför utgiva ersättning:

a) för det i 1:o) omförmälda fall med 10 kr.

b) för det i 2:o) omförmälda fall:

1) då transporten sker mellan kl. 6 f. m. och kl. 10 e. m. med 15 kr.

2) då transporten sker under övriga delen av dygnet med 20 kr.

c) för de i 3:o) avsedda fall efter överenskommelse med brandchefen.

För upptagning av djur ur vattendrag, byggnadsgrunder, gropar o. d. erlägges, utöver gott-

HN. görelsen för förekommande transport, särskild ersättning efter överenskommelse med brandchefen. Betalning för transport m. m. uppbäres av brandkåren.

Reglementen m. m. Överståthållarämbetets order den 24 sept. 1903 ang. sjukbårar å polisstationerna. Hälsovårdsnämndens tillkännagivande ang. transport av sjuka och skadade inom huvudstaden den 12 dec. 1913. Överståthållarämbetets kungörelse ang. transport av djur den 12 febr. 1921.

Utrothandet av råttor.

Hälsopolisen, Vasagatan 11, C.; rt. 741, 74 38; st. 52 61; expeditionstid: 9—7.

I syfte att motverka smittospridning och skadegörelse genom råttor i huvudstaden hava sedan 1901 anslag ställts till hälsovårdsnämndens förfogande för åtgärder till utrothane av dessa djur. Under åren 1901—1907 användes anslaget till premier för inom staden dödade råttor (febr.—juli 1901 10 öre, sedan 5 öre per djur). Då emellertid antalet inlämnade råttor

efterhand avtog, så att den åsyftade effekten i viss mån förfelades, övergick man i stället, fr. o. m. april 1908, till systematisk utläggning av det bakteriella rått dödningsmedlet ratin. Genom hälsovårdsnämndens tillsyningsmän har detta i egendomar inom staden utlagts kvartersvis, så att hela staden efter hand genomgåtts. Allmänheten äger ock att vända sig till sundhetsinspektören med begäran om utläggande av ratin inom egendomar, som äro i högre grad hemsökta av råttor. Emellertid har även detta medel minskat i effektivitet (sannolikt genom en småningom skeende immunisering av rättstammen mot ifrågavarande bakterier), varför man ansett lämpligt att ånyo pröva premieringssystemet, vilket efter därtill beviljat anslag av stadsfullmäktige återupptogs på hösten 1917. För 1921 har för detta ändamål anslagits 10,000 kr. Premierna utgå med 10 öre för varje dödad råtta, som enligt avgiven förklaring fångats i Stockholm. Inlämning kan ske vid hälsovårdsnämndens kontrollbyråer för födoämnen (se sid. 147) samt vid de tre renhållningsstationerna (se sid. 88).

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel första tisdagen i varje månad kl. 3,15 e. m.

Den 15 juni 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbeta ritningar och kostnadsförslag till slakthus i förening med kreatursmarknadsplats för stadens räkning å Enskede. Sedan denna kommitté den 9 mars 1907 inkommit med förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av dessamma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse. Denna styrelse har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthussträng nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar, platser för torghandel och svingårdar, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfröfnödenheter samt vidare att omhändervärd de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhåva värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtaga de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas erforderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva förslag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omförmälda besiktningsmän; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser

ej må upplåtas förr, än överståthållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och en direktör för saluhallar och torghandel, som jämte förste stadsveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1921. Utgifter: 2,908,900 kr.; inkomster: 2,535,200 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

*Örne, A. E., sekreterare.

Övriga ledamöter.

Ahlström, W., förtroendeman, stadsfullm.

*Ericsson, C. Th., handlande.

Larsson, L. R., handlande.

Suppleanter.

Cederlöf, P. A., handlande, stadsfullm.

*Gustafson, H. J., journalist, stadsfullm.

Törnell, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm.

*Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru.

Sekreterare

(2,000 kr.; ej å stat).

Robach, E. C.

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1920 års förvaltning).

Falk, H. A., handlande.

Johansson, f. Franzén, Katy, fru, stadsfullm.

SIS. **Tinggren, G. A.,** maskinarbetare, stadsfullm.
Suppleanter:
Grönwall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.
Staf, O. L., kakelugnsmakare.

Huvudkontoret.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; rt. 41 93; st. 12 18, 71 66; expeditionstid: 9—3.

Direktör.

Sandeborg, M. O.; träffas: *vid slakthuset* alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1, *i centralsaluhallen* måndagar och torsdagar 12—1. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kamrerare (14).

Granlund, S. J. R. W.; träffas säkrast vid slakthuset 9—11. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Slakthuset med tillhörande anstalter.

Slakthuset med kreatursmarknad.

Enskede. Postadress: Stockholm 4. Expeditionstid å kontoret 9—3, lördagar 9—1; slakthallarna hållas öppna 7 f. m.—2,30 e. m.; kyl- och fryshusen 6—9, 11—12 f. m., 2—4,30 e. m., lördagar 6—9 f. m., 11—1 e. m.; övriga lokaler 6,30 f. m.—5 e. m., lördagar 6,30 f. m.—2 e. m. Telefoner: kontoret rt. 105 92, st. 18 41. De särskilda tjänstemännens telefoner återfinnas nedan. Se i övrigt vederbörande telefonkataloger.

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktning- och slakttvång må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställt plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsyning godkänt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad enligt ritningar och kostnadsförslag, som senare skulle av fullmäktige godkännas. Detta skedde år 1907 samtidigt med att arbetets utförande uppdrogs åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen, för vilken instruktion antogs och underställdes kungl. maj:t, som den 30 augusti 1907 fastställde densamma, ävensom själva beslutet att förlägga slakthuset utom stadens om-

råde. En 1907 sökt koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan beviljades den 20 november 1908. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakttvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställt taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött efter å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med St Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset, äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sättas varje vecka genom en särskild noteringskommission och allmängöras (se sid. 159). Till tjänst för djurägare, som önska sända djur utan att själva ombesörja deras försäljning, äro antagna tvenne stadskommissionärer, som enligt taxa åtaga sig försäljningsuppdrag under stadens kontroll. Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enskede) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlänt djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Rörande den vid slakthuset belägna svingården, se nedan sid. 158.

Författningar m. m. Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 dec. 1913 ang. tillägg för Stockholm till bestämmelserna om besiktning och stämpling av kött enligt lagen om köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentlig slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 dec. 1920 ang. taxa å avgifter för begagnande av Stockholms stads slakthus, för köttbesiktning inom staden samt för nyttjande av stadens i samband med slakthuset anordnade marknadsplats för kreaturshandel. Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 okt. 1917. Taxa å vägavgifter vid Stockholms stads slakthus, fastställt av överståthållarämbetet den 15 juli 1918. Taxa å avgifter för transporter å järnvägen Enskede—västra stambanan, fastställt av kungl. maj:t den 31

dec. 1919 och 6 aug. 1920. Taxa å avgifter för kreaturstransporter å slakthusspärvägen, fastställd av överståthållarämbetet den 7 febr. 1919. Ordningssadga för Stockholms stads offentliga slakthus, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Ordningssadga för Stockholms stads kreatursmarknad, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å. Instruktion för stadskommissionärerna vid Stockholms stads kreatursmarknad, sadga för slakthusets salubod samt bestämmelser ang. utfodring av kreatur å Stockholms stads kreatursmarknad och Stockholms stads slakthus, antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 19 och 21 dec. 1911 samt instruktion för hjälpslaktare i Stockholms stads slakthus, antagen av styrelsen den 2 nov. 1917.

Stat år 1921. Utgifter: 1,140,900 kr.; inkomster: 752,000 kr.

Slakthusdirektör (0).

Sandeborg, M. O. (se ovan under huvudkontoret); rt. 105 92; st. 18 41; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1.

Sanitetsveterinär (16).

Wall, S. D.; t. Enskede 53; mottagningstid: 1,30—2,30 (lördagar 1—1,30).

Förste besiktningsveterinär (15).

Hülphers, G. B.; t. Enskede 2 42 och 10 78 (laboratoriet).

Besiktningsveterinärer (13)

(t. Enskede 2 42).

Brandt, J. O.; Englesson, P. R.; Dallmer, Hj. W. A.

Kamrerare.

Granlund, S. J. R. W. (se ovan under huvudkontoret); t. Enskede 2 44; träffas vid slakthuset 9—11.

Bokhållare och kassör (12).

Ekström, G. W.; rt. 105 92; st. 18 41.

Registrator och statistiker

(3,000 kr.; ej å stat).

Nordwall, Hild A. T. (se nedan).

Kontorsbiträde (6).

Nordwall, Hild A. T., tjf. (se ovan), tjf. Carlberg, Margit.

Extra kontorsbiträde

(1,500 kr.; ej å stat).

Svanbom, S. O.

Laboratoriebiträde (6).

Moureaux, Elsa A.; t. Enskede 10 78.

Mikroskopister (4)

(t. Enskede 2 43).

Peterson, f. Ahlström, S. E. (Lisa), föreståndarinna; Hultgren, Sigrid A. E.; Lodin, f. Anderberg, Ruth K.; Stenberg, Sigrid E.; en vakant, tjf. Aspengren, Elise S. L.

Inspektör (10).

Zetterqvist, O., tjf., tf. torginspektör (se nedan), tjf. Dahlin, J. F. L:son (se nedan); t. Enskede 54.

Hallmästare (9).

Dahlin, J. F. L:son, tjf. (se ovan).

Övermaskinist (10).

Rydahl, A. W.; t. Enskede 58.

Vakthavande maskinister (9).

Sjöberg, K. K.; Eriksson, F. E.

Biträdande maskinister (8).

Andersson, B. J. G.; Nilsson, N. G. E.

Stadskommissionärer

(2 % av försäljningspriset).

Andersson, J. G. H.; Sjöstedt, K. J. E.

Köttbesiktningsbyråerna.

Adresser och telefoner: se nedan.

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slakttvånget inträdde för huvudstaden köttbesiktningstvång, innebärande att allt till människoföda avsett förskt, rått kött, som härör från utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjudes till salu eller försäljes, föres för undersökning och stämpling å någon av stadens köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaffenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 146). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj: fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsattes rektangulär stämpel med S:t Eriks bild.

Instruktioner m. m. Ordningssadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd

SIS. av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Stat år 1921. Utgifter: 138,000 kr.; inkomster 196,000 kr.

Norra byrån.

Gamla Brogatan 47, C.; rt. 98 14; st. 197 52, 218 44; expeditionstid: 7—3,30 (lördagar 7—12,30).

Föreståndare (15).

Petrelus, K. A. O.

Besiktningsveterinär (13).

Thorsell, J. G.

Kontorsskrivare (9).

Sandström, A. F.

Mikroskopister (4).

Stoltz, Bertha E., föreståndarinna; Almcrantz, Elin S.; Malmberg, Maria I. B.; Barre, f. Ehrner, Elsa M.

Hallmästare (8).

Edman, E.

Södra byrån.

Södra Bantorget, Sö.; rt. 66 56; st. 313 83; expeditionstid 8—2 (lördagar 8—12,30).

Föreståndare (15).

Severin, K. O.

Kontorsskrivare (8).

Andersson, S. V.

Mikroskopister (4).

Nyman, Tyra T., föreståndarinna; Fagerberg, Elsa E. O.

Hallmästare (8).

Odin, C. A.

Stockholms stads destruktionsanstalt.

Lövsta; postadress och järnvägsstation: Håsselby villastad; t. Håsselby 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett, köttmjöl och köttgryn, varav fettämnena försäljas som råvara till stearinljus, tvål- och såpfabrikation samt mjöl och gryn såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten, från vilken även lämnas för driften behövlig elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Reglemente. Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

Föreståndare

(1,000 kr.; ej å stat).

Forssman, E. H., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Förman.

Ljungqvist, E. J. O.

Saluhallar och salutorg.

Expedition m. m.: se ovan under huvudkontoret.

Enligt sin instruktion äger slakthus- och saluhallsstyrelsen utse en saluhallsdirektör med åliggande att hava närmaste tillsyn över saluhallar och torghandel. Någon sådan har ej tillsatts. Jämligt stadsfullmäktiges beslut den 18 oktober 1909 har i stället åt den i februari 1910 tillsatta slakthusdirektören tillsvidare uppdragits även ledningen av saluhallarnas skötsel.

Stat år 1921. Utgifter: 565,970:44 kr.; inkomster: 640,200 kr.

Tf. saluhallsdirektör

(2,000 kr.; ej å stat).

Sandeborg, M. O., slakthusdirektör; träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—1.

Kamrerare.

Granlund, S. J. R. W. (se vidare under huvudkontoret).

Saluhallsinspektör (13).

Petsæus, M. P. P:son; träffas säkrast 10,30—11,30.

Tf. torginspektör

(4,000 kr.; ej å stat).

Zetterqvist, O., (se ovan); träffas säkrast 10,30—11,30.

Extra kontorsskrivare

(2,400 kr. jämte missträkningspengar; ej å stat). Rutensköld, Svea M.

Extra kontorsbiträde

(1,800 kr.; ej å stat).

Lindqvist, C.

Tf. hallkontrollant

(2,400 kr.; ej å stat).

Andersson, E. J.

Stockholms stads centralsaluhall.

Kungsgatan 67, C.; rt. 41 93, st. 12 18, 71 66; se vidare under huvudkontoret.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren står med sin godsstation i direkt förbindelse med status järnvägsnät samt innehåller förutom förvaringskällare även kylrum och frysräm med tillhörande maskineri. Bottenvåningen upptages av såväl fasta, inredda salustånd (182) som tillfälliga, öppna platser till försäljning av livsmedel och blommor såväl i engros som minut samt dessutom av en större plan, avsedd för livsmedelsauktioner.

Å en uftefter hallens västra gavel befintlig läktare finnas dessutom saluplatser för tillfällig uthyrning.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditiionslokaler jämte sessionsrum och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där anställer erforderlig personal.

Inom hallen hållas auktioner å livsmedel å tider, som av styrelsen bestämmas, och har styrelsen för underlättande av livsmedelstillförseln till huvudstaden och för att biträda allmänheten vid köp och försäljning vid hallen anställt en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär. Livsmedelsnoteringar över såväl engros- som detaljpriser i huvudstaden upprättas varje vecka genom särskild kommission (se sid. 159) och allmångöras.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912. Instruktion för stadskommissionärer vid Stockholms stads centralsaluhall den 5 juli 1912. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 4 okt. 1912 med ändringar och kompletteringar den 2 nov. 1917 och 14 sept. 1920.

Hallmästare (9)

(dessutom arvode som auktionsförrättare 600 kr. samt misräkningspenningar).

Olsson, J. W.

Maskinist (9).

Hamrén, L. J. A.

Stadskommissionär

(arvode: högst 2 % vid försäljning av kött, vilt och fågel, högst 5 % vid försäljning av smör, ost, ägg, frukt och grönsaker).

Palm, J. E.

Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Briggaregatan 28, C.; rt. 60 56; st. 80 28; hallen hålles öppen 6,30 f. m.— 3 e. m.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där tillsätter personal. För att biträda allmänheten vid försäljning finnes vid hallen anställd en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär.

Då på grund av den under de senaste åren starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, hava stadsfullmäktige den 3 nov. 1919 anslagit medel (inalles 41,000 kr.) till uppförande i det närbelägna kv. Gösen av ett *fiskförsäljningsskjul*.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall. Instruktion för stadskommissionären samt taxa å avgifter av den 10 juni 1910 med däri senare vidtagna förändringar.

Hallmästare och auktionsförrättare.

(Se under centralsaluhallen.)

Stadskommissionär

(arvode: högst 5 % å försålda varor).

Molin, A. E. E.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.

» » Kötorget » 64 » »

» » Nedre Munkbron med 42 förs.-platser.

Maria saluhall » 63 förs.-platser.

Östermalms saluhall » 108 » »

Fiskarbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöto stadsfullmäktige att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och bemyndigades därjämte styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöts att fr. o. m. sända dag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt norr om Observatoriet vid Oden-gatan, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av dylika tillfälliga försäljningsplatser återfinnas i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (ändrad lydelse av § 1, fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918 och 19 juni 1920) samt i av styrel-

SIS. sen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandelns bedrivande stadgas i överståthållarämbetets kungörelse den 19 juli 1920 att handeln å de tillfälliga torgplatserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober till kl. 6 e. m. samt under den övriga delen av året till kl. 4 e. m. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller vad som är stadgat för handel i bod.

Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, med 24 försäljningsplatser;

Odontorget med 31 försäljningsplatser;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Östermalmstorg

Kornhamnstorg

Mälartorget

Munkbron och

Sandplan å Riddarholmen,

samtliga avsedda för försäljning av livsmedel; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan och

Södra Bantorget, västra delen, för försäljning av hö och halm.

Stadens svingård.

Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 10 03.

Invid slakthuset anordnades år 1913 en mindre svingård i avsikt att utröna möjligheten av ett rationellt utnyttjande av slaktavfallet genom svinuppfödning.

Den 19 juni 1916 beslöt stadsfullmäktige på förslag av en för utredande av dylika frågor tillsatt kommitté, att köksavfallet i 14. och 25. rotarna i Katarina församling tillsviðare skulle på försök uppsamlas skilt från övriga hussopor och användas till foder i en utvidgad svingård (vid Sundsberg), och anslags därför till byggnader, inventarier och första svinuppsättning en summa av 81,500 kronor. Beslutet, som överklagades, vann kungl. maj:ts fastställelse den 28 november s. å., varefter uppförandet av kokhus och svingårdsbyggnad omedelbart påbörjades; uppsamlingen av köksavfallet i enlighet med det uppgjorda programmet tog sin början den 1 jan. 1917.

Försöket utföll synnerligen lyckligt och redan den 30 mars 1917 beslöt stadsfullmäktige, att köksavfallsuppsamlingen skulle från den 1 maj utsträckas till hela Södermalm och i samband därmed svingården utvidgas, och anslagos till byggnader och inventarier härför 43,000 kronor, ett anslag, som den 15 oktober ökades med 8,000 kronor. Den 3 december 1917 be-

slöt stadsfullmäktige, att köksavfallsuppsamling till svinföda skulle efter den 1 januari 1918 jämväl ske inom Matteus, Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar, och anvisades samma dag dels till inköp av en mindre uppsamlingsbyggnad vid Sveaplan 10,000 kronor, dels till svin, hästar och övriga inventarier 40,000 kronor och dels till inköp av en svingårdsbyggnad å egendomen Mossen (se nedan) 40,000 kronor. Genom stadsfullmäktiges beslut den 17 juni 1918 utsträcktes köksavfallsuppsamlingen till att omfatta även Johannes och Engelbrekts församlingar, varjämte ytterligare 35,000 kr. anslagos till inventarier. Slutligen blev reformen fullt genomförd den 2 dec. 1918, då stadsfullmäktige beslöt, att bestämmelserna ang. särskild uppsamling av köksavfallet från den 1 jan. 1919 även skulle gälla för återstående delar av staden. Då mängden av köksavfall alltmer ökades, beviljade stadsfullmäktige för att säkerställa dess användning under åren 1919 och 1920 medel till ett sammanlagt belopp av 311,000 kr. för anordnande vid Sundsberg och Mossen av ytterligare tre svinstall. Under år 1920 har emellertid mängden av uppsamlat köksavfall minskats avsevärt.

Stat år 1921. Utgifter: 747,000 kr.; inkomster: 847,000 kr.

Föreståndare

(1,000 kr.; ej å stat).

Sandeborg, M. O., slakthusdirektör (se ovan under huvudkontoret).

Förvaltare

(3,000 kr. jämte tantiem; ej å stat).

Ernhoff, P. M.

Dessutom två *uppsyningsmän* vid köksavfallsuppsamlingen (2,000 kr. jämte konjunkturtillägg 700 kr.) samt en *uppsyningsman* vid svingården (1,800 kr. jämte konjunkturtillägg 800 kr.).

Lantgården Mossen.

Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 278.

Den 3 december 1917 beslöt stadsfullmäktige på förslag av slakthus- och saluhallsstyrelsen att från den 14 mars 1918 under eget bruk övertaga den förut utarrenderade lantgården Mossen i närheten av Enskede; detta särskilt med hänsyn till vikten av att säkerställa fodertillgången för den kommunala svingårdens hästar samt rotfruktsbehovet för svinbesättningen, och anvisades till nyanskaffning av behövliga inventarier härtill 10,000 kronor. Ytterligare 31,000 kr. hava av stadsfullmäktige beviljats den 30 sept. 1918 i och för uppförande av en rotfruktskällare å egendomen, att bestridas av inkomsterna från svingården. Beträffande anordnandet av svinstall å Mossen se ovan.

Stat år 1921. Utgifter: 90,000 kr.; inkomster: 100,000 kr.

Förvaltare

(3,000 kr. jämte tantien; ej å stat).

Kristoffersson, J.; t. Enskede 201.

Noteringskommissioner.

Som ovan framhållits, sättas och offentliggöras noteringar varje vecka å såväl levande kreatur som kött och andra livsmedel av särskilda kommissioner. Ledamöter i dessa kommissioner hava utsatts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher. (Ledamöterna äro icke i denna egenskap upptagna i kalenderns personalavdelning.) Noteringskommissionen för levande djur fungerar t. v. även som exportnämnd för Stockholm och handlägger som sådan alla ärenden rörande exportlicenser för levande nötkreatur och färskt kött.

Kommissionen för engrosprisnoteringar.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.

I. För levande kreatur.

Andersson, J. G. H., stadskommissionär, slakthuset; Sjöstedt, K. J. E., stadskommissionär, slakthuset; Mellin, A. H., agronom, Tegnérsgatan 15, Va.; Nilsson, F., slakteriidkare, Götgatan 81, Sö.

II. För kött.

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, C.; Berglund, G., handlande, Holländaregatan 3, C.; Blomqvist, N., disponent, Åsögatan 10, Sö.

III. För fågel och vilt.

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, C.; Mårtensson, O., grosshandlare, Gamla Brogatan 25, C.

IV, V, VI. För smör, ost och ägg.

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, C.; Mårtensson, O., grosshandlare, Gamla Brogatan 25, C.

VII, VIII. För fisk, fiskvaror och skal- djur.

Molin, A. E. E., stadskommissionär, prov. fiskhallen, C.

IX, X. För frukt och grönsaker.

Palm, J. E., stadskommissionär, centralsaluhallen, C.; Mårtensson, O., grosshandlare, Gamla Brogatan 25, C.

Kommissionen för detaljprisnoteringar.

Bärlund, E., fru, Frejgatan 44. Va.; Johansson, A., fröken, Tavastgatan 26 A, Sö.; Nyström, K., fröken, Valhallavägen 107 B, Va.; Wedin, E. W., tillsyningsman, Karlsviksgatan 5, C.; Konsumtionsfören. Stockholm m. omnejd, Katarina Bangata 6, Sö.; Slakteriab. Norrmalm, Karlbergsvägen 79—81, Va.

LvN.

Stockholms stads livsmedelsnämnd.

Livsmedelsnämnden.

Med återgången till mera normala förhållanden å livsmedelsmarknadens område kunde livsmedelsnämndens verksamhet efterhand avvecklas under loppet av år 1919. Nämndens efter denna tid kvarstående skulder och fordringar hava ombändertagits av drätsel-nämnden.

Enligt kungl. brev till överståthållarämbetet den 26 nov. 1920 har instruktionen för livsmedelsnämnden upphört att äga giltighet fr. o. m.

den 1 jan. 1921. Revisionen av nämndens räkenskaper och förvaltning är ännu ej avslutad.

Livsmedelsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1918 och 1919 års förvaltning).

Andersson, E. O., kassör, stadsfullm.

Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.

Suppleanter:

Carlsson, B. A., förste aktuarie, stadsfullm.

Mårtenson, M., fanjunkare.

Kyrkogårdsnämnden i Stockholm

och i samband därmed stående institutioner.

Kyrkogårdsnämnden.

Storkyrkobrinken 16, St.; rt. 50 33; st. 28 66.

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vädorna av begravingar inom städerna åstadkom en framtällning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815, men kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» (5.68 har) först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 har, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 har, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen». Denna plats utvidgades år 1912 med 77.90 har, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen invigdes år 1920.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatsers förvaltning sin slutliga lösning genom inrättande av kyrkogårdsnämnden, som enligt kungl. förordning av 1886 vårdar och förvaltar de Stockholms kommun tillhöriga kyrkogårdar, och som enligt kungl. brev s. å. även övertog vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Kyrkogårdsnämnden utgöres av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektoror för två år i sänder valda ledamöter. För ledamöterna

utses för samma tid av stadsfullmäktige fyra och av församlingarnas elektoror likaledes fyra suppleanter. Var och en av de territoriella församlingarna utser å kyrkostämman två församlingens medlemmar att deltaga i valet av församlingarnas ledamöter och suppleanter i nämnden. Dessa sålunda utsedda personer sammanträda på överståthållarens kallelse och verkställa sistnämnda val. Nämnden utser själv ordförande och vice ordförande för två år i sänder. När överståthållaren är tillstades, föres ordet av honom. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, ävensom nämndens kamrerare äga att närvara vid dess sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att framtälla förslag och få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden har att från stadens vederbörande myndigheter påräkna erforderligt biträde. På nämndens förslag bestämma stadsfullmäktige, vilka tjänstebiträden i övrigt nämnden skall hava till sitt förfogande. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav prövas av stadsfullmäktige. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola jämväl av stadsfullmäktige bestämmas. Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av fyra revisorer, av vilka stadsfullmäktige äga att utse två; de övriga två utses av elektoror, som av de territoriella församlingarna väljas. Stadsfullmäktige bestämma över ansvarsfrihet.

Senaste val av ledamöter ägde rum den 6 dec. (stadsfullm.) och den 30 dec. (församlingarnas elektoror) 1920 och gälla för åren 1921 och 1922.

Förordningar m. m. K. förordning om kyrkogårdsnämnd i Stockholm den 29 april 1886. Instruktion för kyrkogårdsnämnden i Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställda syssломannen (kamreraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser den 18 april 1916. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918. Taxa å avgifter för gravöppningar samt för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna, antagen av kyrkogårdsnämnden den 8 jan. 1921.

Stat år 1921. Utgifter: 2,148,151 kr. (där-

KN. av att täckas med lånemedel 257,951 kr.); inkomster: 1,890,200 kr.

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Norström, E. G., f. d. kanslisekreterare (som led. vald av församlingarnas elektorer).

Vice ordförande.

Lind, G. H., trädgårdsdirektör (som led. vald av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

Bokander, H. G. E., kyrkoherde (vald av församlingarnas elektorer).

Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

Hallendorff, C. J. H., professor (vald av församlingarnas elektorer).

Holmdahl, G. F., arkitekt (vald av församlingarnas elektorer).

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

Lundström, K. B., grosshandlare (vald av stadsfullm.).

Suppleanter.

Curman, J. S., byggnadsråd (vald av församlingarnas elektorer).

Ericsson, A. V., prakt. läkare (vald av församlingarnas elektorer).

Geijer, B. O., f. d. grosshandlare (vald av församlingarnas elektorer).

Hasselgren, J. S., fabrikör (vald av stadsfullm.).

Lallerstedt, E. J., arkitekt, professor (vald av stadsfullm.).

Schultén, O. W., grosshandlare (vald av församlingarnas elektorer).

Ström, O. F., redaktör, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

Tigerschiöld, H. E., f. d. kansliråd (vald av stadsfullm.).

Sekreterare

(1,500 kr.; ej å stat).

Norström, C. G.son. _____

Kyrkogårdsnämndens revisorer

(för granskning av 1920 års förvaltning).

Blomberg, A. W., grosshandlare (utsedd av församlingarnas elektorer).

Forssberg, E. V., direktör (utsedd av församlingarnas elektorer).

Löfgren, A., sekreterare (utsedd av stadsfullm.).

Piehl, C. G. F., civilingenjör (utsedd av stadsfullm.).

Kyrkogårdsnämndens expedition.

Storkyrkobrinken 16, St.; rt. 50 33; st. 28 66; expeditionstid: 10—2, april även 4—6 e. m.

Stat år 1921. Utgifter: 64,260 kr.

Kamrerare (15).

Hellström, K. G.; rt. 205 34; st. 6 73; träffas 9—10, 1—2.

Kassör, tillika expeditionshavande vid norra begravningsplatsen (12).

Eklom, H. M. (se nedan).

Bokhållare (10).

Göransson, K. H.

Kontorsskrivare och kontrollant (9).

Dahlholm, D. E. E.

Expeditionsbiträde (6).

Westermarck, D. E. (Lisa).

Expeditionsbiträde

(1,200 kr.; ej å stat).

Whitlock, Irma E.

Kyrkogårdsinspektör

(5,000 kr.; ej å stat).

Nohlgård, E.; träffas 9—10.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m.

(1,500 kr., dessutom arvode 3,500 kr. för år 1921; ej å stat).

Jonsson, S. G.; träffas tisdagar och fredagar 10—11,30 samt under tiden april—juni alla dagar, utom lördagar, 10—11,30.

Kontorsskrivare och ritare (9).

Ekman, O. N. V.; st. 5 88 (norra begravningsplatsen).

Vaktmästare (4).

Eriksson, K. S.

Stockholms stads norra begravningsplats.

Utanför Norrtull; st. 5 88.

Stat år 1921. Utgifter: 1,149,610 kr.; inkomster: 1,106,500 kr.

Expeditionshavande (12).

Eklom, H. M.; st. 5 88; träffas 4—5 (se ovan)

Expeditionsbiträde

(1,800 kr.; ej å stat).

Eriksson, K. I.

Trädgårdsmästare (11).

Wahlberg, J. A.; st. 5 89.

Dödgrävarförman (9)

(dessutom konjunkturtillägg 600 kr.).

Carlsson, A. E.

Trädgårdsförman (9)

(dessutom konjunkturtillägg 600 kr.).

Joëlsson, J. G.

Gravskötarförmän (8)

(dessutom konjunkturtillägg 700 kr.).

Sandberg, C. A.; Jacobsson, G. E.; Lewin, E. J.

Gravskötarförmän

(2,000 kr., dessutom konjunkturtillägg 720 kr.;

ej å stat).

Lindqvist, H.; Wikholm, G. E.

Orangör

(2,600 kr., bostad och värme, dessutom konjunkturtillägg 600 kr.; ej å stat).

Pettersson, A. A.

Grindvakt (4)

(därjämte personligt lönetillägg 300 kr.).

Pettersson, C. G.

Läkare

(600 kr.; ej å stat).

Hellström, T. G.

Dessutom *arbetare* (vintern 60, sommaren 120) och *arbeterskor* (vintern 3, sommaren 200). **KN.**

Stockholms stads södra begravningsplats.

Utanför Skanstull; t. Enskede 10 14.

Stat år 1921. Utgifter: 831,368: 11 kr.; inkomster: 618,591: 08 kr:

Förman (9)

(dessutom konjunkturtillägg 600 kr.).

Almroth, P. F.

Förman

(1,600 kr., bostad och värme; ej å stat).

Öberg, C. G.

Läkare

(300 kr.; ej å stat).

Klingberg, A. F.

Dessutom *arbetare* (vintern 20, sommaren 24) och *arbeterskor* (vintern inga, sommaren 50).

Stockholms stads fattigvårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Fattigvårdsnämnden.

Klara västra kyrkogata 3 A, C.; rt. 10 96; st. 80 16; sessionstid: i allmänhet andra tisdagen i månaden, vanligen kl. 6,30 e. m.

I äldsta tider funnos i huvudstaden inga andra fattigvårdsinrättningar än hospitalen, som tillika voro sjukhus. Sådana voro t. ex. det s. k. »helgeandshuset» från 1260-talet, »S:t Örians hospital» från 1288, »Själågården» m. fl. Den frivilliga fattigvården stod under ledning av de andliga (samfund och gillen såsom »Vårfrugillet», »Sancta Gertruds gille» etc.). En naturlig följd av indragningen av de andligas gods efter riksdagen i Västerås 1527 blev därför ordnandet av fattigvården. Genom ett kungl. brev av 1531 centraliserades huvudstadens fattigvård under borgmästare och råd, och genom ett annat brev av 1551 förordnades om byggandet av Danvikens hospital, en inrättning, som under två hundra år var stadens enda vårdanstalt för såväl kropps- som sinnessjuka personer samt fattiga äldre. För barn inrättades 1624 »allmänna barnhuset», på samma gång uppfostringsanstalt för fattiga barn och tukthus. Ur den på 1600-talet inrättade »husfattiggassan» utdelades allmosor åt fattiga utom inrättningarna; vidare anslogos till de fattiga inkomsten av kollekt, avgifter vid bouppteckningar, testamenten etc. Under 1740-talet inrättades fattighus för de olika församlingarna, underhållna utom med gåvor och donationer även med särskilda avgifter av husägarna i respektive församlingar. År 1773 öppnades det »södra frivilliga arbetshuset» (sedermera 1855 ombildat till arbetsinrättning, den s. k. »Dihlströmska inrättningen», se sid. 177 och 180), där tillfälle till arbetsförtjänst lämnades och materialier tillhandahölls av kommunen; för Jakobs församling öppnades 1797 »frivilliga arbetshuset på norr», som ännu finnes kvar. En 1807 utfärdad kungl. stadga sökte centralisera fattigvården och göra staden i fattigvårdshänseende till en kommun under direktion av en överdirektör med kungl. fullmakt. Detta försök misslyckades emellertid. Genom 1813 års förordning sökte man finna en medelväg mellan de båda principerna: centralisation och de territoriella församlingarnas självstyrelse. I denna fattigvårdslagstiftning gjordes en väsentlig förbättring genom utfärdandet av stadgan angående fattigvården i Stockholms stad av den 1 april 1843, varmed ett stort steg togs i riktning mot centralisation i förvaltningen. Den bättre ord-

ning, som härigenom infördes, visade snart sin frukt, bland annat i upprättandet av förbättrade fattigvårdsanstalter. Då Stockholm erhöll sin nya kommunalförordning 1862, infördes i fråga om fattigvården fullständig centralisation i fattigvårdsförvaltningen. Sedan dess är fattigvården en stadens gemensamma angelägenhet. Fattigvårdsstyrelser inom de särskilda församlingarna finnas ännu, men dessa lyda under den för hela staden gemensamma fattigvårdsnämnden, som är överstyrelse för Stockholms stads hela offentliga fattigvård.

Fattigvårdsnämnden, vars nu gällande instruktion fastställdes den 19 mars 1920, har att på tjänligaste sätt ordna och besörja den allmänna fattigvården jämte därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, sju andra ledamöter, vilka jämte sju suppleanter väljas av stadsfullmäktige. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Fattigvårdsinspektören, polismästaren och förste stadsläkaren äga närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna men icke i besluten. Ordförande skall vara det borgarråd, vars föredragningskyldighet i stadskollegiet omfattar fattigvårdsärendena, och vice ordförande en av kollegiets övriga ledamöter. Översfåhållaren förer ordet i nämnden, då han är tillstädes. Nämnden sammanträder minst en gång i månaden.

Nämnden äger åt särskilda delegerade överlämna att i fråga om fattigvårds beviljande, intagning å stadens fattigvårdsanstalter m. m. (se nedan) med nämndens rätt besluta i enlighet med fattigvårdsreglementet för Stockholms stad samt de särskilda föreskrifter, som av nämnden meddelas.

Hos nämnden är anställd en fattigvårdsinspektör, som är chef för fattigvårdsnämndens byrå och ansvarig för dess behöriga skötsel. Honom åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som rör den allmänna fattigvården i huvudstaden, verka för dess följdriktiga handhavande och sända utveckling, hos fattigvårdsnämnden och de under densamma lydande styrelser göra de framställningar, vilka till vinande härav påkallas, samt bringa nämndens beslut till verkställighet, där ej detta tillkommer annan. Fattigvårdsinspektören skall ock på begäran tillhandagå huvudstadens enskilda barmhärtighetsinrättningar med erforderliga upplysningar och råd. Vid fattigvårdsnämndens sammanträden skall inspektören närvara, och äger

han därvid rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Fattigvårdsinspektören bör också, om möjligt, öfvervara underlydande styrelsens sammanträden, och har han därvid samma befogenhet som ovan nämnts. Frågor rörande fattigvårds beviljande, som tillhöra nämndens eller delegerades handläggning, skola beredas och föredragas av inspektören, vilken det ock åligger att på nämndens anmodan avgiva utlåtanden i övriga frågor, som anses böra till honom hänskjutas. I fråga om utöfandet av kontroll och ledning av den primära undersökningen rörande hjälpsökandes behov och personliga förhållanden äger inspektören öfverinsesende likasom ock öfver användningen av det årsanslag, som fr. o. m. 1899 ställts till fattigvårdsnämndens förfogande till ersättning åt särskilt anställda biträden vid undersökningen av ifrågasatta understöd. Fattigvårdsinspektören skall ock ombesörja, att öfver stadens samtliga understödstagare register föres, så inrättat, att därav med lätthet kan vinnas upplysning om den fattigvård, som varje understödstagare beviljats. Han har till närmaste medhjälpare en biträdande inspektör.

Lagar m.m. Lag om fattigvården den 14 juni 1918 med ändringar den 13 juni 1919 och 26 mars 1920. Lag ang. kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag den 14 juni 1918. Instruktion för Stockholms stads fattigvårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av öfverståthållarämbetet den 12 juni 1920.

Stat år 1921. Utgifter: 15,346,300 kr.; inkomster: 3,882,300 kr.

Fattigvårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Tengdahl, K. A., led. av försäkringsrådet, stadsfullm. 1:e vice ordf.

Övriga ledamöter.

Anderson, K. O., korrekturläsare, stadsfullm.

*af Klintberg, Gertrud M. K., föreståndarinna, stadsfullm.

*Lindqvist, F. L., föreståndare.

Månsson, Gertrud K., fröken, stadsfullm.

*Nilsson, F. O. V., bageriäldkare, stadsfullm.

*Rundquist, C. A., rådmän.

Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Suppleanter.

*Alfvén, K. A., prakt. läkare.

*Eklund, J. M., målarmästare.

Fellenius, K. G. G., tf. taxeringskommissarie.

Fält, A. S., träräbbar, stadsfullm.

Hallström, K. L. F., snickare.

*Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm.

*Wallin, J. A., roteuppbördsman.

Kassaförvaltare.

Rundquist, C. A.; Eklund, J. M. (suppl.).

Fattigvårdsnämndens delegerade.

Delegerade för beviljande av fattigvård.

Se nedan.

Delegerade för dyrtidsunderstöd.

Se nedan sid. 168.

Delegerade för granskning av ansökningar om understöd från enskilda föreningar och uppfostringsanstalter.

Alfvén, K. A.; Lindley, f. Jonsson, Elin J.;

Nordfeldt, A. G., fattigvårdsinspektör.

Fattigvårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1920 års förvaltning).

Andersson, E. O., kassör, stadsfullm.

Andersson, P., folkskollärare.

Berndtson, C. F., chaufför, stadsfullm.

Billing, J. M. A., stadsbokhållare.

Blomqvist, S. E. G., mekaniker.

Forsell, J. A. Sson, expeditionsförare.

Lidman, C., överlärare, assistent, stadsfullm.

Sundén-Cullberg, A. A., assuransdirektör.

Zetterlund, C. R., kontorschef.

Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av fattigvård.

Klara västra kyrkogata 3 A, C.; rt. 10 96; st. 80 16; sessionstid: vanligen onsdagar kl. 1,30.

Fattigvårdsnämnden har åt särskilda delegerade överlämnat att i fråga om fattigvårds beviljande med nämndens rätt besluta i enlighet med föreskrifterna i reglementet för fattigvården i Stockholms stad. Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av fattigvård, vilka utses bland nämndens ledamöter och suppleanter för ett år i sänder, utgöras av ordförande, vice ordförande och en tredje ledamot samt tre suppleanter. Efter prövning av de hjälpsökandes behov och i övrigt förekommande omständigheter äga delegerade:

att dels på förslag av vederbörande fattigvårdsstyrelse bevilja understöd att utgå för en gång eller för viss kortare tid, dels ock efter anmälan godkänna av fattigvårdsstyrelse i trängande fall utan föregående hemställan utbetalade understöd eller eljest vidtagna åtgärder;

att å kommunens ålderdomshem till vård och åtnjutande av det underhåll, varom fattig-

FVN. vårdsnämnden särskilt förordnar, intaga sådana nödställda, som i följd av ålder, bräcklighet eller annan fortfarande anledning äro i behov av varaktig hjälp och som genom hedrandeandel gjort sig förtjänta att å sådant hem intagas;

att till intagning å arbetsinrättningen remittera i någon mån arbetsföra män, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen böra vårdas å kommunens andra fattigvårdsanstalter ävensom nödställda, kommunen tillhörande, arbetsföra män, vilka sakna stadigt hemvist och önska bliva å inrättningen intagna;

att till intagning å allmänna försörjningsinrättningen remittera sådana nödställda personer, som i följd av kroppslig eller andlig svaghet, ihållande sjuklighet eller andra dylika omständigheter äro i behov av hjälp och icke böra å sjukvårdsinrättning eller ålderdomshem intagas;

att till stadens asyl för husvilla remittera medellösa eller mindre bemedlade familjefäder, kvinnor och barn, som äro i avsaknad av bostad;

att till fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå remittera minderåriga såväl som äldre behövande personer, vilka anses i och för erhallande av mera varaktig vård böra utackorderas företrädesvis i landsorten, samt i särskilda fall sådana minderåriga, dock ej sjuka, som äro i behov av tillfällig vård, samt sådana sjuka behövande, som tarva vård å specialanstalter, ej tillhörande fattigvårdsnämnden;

att till intagning å stadens spädbarnshem remittera nödställda späda barn jämte deras mödrar, till barnhärberget av fattigvårdsnämnden omhändertagna yngre barn, som äro i behov av tillfällig vård, och till uppfostringsanstalten för flickor behövande värlösa flickor, i regel ej under 7 år;

att i övrigt till andra anstalter, där plats står till nämndens förfogande, remittera sådana nödställda, för vilka lämplig vård där kan erhallas;

att, om här ovan anvisade utvägar ej äro tillfyllest för avhjälpande av förefintligt behov, vidtaga de åtgärder, som kunna finnas erforderliga.

Dessutom äga delegerade att utfärda arbetsföreläggande för sådana personer, som jämlikt bestämmelserna i § 71 i lag om fattigvården skola fullgöra dem anvisat arbete.

Fattigvårdsinspektören verkställer delegerades beslut samt äger, under tiden mellan delegerades sammanträden, å delegerades vägnar vidtaga åtgärder i ärenden, som ej tåla uppskov.

Reglemente. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920.

Ledamöter.

af **Klintberg**, Gertrud M. K., ordf.; **Eklund**, J. M., vice ordf.; **Månsson**, Gertrud K.

Suppleanter: **Anderson**, K. O.; **Lindley**, f. Jonsson, Elin J.; **Hallström**, K. L. F.

Protokollsförare.

Registratorn hos fattigvårdsnämnden.

Fattigvårdsnämndens upphandlingskommission.

I likhet med hälsovårdsnämnden har fattigvårdsnämnden tillsatt en upphandlingskommission, vilken äger att infordra gemensamt anbud å vissa förnödenheter till ålderdomshemmen, arbetsinrättningen och allmänna försörjningsinrättningen, varjämte den ombesörjer inköp av skodon för fattigvårdsstyrelserna och utackorderingsbyrån.

Kommissionen består af fem ledamöter och fem suppleanter, valda bland fattigvårdsnämndens och ovan uppräknade anstalters styrelser ledamöter. Fattigvårdsnämndens ledamöter ordförande. Kommissionen antager biträde och protokollsförare.

Instruktion. Fattigvårdsnämndens reglemente för kommissionen den 17 juni 1907, med ändringar den 11 febr. 1908 och 13 febr. 1917.

Ledamöter.

af **Klintberg**, Gertrud M. K., föreståndarinna, stadsfullm. (för fattigvårdsnämnden), ordf.; **Rossander**, f. Forsgrén, H. Wendela, professorska, **Widtsköld**, J., kamrerare (för ålderdomshemmen); **Seedoff**, A. M. A., fabriksförvaltare (för försörjningsinr.); **Andrén**, J. C., speccerihandlare (för arbetsinr.).

Suppleanter: **Eklund**, J. M., målarmästare (för fattigvårdsnämnden), vice ordf.; **Broman**, H. V., syssloman, **Weidenhielm**, C. A., syssloman (för ålderdomshemmen); **Petri**, H. M., syssloman (för försörjningsinr.); **Nilsson**, C. R., kassör, stadsfullm. (för arbetsinr.).

Biträde och protokollsförare.

Brusen, N. G.

Fattigvårdsnämndens expedition.

Klara västra kyrkogata 3 A, C.; rt. 10 96; st. 80 16; expeditionstid: 10—2.

Instruktioner. Stadsfullmäktiges instruktion för fattigvårdsinspektören den 8 nov. 1898 med ändring den 31 mars 1919. Fattigvårdsnämndens instruktioner för biträdande inspektören den 25 febr. 1919, för ombudsmannen, för vissa befattningshavare vid ombudsmannaexpeditionen, för kamreraren, för aktuarien för pensionsärenden och för vissa andra befattningshavare vid expeditionen den 30 mars 1920, för inventeringsmannen den 23 april 1907 samt för de vid utredningsbyrån (numera remissexpeditionen) anställda tillsyningsmännen den 7 jan. 1902.

Stat år 1921. Utgifter: 299,400 kr.

Fattigvårdsinspektör (0).

Nordfeldt, A. G. (förordnad t. o. m. d. 12/5 1929); rt. 40 20; st. 79 02; mottagningstid: fattig-

vårdsinspektören och biträdande inspektören
hava mottagningstid för allmänheten 10—2,
då endera av dem alltid kan träffas, fattig-
vårdsinspektören alltid 12—2.

Biträdande inspektör (15).

Öström, J. N. H.; rt. 139 51; st. 195 31; mot-
tagningstid: se ovan under fattigvårdsinspek-
tören.

Sekreterare

(2,500 kr.; ej å stat).

Wallerstedt, P. G. E.; rt. Norr 5 54; st.
195 33; träffas säkrast 9,30—10,30.

Ombudsman (15)

(gemensam med hälsovårdsnämnden; av avlö-
ningen utgå 4,050 kr. från fattigvårdsnämnden).
Hellichius, N. M.; rt. 66 61; st. 195 34, 218 42;
mottagningstid: 10—12.

Ombudsmannens juridiska biträde

(1,500 kr.; ej å stat).

Sandström, K. G. A.

Kamrerare (14).

Berg, L. H.; rt. 71 58; st. 243 80.

Aktuarie för pensionsärenden (12)

(gemensam med hälsovårdsnämnden; av avlö-
ningen utgå 2,400 kr. från fattigvårdsnämnden).
Zetterlund, G. E.; rt. 208 38; st. 57 49; mot-
tagningstid: 12—2.

Registrator (12).

Nilson, A.; rt. 72 57; st. 195 32.

Kontorsskrivare vid registret (9).

Östlihn, E. P. N.; **Bäckström**, Anna Ch.; **Mar-
cus**, Nanny A. (se nedan); **Alderin**, E. R. M.,
tjl., tjf. **Helin**, M. S. (se nedan); **Peterson**,
Greta L.

Kontorsskrivare

(2,400 kr.; ej å stat).

Vakant.

Bokhållare å ombudsmansexpeditionen (12).

Carlson, B. A. B.; rt. 66 61; st. 231 39.

Kontorsskrivare å ombudsmans- expeditionen (9).

Sundberg, E. A. E., tjl., tjf. **Johansson**, O. A.
(se nedan); **Lindquist**, C. G. A.

Kontorsbiträde (7).

Karlsson, Vera K.

Kontorsbiträden (5).

Swalling, C. M. E.; **Carlsson**, Emmy A.; **Etzler**,
Dagmar C.

Skrivbiträden (4).

Spångberg, Sonja A.; **Ericson**, Ewa H.; **Sund-
berg**, Eivor E.

E. o. tjänstemän

(1,200—1,800 kr.; ej å stat).

Blanck, O. M. (se nedan); **Johansson**, O. A.
(se ovan); **Helin**, M. S. (se ovan); **Lindqvist**,
N. V.; **Thulin**, T. Y.; **Gummesson**, G. A.; **Grün-
berger**, M.; **Runström**, H. R.; **Edstam**, N.
Hj.; **Rydh**, S. F. G.

Extra skrivbiträden.

(1,200 kr.; ej å stat).

Löwgren, Annie M.; **Johansson**, L. Ingeborg;
Hallerström, M. E. W. (Greta); **Dahlberg**,
Gertrud E.

Inventeringsman

(högst 1,500 kr.; ej å stat).

Edén, K. E.

Förste vaktmästare (6).

Nyström, K. E. (se nedan).

Vaktmästare (4).

Holmström, C. Hj.; **Hansson**, K. J.

Remissexpeditionen.

*Klara västra kyrkogata 3 A, n. b. t. h.
i porten, C.; rt. 139 50; st. 243 90;
expeditionstid: 10—2.*

Föreståndare.

Marcus, Nanny A. (se ovan).

Tillsyningsmän (7).

Ek, K. J. F. (delar av Kungsholms förs.); **San-
dahl**, Elin E. C. (asylerna för husvilla); **Wid-
holm**, A. J. (Engelbrekts och Adolf Fredriks
förs.).

Tillsyningsmän

(1,300 kr.; ej å stat).

Peterson, G. F. (Hedvig Eleonora o. Oscars förs.);
Larsson, A. (delar av Sofia förs.); **Olsson**, B.
F. (delar av Jakobs o. Johannes förs.); **Ed-
mark**, J. V. (hela staden); **Johansson**, A. G.
(hela staden); **Larsson**, J. L. (östra Bränn-
kyrka); **Larsson**, E. H. (Katarina förs., 25. o.
delvis 14. roten); **Linné**, R. Maria A. (Stor-
kyrko- o. Klara förs.); **Erikson**, G. R. (ex-
spektanslön m. m. 3,100 kr.) (hela staden);
Westin, Hj. (delar av Maria förs., huvudsakligen
19. rot.); **Lindblom**, S. H. (delar av Kungsholms
förs.); **Sandström**, H. S. (Katarina förs., delar av
13., 14. o. 25. rot.); **Handberg**, O. A. L. (Matteus
förs., 26. o. delvis 30. rot.); **Bonté**, F. L. (delar
av Maria förs., huvudsakligen 16. rot.); **Pet-
tersson**, K. J. G. (utan särskilt distrikt); **Blom-**

FvN.

quist, f. Hagelthorn, Elisabet A. (Gustav Vasa o. delar av Johannes förs.); **Blanck**, O. M. (se ovan) (delar av Maria förs.); **Andersson**, K. J. G. (Matteus förs., 27. o. delvis 30. rot.); **Strömberg**, K. E. (delar av Kungsholms förs.); **Hellqvist**, N. E. F. (västra Brännkyrka); **Swahn**, K. R. O. (mellersta Brännkyrka); **Blanck**, A. V. (Bromma förs.); **Edén**, K. E. (se ovan) (delar av Katarina o. Sofia förs.); **Björkfeldt**, C. A. S. (hela staden).

Kurator¹⁾

(2,400 kr.; ej å stat).

Loven, N. V.; mottagning: å fattigvårdsnämndens expedition alla vardagar 10—11; rt. 10 96; st. 80 16; dessutom å Rosenlunds ålderdomshem måndagar 1—2, å Sabbatsbergs ålderdomshem tisdagar 1—2, å allmänna försörjningsinrättningen onsdagar 1—2 samt å arbetsinrättningen torsdagar 1—2.

Fattigvårdsnämndens byrå för dyrtidsunderstöd.

(Delegerade för handhavande av stadens rabatteringsverksamhet å livsförnödenheter m. m. för mindre bemedlade.)
Vasagatan 11, C.; telefoner och expeditionstid: se nedan.

Stadsfullmäktige beslöt den 18 okt. 1920 uppdraga åt fattigvårdsnämnden att handhåva den ursprungligen av livsmedelsnämnden och sedan av stadens dyrtidskommitté med bidrag av statsmedel (dyrtidsanslaget) bedrivna rabatteringsverksamheten å livsmedel m. m. Sedan folkhushållningskommissionen av juni 1919 lämnat sitt förutsatta godkännande av denna anordning, uppdrog fattigvårdsnämnden åt en delegation av tre personer att utöva den närmaste ledningen av verksamheten.

Denna rabatteringsverksamhet, som tillkom under kristiden på grund av de stegrade priserna på livsmedel och andra nödvändighetsartiklar, har måst bedrivas även i fortsättningen på grund av den alltför råddande dyrtiden. Verksamheten har dock i möjligaste mån blivit inskränkt, och rabatt åtnjutes numera huvudsakligen endast av följande kategorier:

- 1) ensamstående ålderstigna, sjukliga eller med lyte behäftade personer med inkomst av pension, livränta, fattigvårdsunderstöd o. d.;
- 2) änkor, fränskilda hustrur, ogifta mödrar eller med dem likställda, som hava ett eller flera minderåriga barn;
- 3) ålderstigna makar med nedsatt arbetsförmåga;
- 4) familjer med låg inkomst och många minderåriga barn;

¹⁾ Med uppgift att biträda å fattigvårdsanstalterna intagna understödstagare med bevakande av privata angelägenheter.

5) sjukliga familjeförsörjare och därmed likställda.

På grund av stadsfullmäktiges beslut den 18 okt. 1920 kunna rabattböcker för 1:sta halvåret 1921 tilldelas ensamstående personer med eget hushåll och en årlig inkomst av högst 1,200 kr. samt hushåll med högst nedannämnda sammanlagda årsinkomst:

om 2 personer	—	högst 1,800 kr.
» 3	»	» 2,300 »
» 4	»	» 2,800 »
» 5	»	» 3,300 »
» 6	»	» 3,800 »
» 7	» o. däröver	» 4,300 »

Familjer med högre inkomst än ovan nämnda kunna under särskilt ömmande omständigheter efter särskild prövning komma i åtnjutande av rabatt.

Det nu utgående statsbidraget till rabatteringsverksamheten upphör den 1 juli 1921. Huruvida verksamheten skall fortsättas efter denna tid, är beroende av om fortsatt statsbidrag kan erhållas.

Delegerade.

af **Klintberg**, Gertrud M. K., föreståndarinna, stadsfullm.; **Lindqvist**, F. L., föreståndare, ordf. och kassaförvaltare; **Snygg**, C. F. B., poliskonstapel, vice ordf. och vice kassaförvaltare.

Korresponderande

(med F. H. K. av juni 1919).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Av delegerade antagen sekreterare.

Nilsson, C. R. (se nedan).

Byråns expedition.

Vasagatan 11, C.; rt. 242 06; st. 229 48; expeditionstid: 9—4, lördagar och dag före helgdag 9—3.

Föreståndare.

Valdén, G. F.

Kassör och bokhållare.

Nilsson, C. R., stadsfullm. (se ovan).

Dessutom ett kontorsbiträde.

Fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå.

Fleminggatan 22, C.; rt. 40 10; st. 54 24; expeditionstid: 11—3, helgdagsaftnar 11—2.

Sedan år 1889 inom fattigvårdsnämnden väckts förslag om vidtagande av bättre åtgärder för kontrollen å de utackorderades vård än de dittills anlitade och frågan härmed hänskjutits till utredning av några av nämndens ledamöter, inkommo dessa med ett omfattande förslag rörande organisationen av utackorderingsväsendet.

I överensstämmelse med detta förslag inrättades år 1891 den nuvarande utackorderingsbyrån. Denna har till ändamål att i lämpliga fosterhem, företrädesvis i landsorten, bereda god vård och uppfostran åt minderåriga, som av fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av fattigvård till byrån remitteras. Fr. o. m. år 1907 tar byrån även befattning med utackordering av vuxna sjuka, sinnesslöa och orkeslösa personer. Byrån skall även utöva tillsyn å de utackorderades vård. I förening med byrån finnes ett barnhem (Fleminggatan 22) för inhyssande av barnen, tills plats hinner åt dem anskaffas. Förutom till Brännkyrka barnhem och Sättra barnkoloni, som stå under utackorderingsbyråns förvaltning, förekommer även utackordering av barn mot avgift till andra hem av mera privat natur, nämligen Degarö tuberkulohem vid Malsta, Norrgårdens tuberkulohem och Kungsberga vanförestalt å Svartsjölandet samt reservhemmet vid Nöttesta i Enhörna. Slutligen har utackorderingsbyrån fr. o. m. den 1 april 1920 förhyrt den i enskild ägo befintliga sinnesslöanstalten Karlslund vid Väsby, varest ett 60-tal sinnesslöa barn kunna beredas anstaltsvård.

Byråns angelägenheter handhas av en styrelse, bestående av sju ledamöter och fyra suppleanter, årligen utsedda af fattigvårdsnämnden. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Styrelsen väljer för varje år inom sig ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare. Styrelsen tillsätter tjänstepersonal vid utackorderingsbyrån och vid barnhemmen samt antager dessutom annan nödig personal, variabel för varje utackorderingsområde i landsorten lokalombud, som skola uppsöka och föreslå hem, lämpliga för mottagandet av fosterbarn, samt handhåva tillsynen över barnen inom distrikten. Lokalombudens verksamhet ävensom fosterhemmen inspekteras af barnavårdsinspektörerna.

Instruktion. Fattigvårdsnämndens instruktion för styrelsen över Stockholms stads fattigvårdsnämnds utackorderingsbyrå och dess barnhem den 30 mars 1920. Styrelsens instruktioner för: föreståndaren för utackorderingsbyrån den 21 febr. 1902, barnavårdsinspektörerna den 21 febr. 1902 och lokalombuden den 21 febr. 1902. Styrelsens reglemente för utackorderingsbyråns barnhem den 21 febr. 1902. Instruktion för värmeledningsskötare vid barnhemmet den 21 april 1911. Reglemente för Sättra barnkoloni å Adelsö den 26 maj 1915. Instruktion för lärarinnan vid Sättra barnkoloni den 26 maj 1915.

Stat år 1921. Utgifter: 1,311,750 kr.; inkomster: 127,000 kr.

Styrelse.

Bergö, C. J., regementspastor; Kjellin, G. V., prakt. läkare; Månsson, Gertrud K., fröken, stadsfullm., vice kassaförvaltare; Ring-

holm, K. E., direktör, vice ordf.; Rossander, f. Forsgrén, H. Wendela, professorska, inspektis för barnhemmen (se nedan); Tillberg, A. Hj., kamrerare, kassaförvaltare; Wassberg, A., överlärare, ordf.

Suppleanter: Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.; Dahlström, J. F. A., maskinist; Fristedt, J. Maria, folkskollärarinna; Johnsson, I. V. F., köpman.

Utackorderingsbyrån.

Inspektionen.

Förste inspektör (13).

Kihlqvist, J. L.

Andre inspektör (11).

Suwe, N. G.

Tredje inspektör (9).

Lindhagen, Anna J. J., stadsfullm.

Expeditionen.

Föreståndare (10).

Hård af Segerstad, A. Helmi M.

Kassör och redogörare (9).

Pehrsson, Magnild W. E.

Registrator (7).

Berglind, A. L. Ragnhild.

Kontorsbiträden (5).

Borg, Elsa T.; Horneman, Sally E.

Skrivbiträden (4).

Pehrsson, Ebba V.; Larsson, Eva M.

Vaktmästare (4).

Eklund, P. W.

Barnhemmet, Fleminggatan 22.

Telefonen m. m.: se ovan.

Barnhemmet har plats för 62 barn.

Stat år 1921. Utgifter: 81,960 kr.

Föreståndarinna (6).

Anderson, Ester K.

Biträdande föreståndarinna (3).

Andersson, Ida J. A.

Läkare

(800 kr.; ej å stat).

Erdmann, Th. L.

FvN.

Tandläkare

(1,500 kr.; ej å stat).

Stene, N. A.

Värmeledningsskötare (4).

Svensson, C. B.

Dessutom en *köksförestånderska* (II c) och elva *kvinnliga biträden* (fyra I d, ett I c och sex I b).

Barnhemmet Lillsjönäs.

(F. d. Brännkyrka barnhem.)

Lillsjönäs, Ulvsunda; t. Ulvsunda 14.

Efter inkorporeringen av Brännkyrka övertog utackorderingsbyrån förvaltningen av Brännkyrka barnhem vid Älvsjö. Då den av barnhemmet disponerade byggnaden i Brännkyrka var föga lämplig för sitt ändamål, förflyttades hemmet under år 1920 till Lillsjönäs gård i Bromma. Barnhemmet har plats för 40 barn.

Stat år 1921. Utgifter: 38,200 kr.

Föreståndarinna (4).

Vedelin, Ellen B.

Läkare

(400 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N.

Dessutom två *barnsköterskor* (I b) och en *kokerska* (I d).

Sättra barnkoloni.

Sättra, Adelsö, Sthlm 2; t. Adelsö 3.

År 1911 inrättades av fattigvårdsnämnden vid Sättra gård å Adelsö en koloni för sjukliga och klena barn, vilka ej lämna sig för omedelbar utackordering i enskilda hem. Kolonien omfattar 6 hem och kan mottaga 100 barn. Skolan vid kolonien lyder under folkskoledirektionen.

Stat år 1921. Utgifter: 108,430 kr.; inkomster: 1,530 kr.

Föreståndarinna (6).

Wallin, A. W. Minny.

Läkare

(600 kr.; ej å stat).

Berglund, F. E.

Småskollärrarinn

(1,400 kr., bostad och värme; ej å stat).

Nyberg, Gerda L. E.

Dessutom fem *vårdarinnor* (3), en *vårdarinna* (500 kr.; ej å stat), en *kokerska* (II a), och elva *kvinnliga biträden* (I c).

Församlingarnas fattigvårdsstyrelser.

Inom var och en av huvudstadens territorialförsamlingar finnes särskild fattigvårdsstyrelse (med undantag för Jakobs och Johannes, som hava

gemensam fattigvårdsstyrelse enligt fattigvårdsnämndens beslut den 15 oktober 1907), vars ledamöter och suppleanter årligen utses av fattigvårdsnämnden till det antal, som nämnden för varje fattigvårdsstyrelse bestämmer. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Resp. församlings kyrkoherde var förut självskreven ledamot i fattigvårdsstyrelse, men enligt 1920 års instruktion för fattigvårdsnämnden äger han numera endast rätt att deltaga i förhandlingarna. Fattigvårdsinspektören bör, om möjligt, öfvervara fattigvårdsstyrelsens sammanträden och äger därvid rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. För varje år väljer styrelse inom sig ordförande, verkställande direktör och kassaförvaltare; dock kunna två av dessa befattningar hos samma person förenas. Styrelse tillkommer att utöva den närmaste och omedelbara tillsynen öfver och omvårdnaden om de fattiga inom församlingen samt, där sådant är för styrelsen medgivet, själv vidtaga eller i annat fall hos fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av fattigvård föreslå de åtgärder, som av behovet påkallas.

De undersökningar, som erfordras för vinande av tillförlitlig upplysning rörande hjälpsökande, verkställas av särskilt anställda tillsyningsmän (se under fattigvårdsnämndens expedition); styrelsen dock obetaget att åt någon av sina ledamöter eller suppleanter uppdraga sådan undersökning. Efter eget beprövande må styrelsen meddela hjälpbehövande nödortfittigt understöd i mat och ved, så ock åt barn inom skolåldern, som i anseende till brist på kläder eller skodon förhindras att bevista folkskola, låta anskaffa oundgängligen nödig beklädnad. Kan nöden ej på nu angivna sätt avhjälpas eller provas den behövande lämpligare böra på annat sätt understödjas, skall styrelsen hos fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av fattigvård göra hemställan om den åtgärd, som styrelsen kan finna ändamålsenligast. År nöden trängande, må styrelsen lämna tillfälligt understöd i penningar eller vidtaga annan åtgärd för tiden intill dess delegerade hunnit i ärendet besluta. Penningunderstöd, som fattigvårdsnämndens delegerade beviljat, utdelas i närvaro av minst en bland styrelsens ledamöter samt styrelsens redogörare. Fattigvårdsstyrelsen ombesörjer jämväl förvaltningen och den rätta användningen av alla till församlingens enskilda fattigvård anslagna donationer och övriga tillgångar. Styrelsen har ordinarie sammankomst minst en gång i varje månad. Verkställande direktören åligger att tillse och vaka öfver verkställigheten av styrelsens beslut.

Vid en del av huvudstadens fattigvårdsstyrelser tillämpas på försök ett blandatt tjänstemanna- och värdaresystem. De församlingar, där detta system tillämpas, äro i fattigvårdshänseende uppdelade i distrikt med en av fattigvårdsstyrelsens ledamöter som föreståndare. Inkomna ansökningar om understöd undersökas därvid såväl av distriktsföreståndaren som av den arvlönade tillsyningsmannen, varigenom er-

nås en mera allsidig utredning av ärendena. Då försöken härutinnan givit goda resultat, pågår f. n. utredning angående möjligheterna för systemets införande i samtliga fattigvårdsstyrelser.

Med fattigvårdsnämndens tillstånd äger fattigvårdsstyrelse att med diakonissanstalten i Stockholm träffa avtal om anställande av diakonissa till biträde. Diakonissan har till huvudsaklig verksamhet att övervaka, att tilldelat understöd behörigen användes samt i sådant syfte vara verkställande direktören behjälplig. Diakonissor äro f. n. anställda hos samtliga fattigvårdsstyrelser med undantag för Jakob och Johannes samt Bromma, där i stället kvinnliga biträden, fattigvårdssystrar, äro anställda. I Brännkyrka församling finnes en diakonissa och en fattigvårdssyster. De två fattigvårdssystrar, som finnas i Bromma församling, äro gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna (jfr sid. 124).

Reglemente m. m. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920. Grunder för understödsfrågor behandling av församlingarnas fattigvårdsstyrelser, antagna av fattigvårdsnämnden den 11 febr. 1919. Instruktion för de biträdande tjänstemännen hos fattigvårdsstyrelserna i Stockholm, föredragen inför verkställande direktörerna den 30 mars 1903. Instruktion för diakonissor i fattigvårdens tjänst, föredragen inför verkställande direktörerna den 13 dec. 1900.

Stat år 1921. Utgifter: 2,220,990 kr.; inkomster: 751,100 kr.

Avlöningar m. m. Verkst. direktör: till skrivbiträde 300—800 kr. Redogörare och protokollsförare: 1,000—1,400 kr. Vaktmästare: 200—400 kr. Diakonissa: fattigvårdsstyrelse erlägger årligen till diakonissanstalten för varje diakonissa 1,000 kr. samt utbetalar till diakonissan högst 960 kr. i kostpenningar jämte dyrtidstillägg härå med 1,200 kr., varjämte styrelsen bekostar bostad och bränsle samt lämnar bidrag till spårvägsresor. Fattigvårdssystrarna avlönas i Jakobs och Johannes (se ovan) med 1,080 kr. jämte bostad och bränsle samt spårvägspenningar och i Brännkyrka och Bromma med 1,100—1,200 kr. samt erforderligt belopp till respenningar. Till fattigvårdssystrarna i Bromma utgår halva avlöningen från hälsovårdsnämnden (jfr sid. 124).

Storkyrkoförsamlingens fattigvårdsstyrelse.

Stortorget 1 (ingång Köpmangatan 26), St.; rt. 70 71; st. Brunkeb. 1381; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Axelson, Lilly M., fröken, vice verkst. dir.; Eklund, J. M., målarmästare, vice ordf.

och verkst. dir.; Eriksson, C. R., järnhandlare, kassaförvaltare; Mörner, A. K., komminister; Nilsson, C. R., hamnarbetare; Thurnell, K. J. A., förman; Welinder, N. J., tf. komminister, ordf.

Suppleanter: Jordman, E., övermaskinist; Thour, f. Andersson, Alma M., fru; Winberg, K. A., förste vaktmästare; Johansson, B. G., rote-man.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Carlson, B. A. B.

Vaktmästare.

Andersson, f. Abrahamsson, I. Charlotta.

Diakonissa

(gemensam med Klara fattigvårdsstyrelse).

(Träffas *Köpmangatan 26, St.:* måndagar tisdagar, torsdagar och fredagar 9—10; *Klara östra kyrkogata 3, C.:* onsdagar och lördagar 9—10; *Skomakaregatan 30, St.)*

Hansen, Olga L. A.

Klara församlings fattigvårdsstyrelse.

Klara östra kyrkogata 3, C.; rt. Norr 1 64; st. Brunkeb. 18 90; expeditionstid: onsdagar och lördagar 9—10.

Ledamöter.

Andersson, B. J. F., ingenjör, ordf.; Blom, A. P. R., byggnadsingenjör, vice ordf.; Carlsson, C. A., maskinist, kassaförvaltare; Dahlström, J. F. A., maskinist; vice kassaförvaltare; Horney, H. Amanda, fru; Laurent, f. Bergstrand, Lilly J. C., fru, vice verkst. dir.; Thulin, E. L., handlande, verkst. dir.

Suppleanter: Rönneqvist, N., järnvägstjänsteman; Näslund, P., skräddare; Falk, H. A., handlande; Nyholm, H., direktör.

Redogörare och protokollsförare.

Björkman, E. G. I.

Vaktmästare.

Karlson, J. W.

Diakonissor.

Hansen, Olga L. A. (gemensam med Storkyrkoförsamlingen, träffas å expeditionen på expeditionstid, se ovan); Hansson, Ingeborg (församlingsdiakonissa).

FvN. Kungsholms församlings fattigvårdsstyrelse.

Garvaregatan 2, C.; st. Kungsh. 41; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9,30—10,30.

Ledamöter.

Björkman, O. F. E., direktör, verkst. dir.; **Etzler, C. L. Johnson**, predikant, vice ordf.; **Fristedt, J. Maria**, folkskollärarinna; **Geijer, B. O.**, f. d. grosshandlare, ordf. och kassaförvaltare; **Karlsson, A. F.**, järnarbetare; **Larsson, f. Karlsson, Jenny A. F.**, fru; **Olsson, N. M.**, skomakeriätkare, vice verkst. dir.; **Seedoff, A. M. A.**, fabriksförvaltare; **Simson, C. G.**son, verktygsarbetare.
Suppleanter: **Eén, O. B. L.**, verkställare; **Hermansson, K. T. E.**, vaktmästare; **Liljenstolpe, A. L. M. A.** (Annie), fröken; **Lundberg, J. P.**, krigsskassör, vice kassaförvaltare; **Stålander, Helena A. J.**, bryggeriarbeterska.

Redogörare och protokollsförare.

Lindeberg, A.

Vaktmästare.

Spångberg, O. C.

Diakonissor.

Björklund, Ida S.; **Nilson, Ester A. K.**
Dessutom ett skrivbiträde.

Adolf Fredriks församlings fattigvårdsstyrelse.

Vallingatan 24, C.; st. 24237; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Appelqvist, J. A., direktör; **Berggren, A.**, målarmästare; **Boström, Clara G.**, fröken, verkst. dir.; **Carlson, C. G.**, fabrikör; **Kämpe, K. A.**, byggnadssnickare, stadsfullm.; **Lagergren, O. H.**, grosshandlare, ordf.; **Malmqvist, C. P.**, sadelmakare, kassaförvaltare; **Westerberg, C. G. A.**, disponent, vice verkst. dir. och vice kassaförvaltare.
Suppleanter: **Rosengren, J. A.**, prakt. läkare; **Gagner, H. Marie-Louise Ch.**, seminarieläktor; **Andersson, O. A.**, posttjänsteman; **Erikson, E. H.**, disponent.

Redogörare och protokollsförare.

Ekman, A.

Skrivbiträde och diakonissa.

Vakant, t.f. Forsberg, Anna M.

Vaktmästare.

Strömberg, Alma C. G.

Gustav Vasa församlings fattigvårdsstyrelse.

Västmannagatan 63, Va.; rt. och st. 53 92; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Ledamöter

Carli, E. J., överlärare; **Fegth, J. P.**, bruksägare, verkst. dir. och kassaförvaltare; **von Friesen, F. H.**, kamrerare, ordf.; **Hallström, K. I. F.**, snickare; **Lindberg, G. E.**, f. d. hamnfogdeinspektör, vice kassaförvaltare; **Månsson, Gertrud K.**, fröken, stadsfullm.; **Sjögren, P.**, fabrikör, vice ordf.; **Öhlin, J. G.**, direktör.
Suppleanter: **Heimbürger, Hj.**, tf. byråchef; **Lindholm, E. M.**, disponent; **Fredrikson, K. G. A.**, förman; **Hansen, f. Söderström, Anna W.**, fru.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Hagberg, C. E.

Vaktmästare.

Johnsson, Amanda Ch.

Diakonissor

(gemensamma för fattigvårdsstyrelsen och församlingen).

Norrbom, Karin M.; **Johansson, Ruth H. G.**

Matteus församlings fattigvårdsstyrelse.

Västmannagatan 92, Va.; rt. 115 11; st. 336 35; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Almström, K. W., disponent; **Berglund, A. A. T.**, kyrkoherde, vice ordf.; **Ekström, Karolina Ch.**, fröken; **Hallström, f. P. son Perno, Anne Marie**, rektorska; **Sandberg, H. T.**, f. d. bokauktionskommissarie, ordf. och verkst. dir.; **Svensson, K. F. I.**, verkställare, vice kassaförvaltare; **Westman, K. A.**, disponent, kassaförvaltare och vice verkst. dir.; **Östlund, f. Lundgren, Agda M.**, fru; en vakant.
Suppleanter: **Falk, C. J.**, järnarbetare; **Wallin, H. E.**, kassör; **Alexanderson, Ingrid M.**, lärarinna; **Söderholm, A. H.**, järnvägstjänsteman; **Karlén, f. Ullman, Anna M. L.**, fru.

Redogörare och protokollsförare.

Jacobson, T. A.

Vaktmästare.

Gunnarson, C. E.

Diakonissa.

Jonsson, Agda J.

Dessutom ett skrivbiträde.

**Jakobs och Johannes församlingars
fattigvårdsstyrelse.**

*Regeringsgatan 74 B, 1 tr. ö. g., C.; rt.
27 29; st. 159 44; expeditionstid: tis-
dagar och fredagar 9—10.*

Ledamöter.

Brandt, J. Th. I., f. d. kapten, verkst. dir.;
Johansson, K., möbelsnickare; Lignell, E., kom-
minister, vice kassaförvaltare; Lindberg,
A. W., kamrerare; Sehardt, C., med. dr.; Sif-
vert, A. V., järnkramhandlare, vice verkst.
dir. och kassaförvaltare; Sjögren, J. V.,
telefonmontör; Wassberg, A., överlärare, ordf.;
Åberg, f. Christoffersson, Emelie M., fru.

Suppleanter: Israelson, Maria, fröken; An-
dersson, K. L., elektriker; Cederlund, J. A.
direktör; Wiberg, G. E., platsexpeditör; Sehardt,
Elisabeth, fröken.

*Redogörare, protokollsförare och
skrivbiträde.*

Petterson, A. Bertha M.

Vaktmästare.

Ehnqvist, A. F.

Fattigvårdssyster.

Andersson, C. (Iina).

**Engelbrekts församlings fattigvårds-
styrelse.**

*Valhallavägen 61, Ö.; rt. Österm. 10 16;
st. 217 42; expeditionstid: måndagar
och torsdagar 9—10.*

Ledamöter.

Andersson, E. V., förrädmästare, stadsfullm.;
Branzell, A., överlärare; von Hermansson,
Anna K., fröken, verkst. dir.; Johansson,
A., verkst. dir., vice kassaförvaltare;
Lind, G. H., trädgårdsdirektör, ordf.; Lind-
hagen, L. T., kyrkoherde, vice ordf.; Till-
berg, A. Hj., kamrerare, kassaförvaltare;
Wickström, C. T., cementarbetare.

Suppleanter: Fürstenberg, f. Jakobsson, Mary
B., fru; Holmgren, K. G., kamrerare, vice
verkst. dir.; Åkerman, G. A., kansliråd; An-
dersson, B. E., sjukbesökare.

*Redogörare, protokollsförare och
skrivbiträde.*

Nilson, A.

Vaktmästare.

Petterson, f. Gustafsson, Anna M.

Diakonissa.

Mellin, Jetty H. E.

**Hedvig Eleonora församlings fattig-
vårdsstyrelse.**

*Kommendörsgatan 30, Ö. Dj., (ingång från
hjälpssökande från Artillerigatan 29 & 31);
rt. Österm. 7 73; st. Österm. 2 91; expedi-
tionstid: onsdagar och lördagar 9—10.*

Ledamöter.

Bergendahl, A., f. d. kontorschef, vice verkst.
dir. och kassakontrollant; Carlsson, f.
Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.; Hernmarck,
C. G., kammarrättsråd, ordf.; Huidt, Ellen C.,
fröken, vice kassakontrollant; Johnson,
E. R., generalkonsul; Larsson, C. F., direktör,
vice kassaförvaltare; Ohlsson, A. A.,
civilingenjör, vice ordf. och kassaförval-
tare; Wissnell, E. F., revisor, verkst. dir.

Suppleanter: von Hedenberg, R. E. H., revi-
sor; Ohlsson, J. P., kakelagnsmakare, Hedman,
C. E., snickeriarbetare; Palmqvist, S. H., bok-
hållare.

*Redogörare, protokollsförare och
skrivbiträde.*

Tillberg, A. Hj.

Vaktmästare.

Johansson, Elin.

Diakonissa.

Nisbeth, Amelie A.

Oscars församlings fattigvårdsstyrelse.

*Banérsgatan 25, Ö. Dj.; st. 230 25; expedi-
tionstid: tisdagar och fredagar 9—10.*

Ledamöter.

Barthelson, f. Werner, I. J. Maria, änkefru; Bengt-
son, H. G. V., kyrkoherde, ordf.; Eklund, J.
L., fabrikör, vice ordf.; Gezelius, A., apote-
kare; Jonsson, K. J., snickeriarbetare; Rosen-
gren, Karolina M., f. d. folkskollärarinna,
vice verkst. dir.; Sjögren, G. M., gross-
handlare, kassaförvaltare; Wedberg, Ebba
Ch., fröken, verkst. dir.

Suppleanter: Alexanderson, A. Sophie-Louise,
lärarinna; Indebetou, C. D. G., direktör; Sand-
berg, O. Th., musikdirektör; Leijonhufvud, E.
Elisabeth, fröken.

Redogörare och protokollsförare.

Peterson, G. F.

FvN.

Vaktmästare.

Färnström, f. Nilsson, Th. Maria.

Diakonissa.

Scheutz, Elsa H.

Dessutom ett *skrivbiträde*.

Katarina församlings fattigvårdsstyrelse.

Götgatan 38, Sö.; st. 138 13; expeditionstid: tisdagar och lördagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Blomberg, A. W., grosshandlare; Johansson, J. A., f. d. restauratör; Lund, f. Lindqvist, Elin E. S., fru; Lundahl, Fr., apotekare, ordf. och verkst. dir.; Nilsson, F. O. V., bageriätkare, stadsfullm., vice verkst. dir.; Sjöberg, G., silverarbetare; Söderström, A. F., skeppstuvare, kassaförvaltare.

Suppleanter: Piehl, C. G. F., direktör; Hedström, N. W., grosshandlare; Andersson, E. T., bryggeriarbetare, stadsfullm.; Lund, K. (Stina), fröken.

Redogörare och protokollsförare.

Moëll, J. O. H. N.

Vaktmästare.

Widlund, Signe M.

Diakonissa.

Andersson, A. L. (Lisen).

Dessutom ett *skrivbiträde*.

Sofia församlings fattigvårdsstyrelse.

Bondegatan 74, Sö.; st. 34 25; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Göthberg, J. A., tullpackhuskarl; Hallgren, L. G., järnkramhandlare, ordf. och kassaförvaltare; Liljebäck, E. S., tapetserare; Ljungberg, P. G. L., handelsarbetare; Löfgren, f. Swanberg, Anna, änkefru; Thelander, F. A. V., disponent, verkst. dir.; Wihlander, A. G., överlärare, vice ordf. och vice verkst. dir. *Suppleanter:* Loström, f. Frykman, E. Signe Ch., fru; Kessler, H. O., direktör; Pettersson, C. A., handlande; Johansson, W., järnarbetare.

Redogörare och protokollsförare.

Björkman, C. A. J.

Vaktmästare.

Andersson, f. Bengtsson, Selma Ch.

Diakonissa.

Löfgren, Maria C.

Dessutom ett *skrivbiträde*.

Maria församlings fattigvårdsstyrelse.

Krumakaregatan 22, Sö.; rt. 55 83; st. 318 52; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Gustafson, f. Pettersson, Ruth V. M., fru, stadsfullm.; Lundevall, A. E., handlande, kassaförvaltare; Nilsson, G. E. E., handlande, vice ordf. och verkst. dir.; Runö, J. O., tf. överlärare; Wassén, C., disponent, ordf.; Wickberg, T. W., tulltjänsteman; Widtskiöld, J., kamrerare, vice verkst. dir.; Öhrström, J. A., fabrikör, vice kassaförvaltare.

Suppleanter: Skoglund, P. E., direktör; Andersson, K. E., filare; Pettersson, f. Andersson, Emma, fru; Masreliez, Anna M. E., fröken.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Zetterlund, G. E.

Vaktmästare.

Andersson, Emma Ch.

Diakonissor.

Wällgren, Anna K.; Hjalmarson, Karin E.

Brännkyrka församlings fattigvårdsstyrelse.

Kommunalhuset, Liljeholmen; t. Liljeholmen 51; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Ekstam, A., arrendator, vice verkst. dir.; Hinderson, L. H:son, ingenjör; Lindskog, H. J., kyrkoherde, vice ordf.; Mild, C. A., direktör; Pettersson, Elvira A. L., småskollärarinna; Rågfeldt, f. Olsson, Wilhelmina, fru; Sandeborg, M. O., slakthusdirektör, ordf.; Söderberg, N. E., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm., kassaförvaltare; Wallin, J. A., roteuppbördsman, verkst. dir. och vice kassaförvaltare.

Suppleanter: Lundh, J. A., folkskollärare; Ericsson, A., stationsinspektör; Sandberg, C. A. J:son, förman; Miliander, f. Johansson, Anna Ch., fru; Fält, A. S., träarbetare, stadsfullm.